

VARGHA GYULA

★

HAMVADÓ TÜZEK

KÖLTEMÉNYEK

1922 — 1926

Bombafelgyulladás a régi
jobb napok emlékeiből
barokk
barokk

BUDAPEST

KIADJA A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

1927

151688

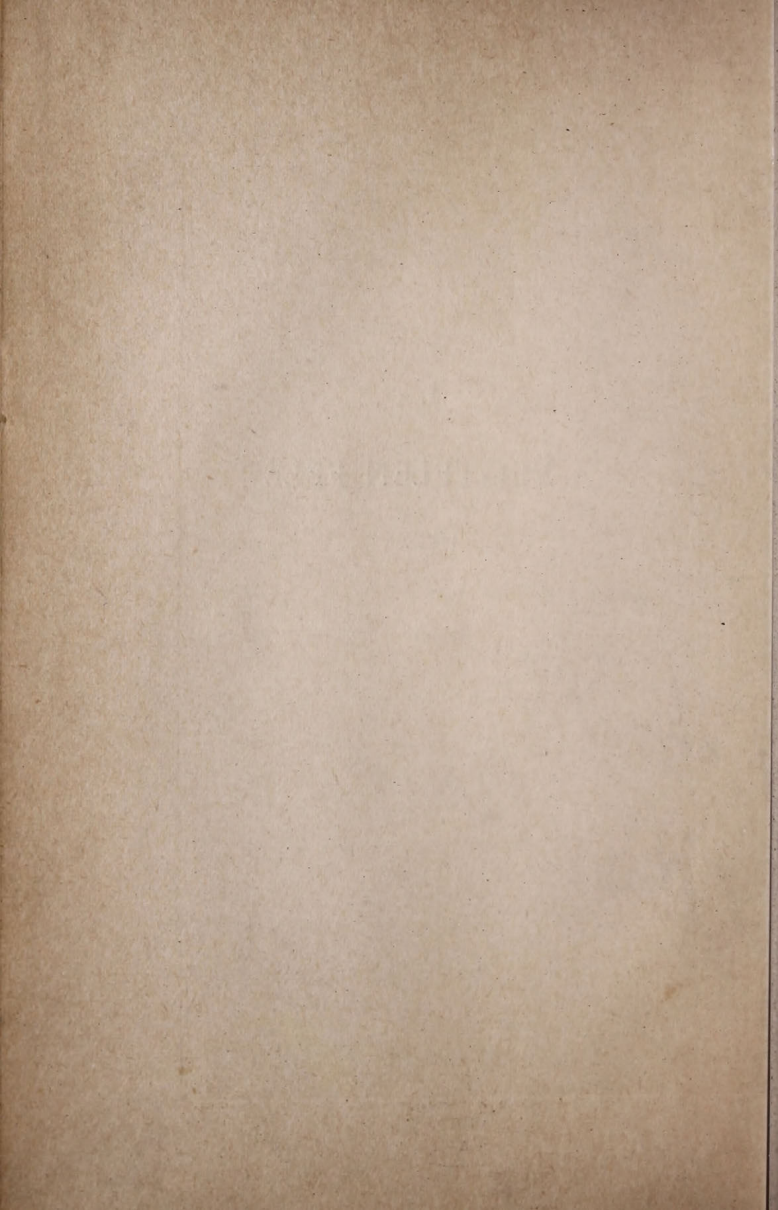
FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.



I.

A VÉGTELEN FELÉ

1922.



HAMVADÓ TÜZEK.

Ülök az égő kályha mellett,
 És belebámulok tűzébe.
 Föl-fölmerül hanyatló életemnek
 Sok régi képe.

Amennyi könnye volt a fának,
 Azt mind kisírta,
 S lángrózsák közt tündér-palota támadt
 Virítva.

De hervadoznak már a tűzvirágok,
 Torony, fal roskad ;
 Mint lenge fátyol, kékes gyenge lángok
 Futosnak.

Alig világít végre már a kályha,
 Láng nem libeg a hamvadó parázson,
 A tűznek fényes tündér-palotája
 Már rom.

1922.



PILLANATNYI FÉNY.

A vén Dunán le habra hab foly,
 Fodrozva ónszinű vizét,
 S a köd közül kivillant naptól
 Lángok cikáznak szerteszét.

Kigyúlva gyorsan ellobognak
 Az illanó táncos tüzek,
 Míg messze síkján a haboknak
 Egész nagy fénymező rezeg.

Keből a királyi napnak
 Hogy' árad a sok, sok sugár ;
 De himbáló tükrén a habnak
 Percig se lángolt s vége már.

Ős kútfejétől elszakadva
 A lelkem is ily tünde fény,
 Amely kigyúlt egy pillanatra
 Az öröklét roppant vizén.

BELENÉZEK AZ ÉJBE.

Belenézek az éjbe, mely elnyel,
Belenézek.

Jön-e hajnal az éji homályra?
Vagy mint a nap esti sugára
Elenyészek?

Bíborra te fested a felhőt,
Esti sugár.
Ni, a felhők fodra miként ég,
S megszépül a föld, az imént még
Pusztá, kopár.

Búcsúzó lelkem is így néz
Vissza reád,
Sanyarú inséggel ijesztő,
De újra derengeni kezdő
Pusztá világ.

Fényt hint le a lelkem az ég s föld
Pereméig.

Maradna tovább, de hiába,
Beleolvad az éjbe, az árnyba,
S elenyészik.

1922.

LEFELE A LEJTŐN.

Nemzetem, te nagy felejtő,
 Nyaktörő volt bár a lejtő,
 Nem kötöttél kereket,
 S összetört a szekered.

Ócska holmi, törött holmi,
 Bajos azt már megtákolni;
 Végre mégis, úgy ahogy,
 Megtákolta valahogy.

Most megint már, mint az őrült,
 Úgy rohansz le a tetőrül,
 Fakószekér úgy szalad,
 Majd elüti a lovat.

Ostorod meg egyre pattog,
 «Rossz gebék, hát nem szaladtok!?»
 Kiben a szesz dolgozik,
 Nem sokat gondolkozik.

Süvegedet félrevágod,
Fumigálod a világot.
Tetszik ez a rohanás,
Nem repült így soha más.

Félek, mire völgyet ér,
Nemcsak a ló és szekér,
Összetörsz te magad is,
Kitörik a nyakad is.

1922.

MENEKÜLÉS A GOND ELŐL.

A gond, ez a garázda részeg,
Folyvást belém köt vak dühvel;
Nappal még csak szemébe nézek,
De éjjel félelem fog el.

És futni kezdek, ő meg üldöz,
Ha percre néha elmarad,
Utánam szitkot szór s lövöldöz,
Én meg futok, miként a vad.

Verejték elborítja arcom,
Mellem zihál . . . Megfúladok . . .
Már üldözőm zaját se hallom,
Mégis futok, folyvást futok . . .

Lelkem, ez a gondúzte lélek,
Így bolyg a hosszú éjszakán,
Míg végre sírotokhoz érek,
Rég szunnyadó anyám, apám.

Megállok néma sírotoknál
És lázasan kopogtatok :
Apám, nagyon fáradt vagyok már,
Hadd pihenjek meg nálatok.

1922.

MATYIS KOLDÚS.

Meredek az agyagoldal,
 Pince állt ott hosszú sorral,
 Mikor még a Kakashegyen
 Mustot szűrtek víg szüreten.

De a szőlőt átok verte,
 Mind kipusztult szanaszerte,
 Pincéi a pincesorinak
 Szép lassacskán beomolnak.

Matyis koldús ott őgyelgett,
 S megállt egy ó pince mellett :
 «Jobb tanyára nem is lelek,
 Nyáron hűvös, télen meleg.

Kár volna a sok halasztás,
 Nem kell csak egy kis tapasztás,
 S madzaghúzás ajtó rája.»
 Kész a Matyis palotája.

Két hetet sem húzott még ki,
Szomszédja is akadt néki.
Kanász Pista, a vén pásztor
Költözik a pásztorháztól.

Rossz fát gyakran tett a tűzre,
Bírópálca most kiúzta ;
Vén fejének nagy a gondja,
Felesége s öt porontya.

Hanem Matyis, koldulgatva,
Fejét búnak dehogy adta.
Mestersége — hinni tessék —
Nem is olyan rossz mesterség.

Faluszerte térült, fordult,
S az eleség csöppent, csordult ;
Pénz is, egy-két garas ára
Finom bundás-pálinkára.

Egyszer korán, forró nyárban,
Mi sem volt a tarisnyában,
Kéregetni hát betére
János gazda telekére.

Folyt serényen ott a munka,
Szerűn ló az ágyást rugta,
Lesz az idén bőven abrak,
Két nagy verem kész a zabnak.

De a gazda úgy gyanítja,
 Szükség lesz egy harmadikra :
 «Matyis szolgám éppen jókor!
 Lesz szalonna, mellé jó bor,

Ásd ki ezt a kis sírvermet.»
 Matyis markán ásó termett,
 Ideje sincs szabódásra,
 Már a vermet ássa, ássa.

Tüzel a nap, nincsen árnyék,
 Szegény Matyis feje már ég,
 El is morog egy-két *áldást*.
 — Nem szokta cigány a szántást. —

Únja szörnyen már a dolgot,
 Veritéke csakúgy csorgott.
 «Gazduram, a Szűz nevére,
 Eleredt az orrom vére,

Derekamba nyilallás állt,
 Nem állom én ezt a vásárt.»
 S ellöki az ásó nyelét,
 «Adja ki a bérem felét.»

«No, no, Matyis. Nézd fiacskám,
 Nő a verem szép lassacskán.»
 «Nem verem ez, sír ez nekem, —
 A szalonnát elengedem,

Adja csak ki a borocskát,
 S gazdag porta, Isten hozzád.»
 «Egy kortyot sem, fogd az ásót,
 Míg a vermet ki nem ásod.»

Ásót Matyis messzedobja,
 S magát jól elkáromkodja,
 Ugrik, mint nyúl a bokorbul,
 Vissza még képpel se fordul.

Megy, ahogy csak bírja lába,
 Tán pihenni otthonába?
 A szomszédba viszi lába,
 Kanász Pista putrijába.

«Adjon Isten.» «Fogadj Isten,
 Mi jóban jársz?» «Bajba estem,
 Meguntam a sorom nagyon,
 Legyen szíves, üssön agyon.»

Sokat forgott Kanász Pista
 Kezében a balta, bicska,
 Viszketett is már a marka,
 De most fejét megvakarta.

«Matyis szomszéd, tudod, nékem
 Megvolna a szívességem,
 Ütöttem én agyon sokat,
 Kutyát, macskát, kehes lovat ;

De ha téged leütnék,
 Akasztófán száradnék meg ;
 Vén nyakamat nem is szánom,
 De búsulnék sok árvámon.»

«Agyonütni, hogyha nem mer,
 Kend akkor egy hitvány ember!
 Megélek én kend nélkül is» . . .
 Sarkon fordult s kiment Matyis.

Nem gondol már a halálra,
 Szép az élet, úgy találja.
 Néha jól bepálinkázik . . .
 Hanem a dologtól fázik.

1922.

A RAJKÓ PÖRKE KOPORSÓJA.

Rajkó Pörke vén lány, nem menyecske,
Olyan mint egy szürke verebecske.
Babos kendő a fejrevalója,
Két piciny szem pillog ki alóla.

A nyakába batyucskát akasztott,
Árult szilvát, potyogó-barackot,
Batyujával ahová betére,
Gyermekeknek volt nagy öröme.

Nap napot vált, esztendőt esztendő,
Mégfakult már a babos fejkendő,
De ágy alatt, szakajtóban, szépen
Gyűl a garas, szorgalma fejében.

A sok garast számlálgatja Pörke,
Fejét azon már régóta törte :
Pénzecskejét ugyan mire szánja?
Nincsen neki se fia, se lánya.

Felsóhajtott : «Óh, én Uram Isten,
 Az sincs, aki engem eltemessen,
 S ha ma nem, hát meghalhatok holnap :
 Megrendelem rajta koporsómat.»

Koporsóját meg is csináltatta,
 Asztalos a módját jól megadta,
 Sárga szeggel gazdagon kiverte,
 S megint vígan árulgatott Pörke.

Mért megy hát a bíróhoz panaszra?
 «Panaszom van egy vásott kamaszra.
 Haranglábnál ahogy árulgattam,
 Hát az Ürge gyerek odatoppan,

Kosaramat csak kifordította,
 A többi meg, amit ért, kapkodta ;
 Óh, Jézuskám, — sírva fakad Pörke —
 Odavan mind, a sok drága körte.»

A kisbíró azonban berontott :
 «Bíró uram, nagy újságot mondok,
 Matyis koldus kiadta a lelkét,
 Putrijában meggebedve lelték.

Senki sincsen hozzátartozója,
 Hol vesszük a pénzt a koporsóra?»
 «Van az ólnál néhány ócska deszka,
 Matyistoknak jó koporsó lesz a.»

«Bíró uram, — Pörke szól — de mégis,
 Az Úr Jézus meghalt Matyisért is,
 Ne tekintsék őt se utolsónak,
 Odaadom én a koporsómat.»

Lett Matyisnak olyan temetése,
 Minőt nem ért a legvénebb vén se,
 Egész falu törte magát : «Óh, hát,
 Hadd lássam a Pörke koporsóját».

Pörke hallotta, vagy nem hallotta?
 Mindegy, Matyis már az ő halottja,
 Nagy jajszóval ballagott utána,
 Úgy kísérte utolsó útjára.

Koszorút is kötözött a jámbor
 Egy-két hervadt kései virágból,
 S Mindszent napján, hogy leszállt az este,
 A magános új sírt fölkereste.

És meggyújtott rajta négy szál gyertyát,
 Ezt se látták Káván még a fejfák,
 El is terjedt másnap faluszerte :
 «Megbolondult a szegény jó Pörke».

Hanem aztán két-három év múlva,
 Minden síron gyertya állt, kigyulva ;
 Messziről a sírok fényessége
 Olyan, mintha a fél falu égne.

CZIGÁNY MISA.

Czigány Misa, az volt ám csak a cigány,
Nyomta vállát bár a vénség,
A hatodik feleségét
Temetőbe úgy tolta ki taligán.

Hat feleség mellett biz ő nem aludt,
Volt purdéja negyvenkettő,
Beültetett ez az egy tő
Cigánysággal, bokrosával két falut.

Úri cigány sohasem volt az öreg,
Hegedűhöz bot az újja,
Válykot vet, a sarat gyúrja,
Nem kell ahhoz csak agyag, víz, meg törek.

Téglaháznál ötven éve éldegél,
Bére ottan szegődött bér,
Nem is töri magát többér',
Rajkóinak mindig megvolt a kenyér.

Kenyér mellé pecsenye is néhanap,
Hogyha elhullt egy malacka,
Nem enne meg a parasztja,
De cigány has ily csemegén kapva-kap.

Temetésről hogy megtére, felkiált :
«A zsidótól hozzatok bort,
Meg akarom ülni a tort,
Vén szívembe a búbanat beleállt.»

A zsidótól hamarosan itt a pint,
Fel is hajtja a nagy csuprot,
De felén már egyet csuklott,
S úgy meghalt a Czigány Misa, mint a pinty.

VADÁSZ-SZERENCSE.

Tóth Pál uram ám a mester. Senki már
 Különb csizmát, szebb cipellőt nem csinál.
 Mestersége szép és hasznos kereset ;
 De ördög a kaptafába,
 Bárki mit mond, már hiába,
 Kaptafánál a puska csak becsesebb.

Pinceszerre mikor járni kezdenek,
 Puska vállán, megy, s meghajtja a hegyet.
 Gazdákkal künn borozgatni jó dolog ;
 Ha lepuffant egy-egy nyúlat,
 Borházakban tűz kigyúlad,
 Bográcsokban pompás pörkölt párolog.

Töltögetik, ürítgetik a pohárt,
 Nyúlpörköltre jó borocska meg nem árt.
 Majszter uram úgy prédikál, mint a pap.
 Dől belőle a gyöngy beszéd,
 Dícsérik is ritka eszét . . .
 Így megy, így jön egész ősszel napra nap.

Tóth Pál uram megy vigyázva kifelé,
 Orra előtt tapsifüles ha kel-é?
 De majd eláll szeme-szája. Meglapul,
 Őzcsapat jön Alcsút felől,
 Egy szép őzbak pompáz elől,
 Durran a cső, a nemes vad földre hull.

«Őzpecsenye paraszthasba nem való,
 Szolgabíró asztalára volna jó,
 Lőni őzet szép szerencse, nagy dolog.»
 Elgondolja s veti vállra,
 És ellódul vele Válra,
 Verítéke mint a zápor, úgy csorog.

«Megkövetem tekintetes uramat,
 Szép szerencse ért engem a mai nap,
 Én, mint Tóth Pál, a tabajdi ugaron
 Őzet lőttem. Itt a pára,
 Jó lesz úri asztalára,
 Paraszthasba temetni nem akarom.»

A főbíró azt se tudja hirtelen,
 Bosszankodják? Neveessen a mesteren?
 «Két hónapra kendet én becsukatom!
 E vadorzót mindjárt nyomba
 Vigyétek az áristomba!
 Vadász-kedvét elfelejti, fogadom.»

Tóth Pál uram látja, hogy nagy a hiba,
 Szomorúan ballag be a dutyiba.
 Jaj, keserves ülni itt két hónapig.
 Átkozza a bolond eszt,
 S bánja bűnét, hanem azért
 Pinceszerről s nyúlpörköltről álmodik.

Tömlöc előtt, a homályos szűk közön,
 Harmadnapra felesége beköszön.
 «Már megesett, mit pityeregsz feleség,
 Keríts inkább téntát, tollat,
 S holnapután, ha nem holnap,
 Kiszabadít engemet a kegyes ég.»

Megy az asszony, viszi már a levelet,
 «Uram Isten, mi lesz rá a felelet?»
 Alcsút alatt szíve végkép elszorul ;
 No, de soha ily szerencsét,
 Kinn sétálgat épp a fenség,
 Lába előtt szegény asszony leborul.

Olvassa a fenséges úr s jót nevet,
 Ír azonnal egy jóságos levelet :
 «Bocsássák a derék vadászt szabadon.»
 Az is ott állt a levélben,
 Hogy ezentúl erdejében
 Tóth Pál uram vadászhatik szabadon.

A CIMBORÁK.

Félkezű Gyurka s énekes Gábor
 Koldúsok voltak, hanem a javából ;
 Szép házban laktak, nem földbe vájt lyukban,
 S nem kéregettek saját falujukban.

Templomba mentek minden vasárnap,
 Felrakta Gyurka a medáliákat,
 Ünneplőt öltött vele együtt Gábor,
 S fújta a zsoltárt torkaszakadtából.

Félkezét Gyurka Mexikóban hagyta,
 Asszonyok szívét ezzel meg is hatja ;
 Nyilvánosság Gábor dologkerülése,
 De szívhez szolgál szép éneklése.

Egymásra sokáig fújtak, fenekedtek,
 De idő multán összemelegedtek,
 Eszünk nem azért van, hogy be ne lássa :
 Koldúsnek is jó, ha kerül társa.

Könnyebb az utat, ha vele a másik,
 Egyik helységtől róni a másik;
 Osztozni a munkán se bajos elvégre:
 Te az Alvégre menj, én a Felvégre.

Poros úton a két cimbora ballag,
 De mókás ajkuk most mélyen hallgat,
 Forrón süt a nap, noha ősz felé jár,
 Nem tikkaszthatna jobban a hév nyár.

Falu alatt hát kissé leheverték,
 Gyurka eszel már bölcs haditervet,
 De fülét-farkát Gábor elereszti,
 S repedt dudahangon susogni kezdi:

«Cimborám, hallod, végkép berekedtem,
 Jaj pedig de nagy az éneklő kedvem.
 Kipótolom még Isten jóvoltából;
 De ma nem kántálok.» «Ne bomolj Gábor.»

Hiába jó szó, harag is hiába,
 Nem mozdul Gábor csökönyös lába.
 Gyurka elindul haragos adták közt,
 S a falu szélén eltűnik a fák közt.

De mihelyt Gyurkát elnyelte a távol,
 Szép énekszóra rágyújtott Gábor,
 Aztán hanyatt dőlt s elkezdett holmi
 Öreg ágyú hangján mélyen horkolni.

Hosszút sem húzott, hát egyszer Gyurka,
 — Tán égből pottyant — talpát megrúgta :
 «Cimborá ébredj, itt a sok pompás
 Szép véreshurka s fokhagymás kolbász.

Egy pitarajtón ahogy benyitottam,
 Pattogó tűznél szép asszony állt ottan ;
 Épp jókor, bácsi, mondja a szentem,
 Sül már a kolbász, meg is sül menten.

Köszönöm, mondok, hogy gondolsz rám is,
 De van egy beteg vén cimborám is,
 Éhségtől eldőlt a falu végén,
 Juttatni annak úgy szeretnék én.

Mosolygott a lelkem szép rózsabimbó :
 Óh, katona bácsi, a szíve mily jó ;
 Vigye hát, itt van, fogyasszák el estig,
 De kérem, hozzák haza a tepsit.»

Gábornak szintúgy hízik a mája,
 Régen volt ennél jobb lakomája,
 «De most már a tepsit te vidd haza pajtás,
 Nincs nagyon messze, alig egy hajtás.»

Menj erre, meg erre, Gyurka magyarázza,
 S fordulj be itt s itt, ebbe a házba.
 Gábor az asszonyt áldja ezer jóval
 S viszi a tepsit hangos énekszóval.

Benyit a pitarba. Torkán fagy az ének,
 Híre sincs ott a szép menyecskének.
 Vén ura mellett vén banya mennydörgött :
 «Egy rongyos koldust hozott az ördög,

Krajcárért mentem s az istenverte
 A hurkát kolbászt addig elemelte.»
 Gábor az ajtón surranna ki szépen,
 De rácsap az asszony sebes ölyv-képpen :

«Nini, a tepsim! Ez a cimborája.»
 Sujt a sodrófa, csihi-puhi, rája,
 Puhábbra tán még rostélyost se vernek,
 A szegény Gábor bög, mint a gyermek...

Hogy fizetett Gábor a cimborának?
 Hiába kérdem vén krónikámat.
 Kenyeres pajtások között úgy néha,
 Ha vaskos is tán, elcsúszik a tréfa.

A JÓ BOR MEGÁLDÁSA.

Áldott a szőlőtőke,
Amely dús fürtöket nevel ;
Áldott arany bogyóival
A nektárt csorgató
Szőlőgerezd ;
Áldott a mézizű
Mustból kiforrott,
Lelkedbe lelkét általöntő
Folyékony tűz :
A bor.

1922.

MIHÁLY BÍRÓ,
BETHLEN GÁBOR UDVARI BOLONDJA.

Bethlen Gábor lakodalmát üli Kassán,
Van nagy kedvök az uraknak,
Külső-házban elmulatnak
Mihály bírón, a fejdelem mérges kis kakassán.

«Úgy igaz-é, komám, ahogy a hír mondja :
Meggyomrozott jól a minap
Cserkesz koma, Balásinak
Pelyhes állú, tejes szájú udvari bolondja?»

A bolondnak homlokába szalad vére :
«Ebtől vetted, ebnek adjad,
Megtanítom azt a fattyat,
Feltűzöm az egész fickót bajuszom hegyére.»

«Tudjuk, komám, bajuszodra mily kevély vagy.
De csitt! Cserkesz hegedője
Elkezd sírni. Bizony tőle
Nemcsak az én magyar szívem, a kő is megolvad.»

Telt poharát Mihály bíró felragadja :
 «Akkor hát a szép cigánynak
 Szép szerencsét hadd kívánjak!»
 S telt poharát nagy erővel Cserkesz felé csapja.

Száll a pohár, mint a kő a parittyából,
 A hegedűt általfúrja,
 Mind lepattant a négy húrja,
 Cserkesz koma a vonót is elejti a jámbor.

Dehogy jámbor, csakúgy fújja nagy haragját,
 Már rohanna vad-veszetten,
 Mihály bíró meg is szeppen,
 De az urak hamarosan mindkettőt lefogják.

«Mit szólna a fejedelem ő nagysága,
 Hogyha éppen lakodalmán
 Véres lenne a két dolmány.
 Ugyan komák, hogy gondoltok ilyen bolondságra?»

Mihály bíró biztonságban látva bőrét :
 «Nézzétek a Cserkeszt-Berkeszt,
 Vitézkedni amint elkezdi!
 Kár, hogy még az orra alatt benn viseli szőrét.»

De felkacag Kemény János, nemes úrfi :
 «Haragotok forrva forr ma,
 Holnap éppen áll a torna,
 Szabad lesz ott, kopja kézben, sík mezőn kifújni.»

Áll a játék. Mind az egész udvar nézi,
Középen a fejdelemmel,
Ember hátán nyüzsg az ember,
Kopja-törni ott robognak Erdély jó vitézi.

De unalmas már a népnek a sok dalja,
Csiklándja egy pajkos ördög ;
Felhúzódik a szemöldök,
Most kezdődik Mihály bíró s Cserkesz viadalja.

Két paripát a porondra kivezetnek,
Mihály bíró ragyás képe
Savanyúan néz a népre,
Egy csöppet sem örül annak, hogy most így nevetnek.

Tipeg-topog, de a lóhoz nyúlni fázik,
Kengyelig sem ér a lába.
«Dobjátok fel hamarjába!»
De túlfelől úgy lepottyan, hogy csakúgy bakázik.

«Nem paripa ily vitéznek, csak füles kell.»
«Mért nem mondtad ezt hamarabb?»
Ide gyorsan két szamarat!»
Parancsolja szolgahadnak a vidám bajmester,

«Itt a szamar.» Mihály bíró felül rája ;
Ámde nem rúg sarkkal belé,
Rántja inkább hátrafelé,
Szamarhátról majd lehúzza hosszú kopiája.

De szamarát Cserkesz koma sarkantyúzza,
Reáront az ellenfélre,
Mihály bíró bukik félre . . .
Késő. Már a kopja hegyén ott a fél bajúsza.

Így esett meg Mihály bíró viadalja,
Most vág még csak fura arcot,
Van kacagás, szinte harsog ;
De hozzálép Kemény úrfi s ekkép vigasztalja :

«Ez az eset ne búsítson, koma, téged,
Ha beléd köt bárki fattya,
Fél bajuszod megmutatja
Harci próbán jól megállott ritka vitézséged.»

1922.

LEPKE-ŰZÉS.

Gyerekek, tudjátok a példát?
 Semmi betegség nem bír azzal,
 Kora tavasszal
 Ki először piros lepét lát.

Szaladozzátok be a kertet!
 Nézd Bandi, te bangó,
 A piros pillangó
 Lebegve, libegve közelget.

Szél kapta talán el? A tánca
 Oly tétova lebben a légben,
 S a verőfényen
 Megcsillan szárnya zománca.

Gyerekek, csak erős türelemmel
 Űzzétek a kertben, a réten!...
 Át az egész élten
 Pillangót kerget az ember.

Bár látja közelgeni éjét,
Pillangót kerget a vén is;
Kergetem én is
A remény szép, tarka lepjét.

1922.

AZ ÖREG PÁR ÉS AZ ÖREG HÁZ.

«Öreg házunk, apjok, édes,
Közel áll a bedőléshez ;
De ha kissé helyrehoznánk,
Hű maradna holtig hozzánk.»

«Nem tudom én, rajta, kincsem,
Van-e, ami még segítsen ;
Mind lehullott a vakolat,
Mekérdezem a vén falat.»

Szól a vén fal : «Édes gazdám,
Ne vesztegesd a tapaszt rám,
Omló testem porló vályog,
Porból lettem, porrá válok.

Fejem fölött rossz avítt nád,
Kár lenne, ha megjavítnád,
Itt is, ott is csak csorogna,
S mind szúette a horogfa.

Jobb, ha minket békén hagytok,
Ti is olyan vénnek vagytok,
Lepihentek nemsokára,
Ha ledőlünk, senki kára.»

1922.

AZ ELRABOLT TERÜLETEK
MAGYAR NÉPÉHEZ.

Kit meg nem tántorított kín, halál
A vérpadon s a gályán,
Ki hősök közt is leghősebb valál
A népek nagy csatáján,

Megállsz-e most? — Szivem remeg, —
Megállsz-e hűn az elrabolt határon,
A lelki mérgezés nem ront-e meg,
S a szolga-járom?

1922.

BEÖTHY ZSOLT TEMETÉSÉN.

Sugárral, fénnel, ragyogással
Hiába volt lelked tele,
Eljött a perc s mindezt kioltá
Sötét koporsód éjjele.

Ezernyi nép s királyi pompa
Kísérjen bár ki sírodig,
A végtelenség óceánján
Magánosan visz a ladik.

1922.

A KASSAI HARANGOK.

Kassára rászakadt az ég,
 Minden szabad szót vérbe fojt a zsarnok,
 Az ajkak némasága mély,
 De hangosan beszélnek a harangok.
 Nem érti azt meg a pribék,
 Hanem a föld, hanem az ég,
 S minden magyar, ki nem süket,
 Megérti jól beszédüket.
 Szavuk nem olvad szét a légben,
 Szél föl nem issza hangjokat,
 Én is hallom a messzeségben
 A kassai harangokat.

Ha megkondítják a delet,
 Felbúg a hang a dóm felett.
 A szentelt érc zokogva kong :
 «Gyász, gyász, sötét gyász, néma gond,
 Kárpátok ormán gyász borong,

Komor gyász a Dunán, Tiszán,
 Maroson s a kék Adrián.
 Gyászol a sík, völgy és orom,
 Tegnap nagy ország volt, ma rom.
 Nem földrengés döntötte le,
 Patkány fúrt száz lyukat bele,
 A patkány fúrta-túrta föld
 Üregein a víz betört,
 S nem bírta többé az alap
 Az ezredéves szent falat.
 Most a leomlott ősi ház
 Kövei közt görény tanyáz,
 Zsákmányra álnok róka les,
 S koncot falánk farkas keres.
 Van habzsolás, gyúl a harács,
 S mérgez gonosz kígyómarás.
 Tiprott erényt, nyers gőg sanyar . . .
 Szegény magyar, szegény magyar.
 S nem kelnek-é a síri mélyben
 Fájó, keserves sóhajok?
 Rákóczi nem nyög-é az éjben :
 Ma kétszer hontalan vagyok.
 Óh, boldog az a hontalan,
 Kinek, bár távol, honja van ;
 Most az a föld borul reám,
 Amely hazám volt, s nem hazám.
 Pihenni mért nem hagyatok
 A Mármorának partinál
 Hisz ott csak a zúgó habok

S a jajgató fehér sirály,
Itt, elnyomott népem zokog.»

Így bong, borong ; jajgat, jajong
A délidőn kongó harang.
De halld! a jajt az esteli
Harangszó már engeszteli :
«Elmult a nap, múltjék a gond,
Nappali gond jármát ne vond.
Emeld föl Ahhoz lelkedet,
Ki békötöz minden sebet.
Álmodni rabnak is szabad,
Álmodd hát vissza multadat.
A mult erős, gazdag gyökér,
Jelen, jövő a multból él,
Nehéz pillád mihelyt lezárul,
Álmodj a nagy magyar hazárul.

Ung mezején Árpád vezér,
Hős jobbában a kard beszél,
Ott Béla küzd és áll Pozsony,
A császár tolvajként oson.
Örök fény Cserhalom felett,
Így bűnhődik rabló Kelet!
Élet pezseg, vidám, zajos
Földjén a szép magyar hazának
Az Adrián végig Lajos
Liljomos lobogói szállnak.

Áll Hunyadink Nándor fokán,
 Győz a kereszt, fut a pogány.
 Mint fürgeteg, ha port ragad,
 Mátyás hada előre tör,
 S Kárpát alján a várakat
 Kisöpri a rabló csehtől.
 Nézd Bocskayt, hogy' ront elő,
 Hit és szabadság hőse ő,
 S ha törve frigy, új had riad,
 Kél Bethlen s a Rákócziak,
 Szabadság zászlaját magasra
 Kitűzve lobogtatja Kassa.»

Az est álomba ringató
 Harangja nyájas, enyhadó ;
 De édesebb a hajnali
 Harangszó hangját hallani ;
 Ha megkondul friss hajnalon,
 Feddése is hit, bizalom :

«Nézd az élet ébredését,
 A pihent szív pezsdül és ég,
 Rab magyar nép, csak reménység!

Örök éjjel nem borul rád,
 Fáj a lecke, fáj? — Okulj hát,
 Mondj bűnbánva *mea culpát*,

Mert Kain bűnébe estél,
Azt nyeréd, mit nem kerestél,
Hát tanuld meg : kincs a testvér.

Félre hát a gyűlölettel,
Ami bántott, mind feledd el,
Fogj kezét rokon feleddel.

Csak kitartás, csak szilárdság,
Bűnödért a földi váltság :
Munka, jó erkölcs, imádság.

S gyermek a jövő reménye,
Legyen mindig szemedfénye
S mint a tengerek fővénye.

De hazádban is hazátlan,
Testvértelen és barátlan,
Meg ne törj a szolgaságban.

Hogyha kell, cseréld meg arcod,
Túrve titkon küzd a harcot,
Ezzel órád el nem alszod.

Nézz nyugodtan jóra, rosszra,
Szabadságod visszahozza,
Ha nem év, az évek hossza.

Dies irae! Hallod, hallod,
Messze, mint a vészharangot,
A boszúra hívó hangot?!

Eljön a nap, a *Haragnap*,
De koporsót nem a rabnak,
Népem, nem neked faragnak,

Ősi földed nem lesz préda,
Kit pokolnak körme véd ma,
Reszkessen a cenk, a céda!»

*

A magyar éj nagyon sötét idáig,
De megjön ismét fényes viradatja,
S a Kárpátoktól le az Adriáig
Az örömhírt, nagy Isten, népem atyja,
Egyik harang másik haragnak adja.

1922.

TORSTENSON LAKOMÁJA.

Rákóczit, a fejedelmet
 Vendégeli Torstenson, a hős vezér ;
 Dús asztalnál, pohár mellett
 Vig beszéd foly, tágul a szív, pezsg a vér,
 Osztrák földön svéd a gazda,
 Császár népét úgy szalasztja,
 Az a boldog, ép bőrrel ki Bécsbe ér.

Nagy vadaskert közepében
 Osztrák főúr kastélyában áll a tor ;
 Vadat erdő adja bőven,
 S csapon dől a pincében a drága bor,
 Somlai bor, ruszti asszú.
 Az osztrák kéz nagyon hosszú,
 S magyar birtok bitang jószág, ott rabol.

Mindjárt látják azt a svédek,
 Magyarok közt Kemény János mily jeles,
 Véle folytat hát beszédet

Segerskjöld, a legvitézebb ezredes ;
 Egymást ketten jól megértik,
 Férfi hallja itt a férfit,
 Mind a kettő ifju, bátor és eszes.

Szó szavat vált, de a svédben
 Dolgozik már a kevélység és a bor :
 «Hősiségtek szinte kétlem,
 Mennyi jó úr, kit megfestett már a kor,
 Nézd, közöttünk nincsen ősz fej,
 Hősi harcban ifjan vész el,
 Kinek szíve lángos tűztől égve forr.»

De Kemény tán meg se hallja,
 Mert beszéde másfelé csap hirtelen :
 «Sokat tartok bár a kardra,
 Én a könyvet tán még jobban kedvelem.
 Pompás könyvtárt láttam itten,
 Másodszor is megtekintem,
 Bajtárs uram, hogyha tetszik, jer velem.»

Áll a sok könyv faragványos,
 Ritka mívű címeres nagy polcokon.
 Levesz egyet Kemény János,
 S hogy kinyitja, üti magát homlokra :
 «Ejnye, majd el is feledtem,
 No, de most már én helyettem
 Szóljon e könyv, én zavarni nem fogom.»

Segerskjöld a könyvbe pillant,
 Ott lefestve képben egy magyar vitéz,
 Jobb szemébe szúrva roppant
 Nagy hegyes nyárs, hosszú török kelevész,
 Tarkóján fél rőfre áll ki ;
 Szörnyü szúrás, látja bárki,
 Ily döfésbe a halandó belevész.

«Olvasd bajtárs.» Az meg olvas :
 «Baksa Márkus, híres magyar kapitány,
 Így veré át gyilkoló vas,
 Szemén ment be s hátul jött ki azután ;
 De a döfést kiheverte,
 S a törököt verten verte
 Azután is még sokáig, száz csatán.»

«Mért van köztünk öreg ember?
 Bajtárs uram, itt van rá a felelet.
 Én hallgattam türelemmel,
 Német írja, s az nekünk nem hízeleg.
 Ha mi olyan könnyen halnánk,
 Kihalt volna rég a fajtánk,
 Annyi vérünk öntöze már a röget.»

1922.

HUSZÁR MÁTYÁS.

Balogh János, jó naszádos vajda,
Héttoronyban nagyokat sohajta ;
Most is szilaj Huszár Mátyás kedve,
Megszólítja társát ingerkedve :

«Mire való ez a sok sohajtás?
Beillenél fújtatónak, pajtás,
Pogány dölyfét mit fúvod föl ezzel,
Százszor vertük, minket ő csak egyszer.»

«Ugyan hagyd el a sok bolondságot,
Te miattad szenvedek rabságot,
Részeg vagy a hetykeség borától,
Mentsen Isten az ily cimborától.»

«Hejh, az a nap fényes nap volt, fényes,
Buda alatt ott fűvelt a ménes,
Basa, mint a szemefényét ótta,
Elhajtottuk mégis csikósmódra.»

«Elhajthattuk volna békességgel.
Jött a basa kilenc szandzsák-béggel,
Ha te nem vagy olyan kakas-forma,
Komáromig meg sem álltunk volna.»

«Véres volt bár ott a Vértosalja,
Mégsem tehet máskép, aki dalja,
Paripám, ha el nem dől alattam,
Most aranylánc függne a nyakamban.»

Zár csikordul s besurran egy vendég,
Gergely diák (most már Husszain bég),
«Magyar szívem könyörölni késztet,
Elmehettek, jó magyar vitézek,

Nesztek pénz is. Most Isten hírével,
Siessetek, míg veszély nem ér el.»
Köszönetet, hálaszót se várva,
Úgy eltűnik, mint a füst, a pára.

Álom ez tán? Álomnak is édes,
Balogh hallgat, könnye a beszédes ;
De felrikkant vígan Huszár Mátyás :
«Hat esztendő! S milyen *vendéglátás!*

Volna bár a föld parázs alattam,
Egy tapott sem, míg jót nem mulattam.
Isten áldjon, cimborám, ne bánjad,
Elballagok én is majd utánad.»

Istambulnak van sok korcsomája,
 Huszár Mátyás sorra mind bejárja,
 Hajtogatja a kupát javában,
 No, de ökör iszik egymagában.

Akad is egy nagy török korhelyre.
 «Minden gondom a tüzes kő verje!»
 A barátság poharát magával
 Hajtogatja híres Kurt Agával.

Felsorolnak sok szép harci példát,
 Végre a nagy Thúry György acélját.
 Huszár Mátyás felmordul rá: «Beste,
 Árulástok volt csak Thúry veszte».

«Lassan gyaur, felfortyanni nem kell,
 Egyszer karddal, másszor pedig csellel.
 Törni kopját véled is szeretnék,
 Anyád kínját majd megemlegetnéd.»

«Emlegetnéd ám . . . De most se méssz el,
 Megfojtalak mindjárt pusztá kézzel.
 Engem csúfolsz, ebkölykezte fattya?»
 S Kurt Agát a mellén megragadja.

Vágja földhöz. Meghajlik az kétrét,
 Ráteszi most rettenetes térdét.
 A töröknek szeme düllöd tőle,
 Majd kiszakad a lélek belőle.

Zenebona, riadalom támad,
«Segítséget hamar az Agának!»
Katonák is jönnek, jó szerencse,
S verik Mátyást nagy nehéz bilincsbe.

Balogh János otthon régen várja,
Mikor jön meg már a cimborája?
Sohsem jön az, raboskodva vész el,
Gergely diák nem tesz csodát kétszer.

1922.

MINDEN GONDOTOKAT
Ő REÁ VESSÉTEK.

Mardos a kétség, megemészt a gond,
Alattam máglya, s én, szegény bolond,
Hiába vágyom lángját oltogatni,
«Csak bízd az Úrra minden gondodat.»
Ha meg tudnám fogadni,
Ki volna nálam boldogabb.

1922.

FELESÉGEMNEK.

Lankadoztam bár, de el nem estem,
Végigmentem a nehéz uton ;
Két kezem se dugtam ölbe resten,
Kenyerünket mindig megkerestem,
Megbocsáss, ha többé nem tudom.

1922.

SIVATAGBAN.

Hátam megett sötét romok,
S megyek a gondok sivatagján ;
Az égig felkavart homok
Égő koporsóként szakad rám.

Már gondolkodni sincs erőm,
Csak öntudatlan visz tovább a lábam,
Úgy vágyom én megmosni agyvelőm
Májusi reggel hűvös harmatában.

1922.

AZ ANGOL-BÚR HÁBORÚ IDEJÉN.*

Minő silány, mily léha lárma,
 Vásott gúny, durva káröröm,
 Mintha kikötve tolvaj állna
 Pelengéren, szégyenkövön.
 A vélt erény vad mámorában
 Dobáljátok csak a sarat,
 Azért a nemzetek sorában
 A legnagyobb a britt marad.

Te nagy, hatalmas, büszke nemzet,
 Nagyok között a legnagyobb,
 Amennyi fény egy főt övezhet,
 Mind homlokod körül ragyog.
 A pályán hogy' törél előre,
 Amelyet végzeted kimért!
 Hajthatlanságra és erőre
 Veled föl egy nemzet sem ért.

* Ez a vers még 1901-ből való.

Azincourt, Crécy és Trafalgár,
 S száz más hely, hol babér terem,
 Mutatja győzelmid, s uralgál
 A szárazon és tengeren,
 Letörve nagy népek dagályát,
 Úr lett az angol és a skót,
 S korlátlanul röpíti gályád
 A legkevélyebb lobogót.

Más nép szívet gyakorta vált bár,
 És hajladoz nádszál gyanánt,
 Te rendületlenül megálltál
 Jó és balsorsban egyaránt.
 Békében, harcban egyaránt nagy,
 S úr mindig tenmagad felett.
 Azért is példakép gyanánt vagy,
 Mert hagyományid tiszteled.

De legkivált azért csodállak,
 S szellemjárásod ünnepünk,
 Mert Shakespearet adtad a világnak,
 S ő egy világot minekünk.
 Földi királyok nemzedéki
 Elmúlnak, mint avar levél,
 De Shakespearenél — örök dics néki —
 A koldus is örökkön él.

A TRIANONI BÉKE MEGKÖTÉSEKOR.

Hiú, kegyetlen, léha gall,
 Minket meggyilkolál galádul ;
 De él a germán óriás,
 Kicsiny vagy, sírt, hogy néki áss,
 Eljő a nagy leszámolás,
 S Párizs remeg majd a szilaj
 Germán hadak vad győzelemdalátul.

Ki száналmat nem ismerél,
 Ne számíts te se irgalomra.
 A bűnboszúló Isten él,
 Lelkem, mely a jövőbe lát,
 Látja a bosszu angyalát.
 Hogy' száll egész frank földön át,
 Hogy' vágja népedet halomra.

Jegyzet. Ezt a verset még 1920 nyarán írtam, a ránk erőszakolt
 trianoni békeszerződés megkötése után. Akkor az általános hangulatot
 fejezte ki, de közzétételét károsnak tartottam hazánkra nézve.

Eljő a nap, eljő a nap,
Hogy kő kövön ott nem marad,
Feltámad a germán harag,
S lesújt reád félelmes ökle.
A Szajna, Rhone és a Loire
Partján frank vérből lesz mocsár,
S gonosz bálványod, a gloire
E vérmocsárba süllyed mindörökre!

1920.

LEGENDA.

Antonio, ifjú nemes lovag
A Malatesták udvarában, egyszer
Egy hölgyön ejtett sérelem miatt
A gyáva Ordealtót megfenyíté.
Később, amint sötétes éjszakán
Antonio gyanútlanul haladt,
Orozva, a gaz tört döfött belé.

Élet-halál között lebegve töltött
Az ifju hős két hosszú hónapot.
Midőn felépült, szívét a boszú
Elolthatatlan lángja marta föl.
Csapázva, mint vadász a vad nyomát,
Bebolygta már az Abruzzók felét,
Mert híre járt, hogy ott bujkál a gyilkos.
Hiába fáradt, nyomra nem talált.
Reményevesztve léptetett lován,
Hát íme lát nagy néptömeg között
Egy prédikáló kámzsás szerzetest ;

Lovát kantáron fogva odaáll
 S figyelni kezd. Lelkére a beszéd,
 Mint égi harmat hull, hull csöndesen.
 Boszúja elszáll s néma nagy sóvárgás
 Fakad szívében. Bársony öltönyét
 Ledobja és felölti Szent Ferenc
 Fiainak goromba szőrcsuháját.

Két évet tölte már Antonio
 A szent falak közt. Senki sem vala
 Imában, böjtben nála pontosabb.
 De, ami lelki szükség volt előbb,
 Unott teherré kezdett válni lassan.
 Az elnyomott érzékek lázadoztak,
 Erében pártütőn pezsgett a vér ;
 Hosszú, nehéz tusában önmagával
 Végtére megtört s elhatározá :
 Elhagyja éjjel titkon a kolostort.

Szűk kis cellája küszöbét
 Szorongó szívvel lépte át ;
 De, szinte öntudatlanul,
 A lába még szokott helyére vitte.
 Sötét volt a templom, csak egy örökmécs
 Derengő gyöngé fénye pislogott.
 Antonio belépett s térdre hullt az
 Oltár előtt és felnyögött : «Uram!
 Szolgálatod nekem nagyon nehéz.

Megfojt a zárda levegője. Testem
 A durva szőrcsuhában összeég.
 Bársony köpeny s paripa kell nekem,
 Az oldalamra kard s szabad mező.»

Gyöngéden egy kéz érintette vállát,
 S mögötte ím, ott állt az Üdvözítő :
 «Ki vak valál verő napfényen is,
 Láss a homályban.»

Fölretten a fráter, megdermed a vére,
 S minthogyha köd ülne szemére,
 Fényes, lebegő lila köd
 Oltárt, oszlopot egyszerre beföd ;
 De a köd hamar oszlik,
 S a templom a semmibe foszlik.
 Zordon hegyi úton nagy koldusi had
 Megtépve, mezítláb, csüggedve halad,
 S nem, mintha juhnyáj legelőre tolong,
 S csak a vezető ürün szól a kolomp,
 Kolomp zörög itt valamennyi nyakán,
 Visszhangzik a zajtul a bérci magány,
 Közben pedig ócska gitáron
 Cincog a húr,
 Ott gajdol sánta számaron
 Egy trubadúr :

«Átok, átok, átok, átok!
 Föld dicsői kik valátok,

Födve gyönggyel és arannyal,
 Fényesek, mint égi angyal ;
 Éltetek nagy úri sorban,
 Jártatok kevély bíborban ;
 Hogy' bámult a nép reátok,
 Amint táncolt paripátok!
 Szebbet a szem, hogy ne lásson,
 Takarója selyem-bársony,
 Aranyos szerszáma, nyerge
 Drágakővel volt kiverve,
 Most daróc-rongy a ruhátok.

«Átok, átok, átok, átok!
 Mily pazar volt lakomátok.
 Lányt ölelve, kockarázva
 Hogy' dőzsölt a sok parázna.
 Arcotokon buja vérnek
 Lángvörös rózsái égtek,
 Orrotok fennhordva garra,
 Úgy néztetek, mint a karvaly . . .
 Bélpoklosok, élveholtak,
 Karvaly-orrotok, behorpadt,
 Kitaszítva, megtagadva
 Mentek most a kárhozatba,
 Az örök tűz vár reátok.

«Átok, átok, átok, átok!
 Megrontóim ti valátok.

Én, ki tisztának születtem,
 Rút szeszélytek rabja lettem ;
 Hol a szennyes lakma tobzott,
 Játszva vertem léha kobzot,
 Édes méreg volt dalomban,
 Magam is megittasodtam,
 Mámoros nap, lázas éjek,
 Engem is megölt a méreg.
 Kárhozatba ti csalátok.
 Átok, átok, átok, átok!»

Egy villanás,
 S eltűnt a kép.
 A látomás
 Helyére más
 Ragyogva lép.

Szép déli táj, verőfényes, napos,
 Minden virág esőtől harmatos.
 A gazdag föld, mint egy ifjú kebel
 Erőtől duzzad s életet lehel.
 Pálmák között olajfák, ciprusok,
 Babérrerdőben langy szellő susog ;
 Rózsáktól édes, illatos a lég,
 Csattogva zengnek boldog fülmilék,
 S a zöld gyepen, virágos fák alatt,
 Szemkápráztatva egy menet halad.
 Mind hófehér lovon ül. A lovak
 Szerszáma úgy ég, mint a nap,

Hanem a fényes lovagok
 Ruhája még jobban ragyog,
 Király se hord ruhát ily fényeset,
 De arcuk még annál is fényesebb.
 S mintha ezüst hűrt vonnak a kobozra,
 Ajkukon tisztán zendül a zsolozsma :

«Mi boldog, boldog, boldogok,
 A szívünk háládalt dobog.
 Minden dicsőség a Tiéd,
 Óh, áldott a Te szent Igéd,
 Egy kis betűje sem csaló,
 Amit Te igérsz, mind való.
 Lenn porlad durva szőrcsuhánk,
 Fényedből adsz Te fényt reánk,
 Nárdus csöpög sugárból szőtt ruhánkra..
 Hozsánna, hozsánna.

«Bolondok ajkán kél a vád,
 Hogy földünk búra alkotád.
 Óh, boldog az, ki nem henyél,
 Áldott az a falat kenyér,
 Melyet saját munkánk szerez,
 S verítékünk megfűszerez.
 Még boldogabb, ki elveszett
 Bárányt Tehozzád elvezet,
 S hívő sereg tolong utána.
 Hozsánna, hozsánna.

«Óh, hála Néked, nagy király,
 Kinek csodás szerelme vár.
 Kegyelmed égi, balzsamos
 Malasztja bűnt tisztára mos.
 Szemünket bárha felnyitod,
 Meg nem vakít a nagy titok,
 Megyünk, Uram, fényed felé,
 Gyönyörrel olvadunk belé,.
 Nem tévedünk sohsem homályba.
 Hozsánna, hozsánna!»

Egy lobbanás, egy villanás,
 S kihúnyt a fényes látomás.
 Ott állt megint az Úr, s a szerzetes
 Fejét megérinté: «Láttál, okulj».
 Szólt s eltűnt egy szemrebbenés alatt.

Kis cellájába tért Antonio,
 S könnyek között virasztá át az éjt.
 Reggel korán a gvardián előtt
 Zokogva térdre hullt :
 «Atyám bűnös, nagyon bűnös vagyok,
 E szent hajlékot, a hit és szegénység
 Dicső hajlékát már-már elhagyám,
 De édes Üdvözítőm nagy kegyelme
 Megmentte e gonosztól engemet.
 Látást adott és megmutatta nékem,
 Mi vár a földi fénytől elvakult
 S hiú gyönyörben tobzódókra — túl.

De megmutatta azt is, mily jutalmat
 Nyerendenek, kik Szent Ferenc atyánk
 Nyomán haladva, hűn kísérik Őt . . .
 Óh, szent atyám, én nagy bűnös vagyok
 Köttess ki a pelengérhez, csorogjon
 Szeges korbáctól vér a hátamon,
 Szabj rám kemény nagy penitenciát,
 Ha évekig tart, azt se bánom én,
 Csak lelkem üdvössége kárt ne valljon!»

A tisztos ős, a jámbor gvardián,
 Kezét a térdelő fejére tette,
 S szelíden szólt : «Kelj föl, kelj föl, fiam,
 Nem szabhatok rád penitenciát,
 Sem föl nem oldozhatlak tégedet,
 Kit maga Üdvözítőnk oldozott fel.
 Áldd nagy kegyelmét s útjait kövesd,
 Amint követte Szent Ferenc atyánk.
 Szegénység asszony, Szent Ferenc arája
 Növelte nagygyá rendünket. Ne légy
 Hozzája hűtlen s hirdesd Krisztusunk
 Örök ígéit, hogyha majd az Úr
 Teljes dicsében ül bírói széket,
 Jobbján minél nagyobb sereg legyen».

NESSUS-ING.

Rakjatok máglyát ravatalnak,
S míg fellobog, fektessetek reája,
Elégni jobb, mint hogyha lassan éget
A gond testemhez forrott tűzruhája.

Olympon megdicsőülést,
Nektárral telt arany kehelyt se várok,
A lelkem már csak pihenés,
Csak pihenés után sovárogo.

1922.

EPIGRAMM-FÉLÉK.

Egy marék mogyorót adok,
Kinek mi jár, osztozzatok.

1. Lelkiösmeret.

Ki istenség valál a helleneknél,
Később zord bíró, lelkiösmeret,
De gyáva lettél,
Ma már az embert megszólítani sem mered.

2. Nagy idealista.

Kit magas eszmény szárnya emelget
Szivárványból van-e szöve a lelked,
Hogy amíg fönnlebegni látszol,
Folyvást más színbe játszol?

3. A nép szava.

Ez hát bölcseségtek sava :
«A nép szava Isten szava?»
Dehogy, nagy hangu jelszavak
Üres visszhangja csak.

4. *Egy sereg politikusra.*

Ti, kiknek egész élte átok,
 Fejeteiket de fennhordjátok.
 Bélpoklosok, kiket fekély borít,
 Görnyedjete le a porig.
 A koldus is nézzen megvetve rátok,
 Kik tönkretettétek hazátok.

5. *Elég volt.*

Szemem többet még minék lásson,
 Keserves a tapasztalásom.
 Mint kard, szivembe vág,
 Az emberek buták,
 Ha nem azok,
 Gazok.

6. *Akik nem félhetnek.*

Akiknek lelkén annyi bűn sötétül,
 Nem féltek a jövő ítéletétül?
 Mért félnétek? Mitől is tartanátok?
 Hisz a jövőt ti már meggyilkolátok.

7. *Árral vagy ár ellen?*

Ár ellen úszni nem akartok,
 Tinéktek a habok szeszélye törvény.
 Nem messze már, nem halljátok, mi harsog?
 Vad vízesés — s alatta éhes örvény.

8. *Csali madár.*

Lépen ragadt rigó, a lépvesszőre
 Testvéridet miért csalod?
 Oly édes a saját dalod,
 Megrészegülsz magad is tőle.

9. *Pilátusok.*

Pilátusok vagyunk, akik,
 Mi az igazság, mind azon tűnődünk.
 Bizony mitőlünk
 Az igazságot megfeszíthetik.

10. *Keserű fohász.*

Szent Lélek, szállj alá a Házra,
 Beteg nagyon, a hideg rázza;
 Az embereknek ott ne nyelvet,
 Adj becsületes tiszta elvet.

11. *A történelem könyve.*

A történelem könyve jós igéknek
 Sybilla-könyve. Fényt vet a jövőre.
 Mit ér, ha csak hieroglif tinéktek,
 Olvasni nem tudtok belőle.

12. *Hangos új magyarra.*

Oly szóvitát, mely nemzetemnek árt,
 Te hangos, új magyar, nem kezdhettek tevéled,
 Hisz ezt a meggyötört szegény magyar hazát,
 Én törzsökös magyar, én féltem, nem te félted.

13. *Egy felolvasó-estély programja.*

Emlékbeszédet olvas a tanár úr
 Erdélynek egy dicső nagyasszonyárúl,
 Ha vége már a szép emlékbeszédnek,
 Karban megzendül rá az ének.
 Aztán jó hosszú ideig
 Zing-zong a zongorát verik,
 S ha taps elnémult, nem csupán a húr,
 Verseket olvas fel Sattöbbi úr.

14. *Eltévesztett út.*

A nyughatatlan emberész,
 Ez végzetünk, folyvást kutat,
 De jaj, hányszor téveszt utat,
 Magasba tör s mocsárba vész.

15. *«Szelíd középszer.»*

Nem áll, amit barátom képzél,
 Én nem vagyok «szelíd középszer»,
 Lelkem sötét mélységeket,
 S nehéz sziklákat rejteget.
 Elfojtva bűg lenn tompa jajja,
 De persze nem mindenki hallja.

16. *Jutalom.*

Hogy ránk odatúl jutalom vár,
 Nagyon hiú ez a reményünk,
 Bennünk ami jó, mind égi örökség,
 S minden, mi rossz, tulajdon szerzeményünk.

17. Hamar munka:

Hamar munka csak félsiker,
Az értékesnek érni kell.

18. Vackorérés.

Csak megéri a vackor
Tél végén vagy tavaszkor ;
Ha megéri, meg is szotykosodik,
Sok ember is csak így okosodik.

19. Varázs-szer.

Az emberek hogyha kajánok,
Egy orvosságot ajánlok,
Vedd csak elő varázs-szeredet.
Mi az, tudod-é? . . . A szeretet.

20. Öreg poéta.

I.

A költemény költője
Ifjú vagy agg, az egyre megy,
Egy-két szív hogyha tőle
Meg-megremeg.

II.

Kivételes dicséretképen
Fölemlegetik öregségem,

Pedig a dal kiszállt fiókmadár,
Amely ha egyszer szárnyra kelt,
Maga sem tudja már,
Milyen fészekbe kelt.'

21. *A csacsi.*

Barátom, a csacsit nem ösmered,
Ne hidd, hogy az csak bogáncsot szeret,
Rákapna könnyen jó szénára, zabra,
Ha kapna.

22. *Predesztináció.*

Mint saskeselyűt nem a lég
Messze kiterjedt kék árja fűröszt,
Vergődöm, mint pókhálóban a légy,
Az örök-végzés szálai közt.

23. *Titkok titka.*

Okoskodásban nincs haszon,
Hol örök titku szfinx mered feléd ;
Mit meg nem oldhat emberész, azon
A bolond törje csak fejét.

24. *Túl-leszek.*

Maholnap én is úr leszek,
Gondon, bajon már túl leszek,
Túl a keserves éveken,
Túl, túl — az egész életen.

25. Elég az önvád.

Elég ez az önvád, kérlek, ne okolj,
Szándéktul a tett, hogy olyan messze ;
Az én lelkem is, mint a pokol,
Jószándékkal van kikövezve.

26. Dalaimban.

Dalaimban a sok sohaj
Úgy száll, úgy repdes, mint a raj,
De meg fogjátok látni végül :
Meg tudok halni
Egyetlen egy panasz-szó nélkül.

1922.

SZÓLÓ SZŐLŐ, MOSOLYGÓ ALMA,
CSENGŐ BARACK.

Kedves a mesék tündérbirodalma,
Úgy hí, úgy csábít, úgy maraszt
A szoló szőlő, mosolygó alma,
Csengő barack.

Ti boldog gyermekek, ma még
Tiétek a mesék tündérvilága,
Van minden ott, a szemnek, ami szép,
S a szívnek, ami drága.

Gyümölcsnek szél le nem törülte hamvát,
Ott durva kéz le nem szakasztott
Szoló szőlőt, mosolygó almát,
Csengő barackot.

De elfut a gyermekkor, jó a zajgó
Küzdelmes élet, végre majd a vénség,
S fölfejtí a tündérújjak mosolygó
Hímes szövését.

Eltűnik a varázs, a táj kihalva,
Hull a levél, zörg a száraz haraszt,
Nincs szőlő szőlő, mosolygó alma,
Csengő barack.

1922.

HÁROM IGAZSÁG.

Hol volt, hol nem, régen történt,
Tett a király olyan törvényt,
Hogy akinek akasztófa
Volt a rovására róva,
Király előtt, ha kivágott
Három olyan igazságot,
Mit a király valamennyi
Bölcsé sem bírt tönkreverni :
Tett a tűzre bármi rossz fát,
Azért mégis feloldozták.

Hát egyszer csak, eb a lelke,
Elgondolta Csala Ferke,
Hogy akárhogy' istrázsálják,
Király legszebb paripáját
Ellopja ő, szedte-vette! —
Elgondolta, meg is tette.

Ötszáz huszár a nyomába,
Megbotlott a lova lába,

S a huzsárok Csala Ferkét
Leteperték, vasra verték.

Akasztófa Ferkét várja,
Tenger népség körülállja,
Ott a bíró, ott királya,
Nagy haragban fő a mája ;
De a királylány, aranyhajjal,
Olyan, mint a kelő hajnal,
Ferke mohón pillant rája,
Ügyet sem vet a királyra.

«Ki elloptad paripámat,
Bár akasztófára szánlak,
Míg fölötted pálcát törnénk,
Tudod-e fickó a törvényt?»
«Tudom, felséges királyom,
Igazság kell, pedig három.»
«Mondd az első igazságot.»
«Mőte járom a világot,
Akármerre kóboroltam,
Akasztófavirág voltam.»
«Mit szóltok ti, bölcsek, erre?»
Három bölcs is szól egyszerre :
«Mit tudhatnánk erre szólni,
Nem lehet ezt megcáfolni.
Ki fejét ily bűnre adja,
Gaznak szülte azt az anyja.»



«Elő, fickó, hamarsággal,
 A második igazsággal.»
 «Hogy itt állok, bizony Isten,
 Nem örülök egy cseppet sem.»
 «Elhisszük azt.» Nagy zavarban
 Mormogják a bölcsek karban.
 «Tálald ki hát, ezer átok,
 A harmadik igazságot!»
 Ferke felel: «Hát instálom
 Felségedet, jó királyom,
 Ha én innét elmehetek,
 Jószántomból, elhiheted,
 — Aki mást mond, eb a hite —
 Sohsem jövök többet ide».

Szegény bölcsek, mint a részeg
 Bamba képpel összenéznek,
 Orruk vére elkezd folyni:
 «Ezt sem lehet megcáfolni».
 Forr a király nagy haragja:
 «Hordd el magad, gaz haramja!»

Ferke magát el is hordta,
 De másnap már megcáfolta
 A harmadik igazságot.
 Visszatért... És mit csinált ott?
 Nem szép lóra vetett pányvát,
 Ellopta a király lányát.

1922.

A HUSZÁR MEG A ZSIDÓ A MENNYORSZÁGBAN.

(Népmese.)

Miska, Görgey hős huszárja,
Vitézségre nincsen párja,
Nincs az egész hadseregnél.
Ott esett el Isaszegnél.

Fogja magát, úgy hatod nap,
Szent Péternél bekopogtat :
«Szegény fáradt, kósza lélek,
Nyugodalmat szállást kérek».

Fejét Péter megcsóválja,
Ugyan mit is mondjon rája?
«Sok van nálad a rováson,
De hős voltál, megbocsátom.»

Miska vitéz boldogságban
Élhetne a mennyországban.
Csak ne volna huszár-nyelve
Adtákkal úgy megbélelve.

Az angyalkák mind pirulnak,
 Messziről már bújva-bújnak.
 Miskát folyton inti Péter :
 «Hagyj fel a sok csúf beszéddel,

Itt garázdát meg nem tűrök,
 Kiteszem könnyen a szűröd.»
 «Huszár vagyok, engem senki,
 Fékomadta, nem teszen ki!»

Kapu elé kiül Péter,
 Egy vén zsidó arra lépdél,
 Nagyot köszön Szent Péternek :
 «Ugyan miért búsul kelmed?»

«Hogyne búsulnék, barátom,
 Jótétnek is kárát látom,
 Nyalka huszárt befogadtam,
 De az árát meg is adtam,

Itt a mennyben már azóta
 Folyvást szól a duhaj nóta,
 S többé az az istenverte
 Egy világért ki nem menne.»

«Az egész baj hát csak ennyi?
 Tudok arról mindjárt tenni,
 Hallja édes urasága,
 Lépünk be a mennyországba.

Miska fiam, te vagy? Né! De
 Hát csakugyan te vagy-é te?
 Hogy még látlak, sohse hittem,
 Legkevésebbé azt, hogy itten.»

«Magát erre mi szél hordja?
 Mi újság van otthon? Mondja!»
 «Tiszteltet az anyád, apád,
 De férjhez ment barna babád ;

Én, közel, korcsmát nyitottam,
 Épp ma este bál lesz ottan,
 Lesz sör és bor, lesz ott lány is,
 Lesz ott, Miska, jó cigány is.»

Miska huszár izgatottan
 Péter elé odatoppan,
 Magát ott haptákba vágja :
 «Úrlaubot kérek mára».

«Menj, hová csak hajt a kedved,
 Sok örömem úgy sincs benned.»
 Péter a kaput becsapja,
 Zsidó magát elkacagja :

«Hej, te legény, híres legény,
 Tudd meg, hogy rászedtelek én,
 Korcsmám bizony nem találod,
 Pokolban lesz a te bálod.»

Miska magát elkáromkodja,
 Aztán könyörgésre fogja :
 «Péter bácsi, így ereszt el?
 Bocsásson meg még az egyszer ;

Ha úgy botránkoznak benne,
 Görcsöt kötök a nyelvemre ;
 Eb legyek, ha még egy galád
 Szót kiejtek, az angyalát!»

Furcsa egy kis vallástétel,
 Mosolyog is rajta Péter,
 S szól szelíden : «fiam, Miska,
 Nem jöhetsz te soha vissza».

«Hát nem jövök vissza többet.»
 Másnap mégis csak bezörget :
 «A zsidóval, kér'm alásson
 Volna egy kis számadásom.

Ha miatta kinn rekedtem,
 Kárhozzunk el mind a ketten».
 «Ha csak éppen ez a bajod,
 Én nem bánom, ha kicsalod.»

Miska huszár hamarjába
 Dobot akaszt a nyakába,
 S mintha csak kisbíró volna,
 Föl s alá jár, nagy dobolva :

«Hallja kendtek s minden népek,
 Özveggy Bodza Gergelynének,
 Három évi adójába
 Eladatik ingósága ;

Konyhás malac — őszre megnő, —
 Dagasztóláb, sütőteknő,
 Két szakajtó, három vánkus . . .»
 Fülelni kezd a vén Márkus :

«Áj váj, áj váj, Isten áldja,
 Eresszen ki Péter bátya,
 Ha nélkülem árvereznek,
 Mindent az a Nyúlláb vesz meg.»

Péter előbb mond egy furcsát,
 Majd veszi a mennynek kulcsát,
 Szegény zsidó künn kap észbe . . .
 «Áj váj! Többet te se méssz be.»

AZ EGÉR MEG A MACSKA GUSZTUSA.

Mint fegyveres öreg pandúr
Csárda mellett a betyár gyerekre,
Nagy mérgesen les a kandúr
Cincogó kis tolvaj egerekre.
Egérlyuknál, amint guggol,
Egy egérke szól a lyukból :
«Megkövetem hírességed,
Mért vagyunk mi ellenségek,
Mért foly köztünk a tusa?
Hisz macskának és egérnek
Ugyanegy a gusztusa.
Mit én vallok, kend is vallja :
Jó szalonna a hasalja.
Kend sem szokott halogatni,
Kamarában ha a tálban
Hurka, kolbász illatoz,
S tejfölöcskét nyalogatni
Kend is szeret, vén gonosz».

Visszaszól az öreg kandúr :
«Nem beszélsz éppen bolondúl,
Amint mondád,
Boldog vagyok, ha szalonnát,
Vagy effélét ehetem . . .
De én még az egérhúst is szeretem.»

1922.

A PÚPOS, KANCSAL ÉS KOPASZ.

Fiatal felség vén kancellárja
Új ura első parancsát várja.
A vén a parancsra kíváncsi,
Vég cimbora volt a királyfi.

«Hallod öreg? A túrés, ha hosszú,
Legédesebb szívünknek a bosszú ;
Volt énnekem három uzsorásom,
Mind a hármát akasztófán lássam.»

«Meglesz ma még, uram, királyom,
Bitón fog függni mind a három.»

«Várj csak, megtoldom egy paranccsal,
Egyik púpos, a másik kancsal,
Harmadik meg kopasz, a gaz ;
Többé púpos, kancsal, kopasz
Székvárosomba be ne lépjen.»

«Felség, ne bántsa meg beszédem,
 Mit tán nem síma szóval ejtnék,
 Eddig csak felségedet fejték,
 Fejjen felséged ezután :
 Szép városunkba, hogyha tán
 Púpos, kanccsal, kopasz belép,
 Szúrjon le hús máriást elébb.»

«Nem rossz tanács, légy hát ura,
 Állíttass őrt a kapura.»

*

«Púpos ember, hó, megállj,
 Oly nagyon sietni kár,
 Ide csak *hús* máriást,
 Ez király parancsa, lásd.»
 Ámde az, mint a süket,
 Meg nem áll, tovább üget.
 Hogy elfusson, Isten őrizz,
 Sarkában legott az ő is.
 Púpost galléron ragadja :
 «Ilyen, olyan beste fattya,
 Üssön beléd a tüzes,
 Nem hallottad, hogy fizess?!»
 Az, szepegve szerte vizslat.
 «Ejnye, hát még kanccsal is vagy!
 Csala finta, kertelő,
Negyven máriást elő!»

Rásandít az ravaszúl :
 «Persze, a király, az úr ;
 De nincs abból semmi hasznod,
 Hogy az utast így riasztod,
 Így riasztod, így kifosztod,
 Néked hozzon pénzt a posztod,
 Tedd el e nyolc máriást.
 S hogy itt jártam, meg ne lásd.»

«Ejnye, szemtelen, bitang,
 — Katonából dörg a hang —
 Hogyha eddig nem tudod,
 Megtanítalak legott,
 Hogy mi az a becsület ;
 Tartsd, gazember, a füled !»
 S a púpost úgy pofon csapja,
 Hogy leröppen a kalapja,
 Ekkor látja csak, hogy az,
 Mint a tök, oly kopasz.
 «Utad most lesz csak szoros,
 Így a vám háromszoros.
 Erszényedből jól kiásd
 Mind a *hatvan* máriást !»

Jó pofon volt, szent igaz,
 Belesápad a kopasz,
 Sárga képén mindenütt
 A fakó szeplő kiüt.
 Kezd zsebében kotorázni,
 Látja, kénytelen kirázni

Mind a hatvan máriást,
Nem tehet semmi mást.

Gyűl a népség és kacag :
«Tyúh, milyen polozsna-szag»
Egy diák
A tömegből felkiált :
«Hisz ez a púpos Ábrahám
— Tíz is zúgja rá : az ám! —
Uzsorások uzsorása,
Két garasért majd kirázza
A hideg . . .
Most, amit kapsz, elvihetd.
Jaj itt minden uzsorásnak,
Itt nem teketóriáznak.»

Már pofozzák, már botozzák,
S megmotozzák.
Hát a rossz kaftán alul
Az arany csakúgy gurul.
«Megkoppasztott jó madár,
Elmehetsz utadra már.»

A diák, e pajkos szerzet,
Ábrahámról nótát szerzett,
És azóta
Szól a nóta,
Országszerte híre jár,
Uzsorásnak itt kijár,
S ritka bölcs az új király.

NYÁRI HAJNAL A PUSZTÁN.

Az ég legalján szürke fátyol,
Fenn ritkás szőke fellegek ;
Ébreszti már az ébredő nap
Az éjben szunnyadó eget.

Világosodni kezd a föld is ;
De a távolban elvesző
Nagy sík határnak hangja nincsen,
Hallgat a harmatos mező.

Az élet alszik még a pusztán,
Szellő se leng, fűszál se hajlik,
De füst kanyarg amott keletre,
S cséplőgép mormolása hallik.

Nagy asztag áll a sík mezőben,
Mint önmagának kékes árnya ;
Az asztag ormáról serényen
Két árnyalak a kévét hányja.

ÁLOMÉLET.

A jelennek sohsem éltem,
A jövőért elfecséltem ;
Édesebb volt az ígélet,
Mint a kész gyümölcs, az érett.
Oltogatni jobb szerettem,
Fám gyümölcsét, amikor még
Csupán képzeletben szedtem.

1922.

A BRONZ BIKA.

Etézusban Peryllosz, egy ügyes,
Nagyhírű, ámde ádáz bronzműves,
Gyülölködő, irigy, nyakas pogány,
Keresztüldőzsölt lakoma után,
Mámoros fejjel álmodott :
A nagy cirkuszban állt. Minden padot
Szorongásig megtöltött a tömeg.
Egy pont felé feszültek a szemek,
Hol dús biborban arany trónusán
Az isten ült, a császár, Hadrián.
Alant két sorban gladiátorok,
Halált, halált rivalt ezer torok,
A sok keresztyén szíjakkal gorombán
Lekötve ott nyögött a szín porondján.
Most ő, Peryllosz, megnyit egy kaput,
Azon ki, gyorsan, egy bronzbika fut.
Bömbölve fújja párálló tűzét,
S szarvával, mint a polyvát, szórja szét
Mind az egész bús keresztyén hadat.
Orkánszerűen tetszés-zaj riad ;

De mozdulatlan ül nagy Hadrián,
S gúnyos mosoly kél büszke ajakán.

Peryllosz ébred s töri a fejét.
Eh! Efézusban van bölcs, jós, elég,
Álomfejtő is egy egész sereg...
De álma titkát egy se fejt meg.
Egyszer csak, nemsokára, híre jár,
Hogy jön a császár, nincs is messze már.
Agyán egy gondolat cikázik át,
S azonnal önt egy roppant bronzbikát.

A jó hír, mint tavaszthozó madár száll,
Lázban egész Efézus: «Jön a császár,
Jön az új Zeüsz, a béke boldog őre,
Minden görög kegyelmes jóltevője.
Templomok kelnek, szobrok is, nyomán,
Virágba hajt művészet, tudomány;
Görög az ajka, lelke is görög,
Oltárinál ezer pap könyörög,
A régi szép olympi istenek
Reánk mosolygva letekintenek,
Az áldozatfüst ég felé siet,
Tied vagyunk mind, nagy Cæsar tied!»

Örömtül ittasan ujjong a nép,
A várva-várt amint partra lép;
S ő, a hatalmas, a világ ura,
Jóságosan tekint szolgálaira,

Mindenkihez nyájas, leereszkedő,
 Még az előtte reszkető
 Keresztyénekhez is kegyes.
 E sas-szem, arcon át, szívekbe les.

Császár előtt Peryllosz megjelen,
 «Derék görög, mi dolgod van velem?»
 «Az istenek között te legnagyobb,
 Dicső Felség, én Peryllosz vagyok,
 Bronzművesek legelső mestere,
 Hírem-nevemmel Ázsiánk tele.
 Csupán az átkos keresztyén had az,
 — Koldus alázat, mégis csupa dac —
 Művészetem, mely balgán megveti . . .
 Sőt istenink sem istenek neki,
 Keresztre vont gonosztevőt imádva,
 Nem isten néki maga nagy Diána . . .
 Az istenek szobrát ki megveti,
 Még trónod is, bizony, ledöntheti ;
 De mit Néró megtenni nem tudott,
 Te könnyűszerrel végrehajthatod :
 Nagy bronzbikát formáltam mesterül,
 Mint a trójai ló, üres belül,
 A cirkuszban állítsd a nép elé,
 Dobass egy-egy keresztyént is belé,
 Rakass alá nagy máglyát tölgyhasábból,
 Hang bög ki majd az izzó érc hasából,
 Az a fülön át a lelkekbe tör,
 S minden gonosz hóhortot elsöpör.»

A császár ajkán gúny villámlik át :
 «Holnap mutasd be hát az ércbikát».

A cirkusz egy megáradott folyam,
 Amint Peryllosz álmodá, olyan.
 Midőn az imperátor megjelen,
 Üdvriadalba tör ki hirtelen
 Az egész cirkusz, százezer torok.
 Lenn a porondon gladiátorok,
 S a bronzbika ott áll a legközépen ...
 Vad izgalom viharzik át a népen,
 Félelmes ez a támadó vihar.
 Mindenki őriöng, öklöt ráz, rivall,
 Keresztyénekre tűzhalált kívánva,
 Hangzik szünetlen : «Nagy a nagy Diána!»

De most feláll és int az imperátor,
 S mint tengerár Pozeidon szigonyától,
 A harsogó zaj úgy lecsöndesül,
 Szavára szomjas valamennyi fül.
 «Világ gyeplőjét tartják e kezek,
 Görög nép, halld, igazságot teszek,
 Midőn Peryllosz ily csudát kovácsolt,
 Gonosz démontól kért gonosz tanácsot,
 Kijár a méltó jutalom neki,
 Saját művét maga próbálja ki,
 Megérti most, hogy nem tervelt hiába.
 Vessétek őt az ércbikába!»

Lobog a láng a fényes érc alatt,
 Tüzesedik a szörnyü ércalak.
 S rettentő hang üvölt ki a bikából,
 Megdermed a nép. Az agy belekából,
 Lehellet és a szívverés eláll . . .
 A vad vonítás gyengül. Vége már.
 Hamvad a tűz s még egyre tart a csend.
 De most az imperátor hangja cseng :
 «Elég, betelt az istenek haragja,
 Zúzzátok szét az ércbikát darabra!»

Leszállt az éj, elcsöndesült Efézus,
 S száz ajk susogja : «Hála, hála, Jézus».

1922.

TÚL A LÉTHÉN.

Ha végbucsút nyög özvegy ajkad,
 Míg ajkam megdermedve hallgat,
 Túl a Léthén, e gyász vizen,
 Ölelsz-e még? . . . Alig hiszem.

Síromba, melyet hála gondoz,
 Porod hiába száll poromhoz,
 Nem tudjuk azt én sem, te sem,
 Hogy együtt porlunk csöndesen.

Élet fakad ki majd a földbül,
 Tavaszra sírhalmunk kizöldül,
 Lehet virággal is teli,
 Lenn por a port nem ismeri.

Lelkünket a lét forгатagja
 Ha messze csillagig ragadja,
 Nem tudva, ott szállunk talán
 Az űrben egymás oldalán.

Lelkünk az új világba érve,
Mint hattyu száll a tó vizére,
Fényárba tört habot szelünk,
S egymásra már nem ismerünk.

Vagy túl a csillagtengeren,
Még ott is él a szerelem, —
S a két hattyút szerelmi szomja
Egymáshoz ölelésre vonja?

1922.

DIÓVERÉSKOR.

1.

Terítve a diófa alja
 S kél a szegény fa bús sohajja :
 Gyümölcsömet lehullatom,
 Amim van, azt mind odadom.
 Önként adom, hát miért vertek?
 Kosárral, ne doronggal jertek.

2.

Hejh diófa, magyar ember szent fája,
 Nem hiszem, hogy a sok verés nem fájna ;
 Tépik, törik leveledet, ágadat :
 «Verjük egyre, több dió is tán akad!»

Tépett fejed szomorúan mért rázod?
 Szent fánk, te, a magyar embert példázod.
 Hiszen a sors hozzánk is ily goromba,
 Egyre csépel, egyre sújt a dorongja.

VASFOG, CSONTFOG.

A boldog idő oda van,
 Oda rég, sajnálom eléggé,
 Amikor még a fogam
 Úgy örölt, mint az egéré.

Mennyi sok édes mandolát,
 Diót, mogyorót ropogattam,
 Az ilyen mókus-lakomát
 A világ kincseért sem adtam.

S mikor a hósín pici kis fog
 Elkezdett billegni a számban,
 Hamar a kuckóhoz, az egér ott cincog,
 Csikófogamat neki szántam.

Még látom a balga, bohó gyereket,
 Odaállt a kemence elébe :
 «Adok csontfogat, egérke, neked,
 Adj vasfogat érte cserébe».

Eltűnt a tavasz. S hol a nyár?
Tél közepén panaszos dalt mondok,
Oda minden jó, s oda már
A csikófog, a vasfog, a csontfog.

1922.

TENGER SOK BAJ.

Tenger sok baj szakadt már a magyarra
Ezer éve ezer átok sanyarja ;
De az Isten gondot visel azért rá,
A vasat is tűzben edzik acéllá.

Az Úristen tudja csak a jövődőt,
Húzd el cigány azt a régi kesergőt ;
De azt is húzd : megvirad még valaha,
Nem lesz mindig a magyarnak éjszaka.

1922.

ÚJ ÖZÖNVÍZ.

Midőn a vízözön dagálya egyre nőtt,
S a szennyes éhes ár
Körülnyaldosta már
Az egyre szűkülő utolsó hegytetőt :

Ember s állat, vegyest, egymást hogy' törte ott,
S rántotta vissza azt, ki felkapaszkodott,
Míg végre a magas hegycsúcs is elmerült,
S a holt vizek fölé halálnak csendje ült.

Te szörnyü vízözön, ugy-é azért jövel,
Hogy a gonosz, kevély
Hitetlen földi fajt a vak mélységbe mosd? . . .
Nem úgy vagyunk-e most?

ŐSZI ESŐ.

Szél neveli a ködöt,
Köd az essőt hozza,
Szélnek, ködnek, essőnek
Se vége, se hossza.
Gyászol a föld, sír az ég,
A kifosztott bús vidék
Magát siratozza.

Rügyfakasztó permeteg
Zsendülő kopáron,
Záporontó fergeteg
Napaszalta nyáron:
Ébredés az, éledés,
Újul fű, fa és vetés
Az egész határon.

Könnyeit az őszi felhő
Minél jobban ontja,
Annál jobban hull az erdő
Dérütötte lombja.

Összeolvad sár a köddel,
Egy homály az ég a földdel,
Ami szép volt, oda mindaz,
S vissza hogy' is jönne,
Őszi esső meddő, mint az
Öreg ember könnye.

1922.

KÉSŐ MUNKA.

Te ősz öreg szántóvető,
Vetésre nincs már jó idő ;
A föld egészen átfagyott,
Hiába hinted a magot.

Megjöttek a fagyok, derek,
A napsugár is didereg,
Hogy' ne fáznék a könnyező,
Hóharmatot síró mező?

Meleg harmattól mámoros
Kalászkáról ne álmodozz,
Késő munkád hiába már,
Áldást neked nem ont a nyár.

Csak hagyd a föld fagyos rögét,
Be sem veszi már az ekét,
Szendergő magnak a vas itt
Nyugalmas ágyat nem hasít.

Most ekevas helyett elő
Ásó, kapa és vermelő;
Feszítve, bontva a röget,
Hadd ássanak ágyat — neked.

1922.

A VÉGZET ELLEN.

A tett, amit rád végzeted mér,
Ha tán nagyobb, mint amit megtehetnél,
S erőtlenséged érzetében
Sírni szeretnél :
Fojtsd vissza gyáva könnyeid,
Hogy gyöngé vagy, ne hidd,
Erőtlenségedet tagadva,
Küzdj, ahogy Isten tudnod adta.
S lehet, sikert aratsz . . .
De hogyha ott maradsz,
A sors kerekeitől összetörve :
Vigasztalódjál,
Nagyot a nagy bukik csak, nem a törpe.

1922.

KAKAS-SZERELEM.

Tavaszra kelve, hogyha már
 Hevesen tűz a napsugár,
 A tyúkokhoz a kakasok
 Gyöngédek, udvariasok.
 Megbecsülik a szépnemet,
 Nem lelhetnek úgy egy szemet,
 A tyúkokat hogy mórikálva
 Oda ne hívnák lakomára.
 Szerelmi vágytól részegen,
 Kevélyen járnak, délcegen,
 Fennhordva büszkén a fejök,
 Legénységre ki ér velök?
 Önérzetüknek nincs határa,
 Berzenkednek véres csatára.

De a nyáron mindenre kész
 Kakas a tyúkra télen rá se néz ;
 A többivel a fal tövén,
 Vagy a délnek néző sövény

Aljában húzza meg magát
 S behúzza mélyen a nyakát.
 Tyúk és kakas, amint így összebútt,
 Azt sem tudod, melyk a kakas s a tyúk.

A főkakas, az agg szakáll,
 Szemét behúnyva szundikál,
 Csak akkor ébred,
 Közelgő léptek
 Ha sejtetik,
 Hogy jön a gazdasszony, szakajtóval pedig.
 Ekkor előre tör,
 S ahogy' csak tudja,
 A szemet úgy kapkodja
 A tyúksereg elől.
 Sőt búbon csíp bizony nem egyet,
 Irígyen rárivall : «Ne szedjed!»

Hol van a régi hódolás,
 Enyelgő hívás, bókolás,
 A régi szerelem?
 Amíg e képet figyelem,
 Magamban elgondolkodom :
 Van-é szerelem hideg északon?

1922.

NAGY HIDEGBEN.

«Szörnyű hideg! Megfagy a földön a vad,
A madár is a fán.

Mi az a síró hang ajtónk előtt?»

«A két kis kutya sír, apám.»

«Az istenadták, ott künn reggelig

Meg is fagynak talán . . .

Édes lányom, ne eresszük be őket?»

«Eresszük be, apám.»

1922.

RÉSZVÉT.

Nem tréfaszó, nem víg kacaj,
S pohárcsengés közt drága tor,
Nem az öröm, a szenvedés az,
Mi embert emberhez csatol.

A részvét tiszta égi harmat,
Nem hoz magával semmi földi szennyet,
Nemcsak az ember, még az állat is
Testvérem, hogyha szenved.

1922.

«NÍVÓS VERS.»

Verset szavalt tőlem egy ifju legényke,
 Árát meg is adta szegényke.
 Így szólt a tanári *dicséret*:
 «Másszor nivósabb verset kérek.»

Sajnállak kedves ismeretlen,
 Hogy te pirultál én helyettem ;
 Mint hajnali bíbor az égen,
 Úgy gyúlt ki orcádon a szégyen.

Légy másszor okosb. Beh bohóság
 Azt szedni elő, ami óság,
 Köznapi tárgy, köznapi nyelven,
 A modern orr prűszköl ez ellen.

Síptól, dobtól hangos az utca,
 A tömeg a tömeget húzza,
 Ha azt akarod, hogy emeljen,
 Az árral ússzál, ne az ár ellen.

Még társaid is kacaráztak,
Kell ehhez több magyarázat?
A közízlés az, mit elárul,
Tolmácsa csupán a tanár úr.

Menj a tömeggel, s hagyj itt engem,
Késő dalom úgyis magamnak zengem ;
Engem a város üres zaja nem von,
Csak a természet, e komoly templom.

Jobb énnekem itt a magányban,
Itt betelik már végső vágyam :
Porommal a fák őszi avarja
Hírem-nevem is betakarja.

1922.

MA MÁΣ VAGYOK.

Nemzetem, míg fennragyogtál,
Fényesebb a dús nagyoknál,
S díszruhád úgy csillogott,
Én szerényen félreálltam,
Büszkeségre nem találtam
Semmi kedvet, sem jogot.

Ámde most, hogy megaláztak,
Arcodon ég a gyalázat,
S rongy ruhád alig takar,
Kezdek arra büszke lenni,
Hogy eremben nincs egy cseppnyi
Vér sem, amely nem magyar.

1922.

TÖREDELEM.

Nincs bennem semmi kevélység,
De a lelkem azért folyvást vádol :
Mily messze, mily messze vagyok még
Szent Ferenc alázatától.

Minden kis zokszó kígyócsípés,
Otthagya fülemben a mérget,
Bánt minden lekicsinylés,
De a szívem örül, ha dicsérnek.

Bánt a közöny, szomjúzom a dicsnek
Mézédes borral teli kelyhét.
Jámbor alázat, e bűntől szabadíts meg,
Ládd, én örömet vezekelnék.

A dicsőség szomját, ha felejtem,
S lehullnak a földhöz nyügző kötelékek :
Mint elszabadult gömb, úgy száll fel a lelkem
Egyenest, egyenest föl az égnek.

ÖNGYILKOS NEMZET FIA VAGYOK ÉN.

Öngyilkos nemzet fia vagyok én,
 Lángol a bélyeg homlokomon.
 Bármerre tekintsek, a föld kerekén
 Nincs se barátom, sem rokonom ;
 Szól a halálbagoly a romokon.

Mennyi tehetség, mennyi nemesség,
 Mennyi vitézség, mennyi erő!
 Dicstelenül hogy sírba temessék
 S tort üljön az aljas, a gyáva nyerő,
 Oly szomorú ez, oly leverő.

Jaj, de a színérc ennyi salakkal
 Nem keverült soha, tán soha még ;
 Nemzetem, átkos, léha fiakkal
 Jaj, de meg is vert téged az ég.
 S éghet a tűz, salakod ki nem ég.

Mennyi kajánság, mennyi galádság,
Mennyi vak önzés bűne van itt ;
Nemzetem, akik sírodat ássák,
— Már is elég mély — tenfiaid,
Az idegen csak beletaszít.

Öngyilkos nemzet fia vagyok én,
Lángol a bélyeg homlokomon,
Bármerre tekintsek, a föld kerekén
Nincs se barátom, sem rokonom,
Szól a halálbagoly a romokon.

1922.

BEVÉGZETT NAPSZÁM.

Bevégezed napszámod,
Leszállt az est, szerszámod
Állítsd sarokba már.
Szíved ne bántsa tettvágy,
Nézd, itt van a vetett ágy,
Fáradt testedre vár.
Azért, hogy oly hideg,
Jó pihenést ad, elhihetd.

1922.

A VÉGTELEN FELÉ.

Látomás-e, vagy csak álom?
Más vidék ez, nem a régi.
Tavaszi szél leng a tájon,
Zöld gyepen virág fakad,
Szívem elkezd újra égni,
Újra ifju vágy ragad.

Ott a tó, zöld partba szegve,
Fák a parton, lombozatjuk
Tükrözött képét rezegve
Ingatja a hablepel,
S kék vizen a hósín hattyúk
Nesztelen suhannak el.

Húznak, úsznak karcsu nyakkal,
S mintha én is vélök úsznám,
Öreg hattyú, ifiakkal;
Mely mögöttünk elmarad,
A vizen vont széles útcán
Táncolnak a sugarak.

S ez a sík víz tán nem is tó,
 Napnyugatra nincs határa,
 Tükre távol, mint virító
 Tündér rózsás kert virul,
 Ibolyaszín tengerára
 Tűznap fényesője hull.

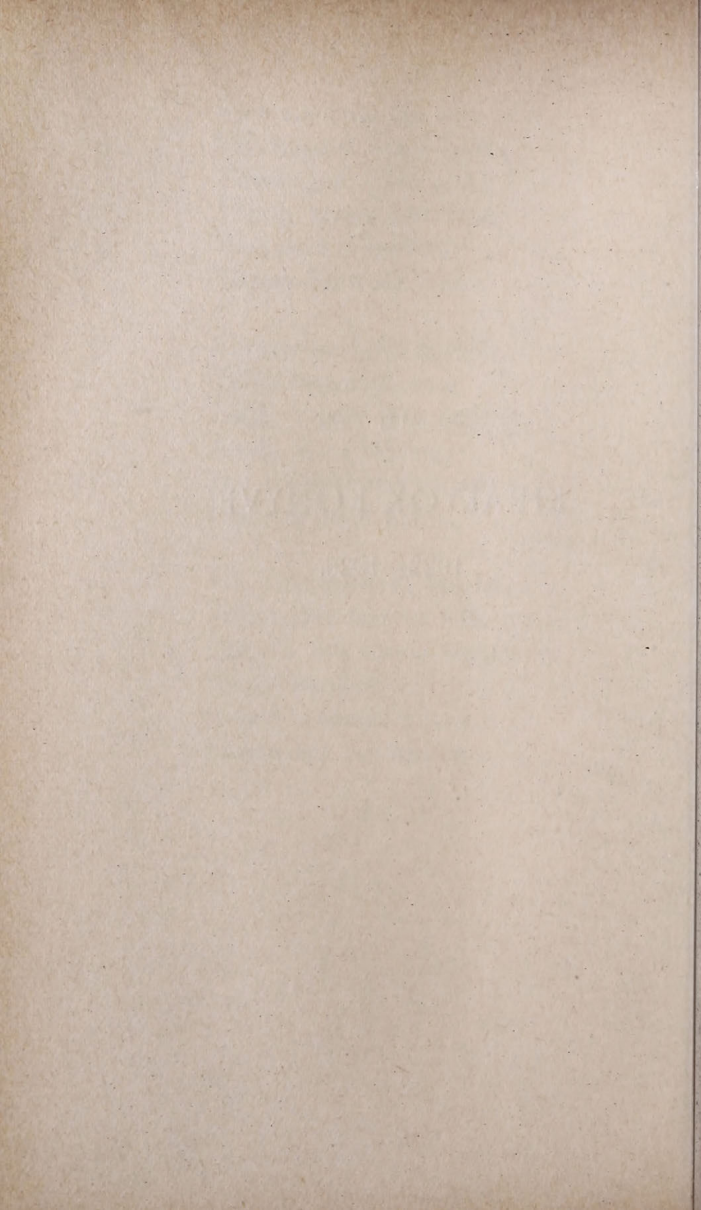
Körben úszó ifju hattyúk
 Tőlük lassan elevezve
 Látják a nagy öreg hattyút,
 Amint egyre távolog,
 Hol a végtelenbe veszve
 Égnek a bibor habok.

Vén fejét feltartva büszkén,
 Felborzolva szárnya tolla,
 Lángoló hab fényes üszkén
 Ringatózva énekel,
 S mint a távozó vitorla,
 Lassan úgy enyészik el.

II.

KIRÁLYOK KÖNYVE

1922—1926.



AZ ELSŐ HARANGSZÓ.

Érkezik a gyász hír magas Esztergomba,
Istvánnak ugyancsak meggyúlhet a gondja.
Támad a pogány úr, a somogyi Koppány,
Jámbor szerzetesek vére csorog jobbján.

Pusztít a pogányság. Jaj a keresztyénnek,
Kétszerte jaj annak, aki pap és német ;
Nem néz harag és düh se nemre, se korra,
Krisztus ijedt nyáját csak öldösi sorra.

Futnak, menekülnek, útlan, nádon, éren,
Lovon is, gyalog is, kordélyon, szekéren ;
Futnak, fölkeresni ifjú fejedelmet.
Isten után István nyujt csak segedelmet.

Áll bátran az ifjú fejedelmi fölség,
Maga körül látja rajban egész törzsét,
S aki híve néki, félig a keresztnék,
Harangszentelésre mind felgyülekeztek.

Szól a hős Vencellin, lovagok vezére :
 «Nincs ma idő, felség, harangszentelésre ;
 Üssünk a pogányra, késedelem nélkül,
 A tűz, ha nem oltod, megemészthet végül.»

De felel nyugodtan István a vezérnek :
 «Segedelmet én a magasból remélek ;
 Vérré noha válnék Duna minden habja,
 A harangszentelést mégsem hagyom abba».

Messze bajor földről most úszik a gálya,
 Rajta ércharangnak csillog koronája ;
 Tölgyfa pallón tartja széles erős állvány,
 Kerekeken mozgó összerovott bálvány.

Gályából az állványt tolják ki lihegve,
 Tíz pár ökör áll ott, vontatni a hegyre ;
 Oldalt, meg elől már papok kara lépdél,
 Áradnak az utcák háborodó néppel.

Noha keresztvízre ezerenként álltak,
 Azért keresztyénné bizony mégsem váltak ;
 A szívek elfojtott pogány lobogása
 Felparázslik könnyen minden szélfúvásra.

Jön a gyors lábú hír, s nagyokat ver dobján :
 Veszperémet immár víjja erős Koppány.
 Tiszta kútfejeknél oltári kigyúlnak
 Ősök Istenének, a dicső Hadúrnak.

«Nehéz sor ez öcsém, én bizony azt tartom,
 Envéreim ellen forgatni a kardom.
 Örömet ütöttem németre, olaszra,
 Volt is özön zsákmány. De ennek mi haszna?»

«Hát, báty'ura, úgy van, magam is azt vallom,
 Hogy Koppányra menjünk, csöppet se javallom.
 Itt ez a sok német, irtsuk ki egy szálíg,
 Különben a magyar szolgájukká válik.»

«Én magam sem értem fejedelmünk dolgát,
 Föl kell szabadítnunk a silány rabszolgát ;
 Azt mondja : mivelhogy keresztyén, hát testvér...
 Bizony az én szívem ily törvényt nem esmér.»

«Furcsa törvény, komám, a papok törvénye,
 Övök a mienkből mindennek a színe,
 A tizedik kepe, a tizedik bárány ...
 Keresztyénné lettem, de a magam kárán.»

«Ha nézek fejdelmünk ifjú személyére,
 Szeretem, megvallom, hiszen Árpád vére.
 Kegyes is, vitéz is, szép is, daliás is ;
 De azért fejdelmünk lehet ám még más is.»

Nagy erős csigákon kötelektől vonva,
 A harang már indul, fel-fel a toronyba ;
 Emelkedik, most, most, fönn leng a magasban...
 S mint riadó kürtszó, István szava harsan :

«Népem! a harang is az egyház szolgálja,
 Az Urat dicséri s az embert szolgálja.
 Viszi imádságunk föl, föl, az egekbe,
 S hozza le az áldást ég s föld közt lebegve.

E még néma ércnek szózatot az ajka,
 Nosza konduljon meg! Rajta fiúk, rajta!»
 S mintegy a fejedelmi szózatra felelve,
 Ime nagyot lendül a harang ércnyelve.

S felbúg a harangszó csoda-mély zöngése,
 Új, hasadó hajnal első köszöntése.
 Mint mikor az ég zeng s minden más hang elvesz,
 Olyan ez a hang is, de nem oly félelmes.

Nem hasonlít e hang bizony semmi máshoz,
 Mi a Lehel kürtje, ehhez a búgáshoz?
 Benne erő s lágyság, mélység és magasság,
 Meghajló alázat, feltörő vigasság.

Salaktalan ércnek zöngése oly tiszta,
 Lélekbe lopózik, míg a fül felissza,
 Betölti a szívet, színültig betölti,
 S belőle salakként olvad ki a földi.

S lassan meghajolnak a földig elázott
 Büszke pogány fők mind, mint az ért kalászkok;
 Térdre körül, sorban, ezrenként borulnak,
 Rebegve imát az egyetlen egy Úrnak...

A harang elnémul; de rezgése tart még,
Még térdel a megtört s fel is magasztalt nép;
Majd szava felharsog, mennydörgéssé válva:
«Követünk fejedelmünk, életbe, halálba!»

1924.

A SZOMSZÉD.

Konrád, a császár, feddi fiát :
«Kár volt hatalmat bízni rád ;
Hogy megcsonkuljon a keleti vég,
Ily szörnyű szégyent nem hivék».

«Szerencse örökké senkit se kísért,
Apám, vereség téged is ért,
S fél Európa féli kezed,
Silányabb, meglásd én sem leszek.»

«Nem úgy indulsz, hogy nyomomba hágj,
Mit ér a kardvas, hogyha lágy ;
Bátornak a béke csak győzelmi jel,
Kudarcra mindig harccal felel.»

«De hátha, apám, az a harc
Nem győzelem, csak új kudarc?
Magyarok trónján bár ősz öreg ül,
Karja erős még, elhegedül.

Már megvan a béke, most odaát
Kihajtom vígan poharát.»

«Mit kell fülemnek hallania,
Barbár lakomán császár fia.?»

«Szomszédot, apám, ismerni jó.

Okos leszek én, mint a kigyó.»

«S galambszelíd persze . . .» «Sok lenne ez,
Galamb a sasból sohase lesz.»

1926.

SZENT IMRE HALÁLA.

Császár fia, Henrik,
 Király fia, Imre
 S velencei Péter,
 Még szinte sötéttel,
 Elindult vadászni;
 Dömösi hegyekben
 Vadon rengetegben
 Vad után csapászni.

Esti lakománál,
 Neszmély ó boránál
 Szólt a német vendég:
 «Holnap de szeretnék
 Nagy vadra vadászni . . .
 Imre, magyar herceg,
 Mondd csak, van-e kedved
 Harmatos hajnalban
 Vad nyomát csapászni,
 Bércetetőkre mászni?»

Fordul Imre herceg
 Apja felé, kérdve :
 «Vadászni? S ne menjek
 Hajnali misére?
 Ártatlan vadaknak
 Nem szennyez-e vére?»
 «Fiam, ne légy gyermek,
 Császárfi a vendég,
 Hí magyar leventét,
 Meg sem is tagadhatd,
 Ha öreg nem lennék,
 Magam is elmennék.»

Lakma után éjjel
 A szent király ébren
 Hánykodik az ágyon,
 Kerüli az álom.
 Lázasan, fejében
 Képek kavarnak,
 Látja nyakas nyáját
 Megtért magyaroknak
 Keresztvízre állni.
 Köztük hófehérben,
 Liljommal kezében
 Jár Imre királyfi.

Majd látja vitézit
 Csatára kiszállni.
 Mennek viadalra,

Egyik diadalról
 Másik diadalra
 Csanád daliái.
 De ül hófehérben,
 Imakönyv kezében
 Bús Imre királyfi.

Sok levert pogánynak,
 Ajtonynak, Keánnak
 S erdélyi Gyulának
 Rengeteg kincsébül
 Fényes egyház épül.
 Szentegyház csöndjében
 A hallgatag éjben
 Kegyes barátoknak
 Zsonganak imái.
 Köztük hófehérben
 Imádkozik térden
 Jó Imre királyfi.

A király felsóhajt :
 «Gyöngé vagyok s fáradt.
 Fiam, ifjú vállad
 Vegye le a terhet,
 Melyet öreg vállam
 Többé nem emelhet.»

Reggel a királyhoz
 Remegőn, sápadtan

Lép be a királyné.
 «De rosszat álmodtam :
 Az éjjel álmomban
 Keblemen hófehér
 Galambot ápoltam.
 Egyszer csak kiröppent,
 S ott kerengett körben.
 Jobb felől egy sas szállt,
 Bal felől egy kánya.
 Jaj, szegény galambot
 Még az ég se szánja?
 Hozzá csap a kánya,
 S melleszteni kezdi,
 A sas is melleszti.
 Hófehér galambnak
 Megcsuklik a szárnya
 S csorog piros vére
 Zöld mező fűvére ...
 Boldogságos Szent Szűz,
 Mit jelent ez álom?
 Fiam hazatértét
 Oly nehezen várom.»

Királyi udvarban
 Milyen zűrzavar van?
 Siralom és jajszó,
 Zokogás kél karban.
 Felpattan az ajtó,
 Egy pap jön rohanva :

«Királyném, királyom,
 A nap éjre váljon!
 Imre herceg halva
 Nagy erdei vadkan
 Gyilkos agyarától!
 A rőfögő rémet
 Sem Péter, a bátor,
 Sem a bajnok német
 Nem tudta előzni,
 S a kegyes Imrétől,
 Mi szemünk fényétől
 A halált elűzni!»

Leveles lombágyon
 Némán, haloványon
 Fekszik a királyfi.
 Körötte siralmak
 Szállnak, mint viharnek
 Jövetén a tenger
 Víjjogó sirályi.
 Ráborul az anyja,
 Jajszóval siratja,
 Hull könnye, omolva.
 Mellette ősz atyja
 Úgy áll meghajolva,
 Mintha egy temető
 Nagy hótól görnyedő
 Sírkeresztje volna.

VAZUL.

Sóhajt a király, az agg, beteg István :
 «Én hű szolgám, jó Buda ispán,
 Ül paripára,
 Vágtass Nyitrára ;
 Szólj az apát úrral,
 S térj vissza Vazúllal.
 Lássam, hogy már hitben erős-e? ...
 Árpád ősem néki is őse.»

Künn a királyné jó épp szembe :
 «Hová, Buda ispán, ily lelkendve?»
 «Király parancsára
 Sietek Nyitrára.»
 «Oltárterítőt én
 Odaszántam szintén,
 Amíg elvarrok néhány szálát,
 Egy rövid órát útid várhat.»

Nyitrai zárda kapujában
 Áll Buda. Zörget. De hiában.

S micsoda rettentő
 Hang odabentről,
 Mint farkasüvöltés?
 Megborzad a föld és
 Megborzad az ég. Amint kihallik,
 Buda ispán szívébe nyilallik.

«Jaj, jaj, ez a kín fölhat az égig!
 Szemem orcámon foly véresen végig!
 Ólom fut fülembe,
 Pokol tüze benne!
 Óh, átok, átok,
 Ha már nem látok,
 Tulajdon hangomat se halljam?
 Vagy hangtalanul mozog ajkam?»

Zsolozsmát zsongó papok, barátok,
 Átok imátok, a zsolozsmátok!
 Átok reátok!
 Mindenkire átok!
 Olasz Péterre,
 Az ég nyila verje!
 Átok németre, átok olaszra! . . .
 De jaj, mi haszna, mi haszna?!»

Áll Buda ispán, majd jéggé fagyva ;
 De kapu nyílik, s — Úristen! — rajta
 Fia, Sebös lép ki
 Hetykén veti néki :
 «Látod apám, győztem,
 Lovad megelőztem.

Király sohasem lesz pogány Vazúl,
Már ezután csak Péter az úr!»

«Hallgass iszonyú! Hallgass, hallgass,
Véres hóhér, te veszett farkas!...

Az ég hogy' tűrte?...

Volt lelked a bűnre,

Idegen béren

Árpád-véren?!...

Szemem gonosz arcod többé ne lássa,

Bűnödöt Isten meg se bocsássa!»

Megy vissza királyhoz Buda sietve,

Ágya előtt magát térdre vetve :

«Jaj, vége Vazúlnak!

Óh, iszonyú nap!

Szemét kipörkölték,

S fülét tele tölték

Forró ólommal a nyomorultnak!...

Bárcsak én volnék süket és vak!»

A szent király könnye kicsordul :

«Végnapom, óh jaj, de gyászra fordul.

Életem munkája

A hit zöld fája

Hervadozóban...

Vagy véreim óvjam?...

Árpádfiak, András, Béla, Levente,

Fussanak tüstént idegenbe.»

GIZELLA KIRÁLYNÉ.

Gizella királyné zokogva térdel.
Imázsámolyán.

«Kit trónra emeltem, az olasz Péter
Oly gonosz éppen, mint a pogány.

Kincseim elrablá s oda már Veszprém . . .
Mindenem elvegye? . . .

Óh, a hálátlan! Hogy' tűrjem ezt én,
Én, a keresztyén nagy király özvegye.»

A királyasszony halk zokogást hall
Háta megett :
S ott látja térden, könnyhullatással
Fia dajkáját, a hű öreget.

«Óh, nagy királyné, hadd sírom, sírom
Búmat elődbe :
Leányom, a gyenge bimbózó liljom,
Hogy ki se nyíljon, letörve, letörve!

Megtépve a szemem fényénél drágább
Szűzi kebel . . .

Király s cselédi nagy gonoszságát,
Fajtalanságát, hogy nézed el?»

Letörli könnyét a királyasszony,
S indul kifelé,
A kedvtől hangos palotaházban
Megy talpig gyászban a király elé.

«Király, elrablád álnok-hitetlen
Minden javamat.
Fájt, hanem eddig szóvá se tettem,
Csak türtőztettem magamat.

De vérem minden kis csöppje lázad,
S őriöngve kiált :
Királyi házból korcsmaházat
Csinálni gyalázat, te király.

Vigyázz, ez a kéz, mely felmagasztalt,
Le is tehet . . .»
Öklével üti Péter az asztalt,
S ördögi arccal nagyot nevet :

«Ez asszonyhoz, a Krisztus öt sebére,
Semmi közöm.
Börtönbe azonnal! Ki szót emel érte,
Halál a bére esküszöm.»

Királyasszonynak megdermed ajka,
Csak könnye csorog ;
Fegyveres szolgák közt, fejét lehajtva,
Mélyet sohajtva, kitántorog.

1926.

SZENT GELLÉRT VÉRTANUSÁGA.

Egész ország égő katlan,
 Olasz Péter fut riadtan ;
 Koronáját szél lefújta,
 Két Árpádfi itthon újra.

«András herceg, légy királyunk.
 Ámde halld, hogy mit kívánunk :
 Országunkban soha többet
 Úr ne legyen semmi jött-ment.

Ne maradjon püspök és más
 Pap, barát, se semmi dézsmás ;
 Szent ligetek kútfejénél
 Áldozunk megint fejér mént.»

Elkomorul András herceg,
 «Trónt ily áron, hogy szerezzek?»
 De Levente arca vídám,
 S szól mosolygva : «Bátya, bízd rám».

Nagy tömeg közt, legközépen,
 Hangja csendül : «Magyar népem,
 Jőjj utánam, én vezetlek,
 Összetörjük a keresztet.»

S fölpattan egy paripára,
 Makrancos mén, tüzes pára,
 Nép sűrűjén áthaladva,
 Toporzékol, fú alatta.

De az ifjú üli bátran.
 Nagy sokaság zúg nyomában ;
 Pesti révnél át, Kelennek
 Széles Dunán át is kelnek.

Szembe vélők, nyári porban,
 Pap, barát jó, hosszú sorban ;
 Gellért püspök — könyv kezében —
 Legelől jön, rossz szekéren.

Néz Levente hetyke garra,
 S kész lecsapni, mint a karvaly.
 Hangja véres gúnyra válik :
 «Menni sem kell Fehérvárig».

Papok útját el is állja :
 «Készüljetek a halálra!»
 Szól a szent agg : «Kész vagyunk már,
 Kész a hajlék Krisztusunknál».

S áldva föltart egy keresztet.
 Im, Levente ménje reszket,
 Ágaskodva bukik hátra,
 Gazdáját is földre rántva.

Lenn az ifjú elnyúl hosszan,
 Agya sziklán szélyelloccsan.
 Vatha vezér ront előre :
 «Föl, boszúlni, kardra, kőre!»

És a kő hull, mint a zápor,
 Égre néz az agg, a jámbor :
 «Érte őket óh, ne verd meg,
 Hisz nem tudják, mit művelnek.»

Még nagyobb a nép haragja
 S ősz Gellértet megragadva,
 Szekeréből földre húzzák,
 S fejét sziklán összezúzzák.

Vele együtt többi társa
 Vérbefagyva hull rakásra . . .
 Mind a Krisztus vértanúja . . .
 De a kereszt fénylik újra.

1925.

A TEMETÉS.

Nagy sokaság jött csillagos éjjel
 Ifju Levente holttemével.
 Levente ősenek,
 Pogányság hősenek
 Taksony vezérnek sírhalma mellett
 Asszonyi jajszők, siralmak kelnek.
 Hallani hangját zörgő doboknak,
 Nagy szurokfáklyák vörösen lobognak
 S ősz öreg táltos
 Pogány oltáron fehér mént áldoz.

Kész a kerek sír, csak a holtat várja,
 Már odabenn van zászlós kopiája
 S odatették kardját ;
 A csatamént meg
 Markos legények
 Kétfelől aranyos kantáron tartják.
 Tartják a táltos kezeügyébe.
 Tört fog az agg és szúrja sügyébe ;

De nem jól találta,
 Szökik az magosra,
 S maga alá rántva
 A két legényt csaknem összetapossa.

Paripát zablán heten is kapják most,
 Vatha haraggal löki el a táltost :
 «Félre öreg innét, ha kezéd reszket,
 Minek is kezded!»
 Kardját kirántja
 S paripa szügyébe markolatig mártja.
 Lövel ki a vér vastag sugárral,
 S elönti Vathát bíboros árral . . .
 — Zúgás kel a nép közt, tompa morajló, —
 Ina megrokkban s összerogy a ló.
 Akik álltak körbe,
 Gyorsan bevonják a sírgödörbe.

Ifju vitézek immár emelnék
 Sírba helyezni bajnok Leventét ;
 De a javaş lány, a varázs szép Zolta,
 Nagy sikoltással borul a holtra ;
 Öleli szilajon, el sem ereszti,
 Arcát, hideg ajkát csókja fereszti :
 «Én édes, édes, drága szerelmem! . . .
 Ifju vitézek, itt van a mellem,
 Döfjétek által. Temessetek mellé . . .
 Jobb kíséret kell-é?»

S felfordul a jóslány szeme fehérrel,
 Félig nyílt szája tele habbal, vérrel . . .
 Suttog a nép: «Csitt, csitt! Hagyjuk a jóslányt.
 Révülő lelke a jövőbe most lát».

Mint holt a halotton, a lány úgy fekszik,
 Hosszu a perc is, órának tetszik.
 Minden szem ijedten odatapad rája . . .
 Végre megmozdul haja koronája.

Felnyúl magasan, mintha sírból kelne,
 Mély pihegéssel hullámszik a keble,
 Üveges szemmel mered a távolba,
 Szederjes ajkán hangja süket, tompa :

«Látom a jövőndőt. Látom, látom,
 Ősz táltost kötözve viszik számárháton ;
 Pogány magyaroknak apraját, nagyját,
 Hitöket, akik meg nem tagadják,
 Hóhérkézre adják.

Látom a jövőndőt. Látom, látom,
 Vatha vitéz, vér csorg ismét a ruhádon.
 Egész testeden is vér csorg, de nem lóvér,
 Négy felé, mint Koppányt, hasít a hóhér.

Látom a jövőndőt. Magamat is látom,
 Nem csillagos éjben, sem a napvilágon,
 Penészes hörtönfal veri vissza átkom,
 Két karomról éhen húsomat lerágom . . .»

Néma, nehéz csönd borul a tömegre,
Nincs oly erős szív, aki nem remegne.
Ki-ki egymás arcán látja önfélelmét,
Sűrű fáklyafüstként gond úli az elmét.
Megdermed a vér. Zavarodva állnak,
Fagyos lehelletét érzik a halálnak.

1925.

A BOSSZÚ.

Péter menekülve oson már ;
 De gyöngé kitörni Mosonnál.
 «Vissza vitézim, Fehérvárnak,
 Ott olaszim meg nem utálnak.»

«Lovunk csupa hab már. Uram, álljunk meg,
 Itt ez a jó kőház, háljunk meg.
 Holnap a hajnali ködben
 Elérhetjük Fehérvárt könnyen.»

«Álljon ki néhányunk őrszemnek,
 Pogányok éjjel is őgyelgnek.»
 Sebős szól : «Pihenj le, királyom,
 Fáradt vagy, üdítsen az álom».

Péter komoran néz maga elébe.
 «Hogy juthattam ily kelepcébe ?
 Tűz ég körülöttem, vörösen parázsló,
 Rég szítja a sok pogány varázsló.

De jöjjön a császár csak még egyszer,
 Téríteni pogányt kard lesz a kegyyszer.
 Csak a csávából szabaduljak,
 Nyakát szegem minden magyar úrnak.

Ez a pompás föld kár ily népnek!
 Majd jön rajban olasz és német . . .
 Nem marad itt egy magyar csecsemő sem...»
 De felordít kívül az őrszem.

Vatha vezér jön s pogány hada véle,
 Bosszút, halált hoz fegyverük éle.
 Sүvöltöz a nyíl, kopog a kopja.
 Ez a nap, Péter, a bosszú napja.

S kezdődik a harc, életre, halálra.
 Péter az ostromot két napig állja ;
 Embere mind elhullt, ő és Sebős, ketten
 Küzdenek már csak kétségbeesetten.

Vatha úr akará : «Se kard, se dárda
 Pétert ne sebezze, Seböst se, halálra.
 Nyilas, távolról le ne nyílazzad,
 Egy halál kevés két ilyen gaznak!»

Jó csikós kézből repül a pánya,
 Pétert és Seböst le a földre rántva ;
 Őrjöngve rohanna rájuk a népség,
 Ha Vatha engedné, ízekre tépnék.

«Vissza! Fölöttük előbb törvényt lássunk!..
 Veled, olasz Péter, nagy a számadásunk :
 Árpádfi Vazúl szemét kitolattad,
 Császárnak hazánkat hűbérül adtad.

Németet, olaszt tettél meg úrnak,
 Saját házából a magyart kitúrtad...»
 Hallgatja Péter némán, sötéten,
 «Elég a szóból, ítéljünk népem!

Rajta vitézek! tűzhelyen tűz ég,
 Tőr hegye tűzben vörösen izzék,
 Süssétek a zsarnok szemebogarába!
 Ne hajtsa hazánkat német igába.

De jussa Sebösnek is jusson ki,
 Szeme, két szeme szintén fusson ki!
 S zúzzátok, törjétek a két karját,
 Mint a tiló töri a pozdorját.»

A TIHANYI TEMETÉS.

Öreg est borul a Balatonra,
Vén halász hálóját partra vonja.
Vacsoracsillag már fenn világlik,
Meg sem áll gádoros gunyhájáig.

Lobogó tűz mellett felesége
Törülgeti könnyét kötényébe :
«Jaj, sohasem jön meg az a gyermek,
Mért is ereszté el, tekegyelmed?»

«Ne pityeregj, megjő akarhonnan,
Ügyesebb hal nincs a Balatonban ;
Oszta hírt magam is alig várom,
Nagy dolgok készülnek, öreg párom.

András király, kit a császár megvett,
Eladta országunk a németnek ;
Béla herceg ezt már el nem nézi,
Talpra keltek véle jó vitézi.

Pap, barát, ez a sok német és cseh,
 Örökösen éhes, mint a vércse ;
 Tömjük-e, mint szolgák, mind halálíg,
 Pap urak potrohát, most elválík.»

Vén halász szavára íme ottan
 Siheder fia csak előtoppan :
 «Apám uram, győztünk, fut a német,
 Vertük, vágtuk, mint a sas a gémet.

Futott a király is vadriadtan,
 S ott veszett a bomló futó hadban,
 Beleit paripák patkós lába
 Vércsatakos sárban motollálta.

Magyarnak Béla már a királya,
 Összehívta népét Fehérvárra.
 Coki jött-ment kámzsás, coki német,
 Áldozunk az ősök istenének.»

«Úgy, fiam, úgyis kell, el is várom,
 Magam is ott leszek Fehérváron.
 Coki dézsmás! Eb lesz tovább szolga! . . .
 De mi ének az künn? Hallga, hallga!»

Búg, búg csodamélyen az az ének,
 Búg benne ereje zúgó szélnek ;
 Majd tornyosul, felcsap, fel, magosra,
 Mintha a Balaton partját mossza.

Talán ott egy lélek sír zokogva,
 Gyehenna lángjától iszonyodva ;
 Bűnbánata feltúrt hab hörgése,
 Majd, az eget víjja könnyörgése.

Fekete barátok, mint az éjféli
 Vonulnak vöröslő fáklyafénynél,
 Bivalyok fekete hídlást vonnak,
 S kanyarul a menet föl Tihanynak.

Vén halász megborzong, elfehérül,
 Lekapja süvegét a fejről ;
 Körösztot vet, s mormog meghatottan :
 «A király holttestét viszik ottan».

«Apám uram, hát kend ilyen bátor,
 Megijed a papok árnyékától?
 Azt hiszi. kénköves pokol várja?
 El sem is megy tán már Fehérvárra?»

Vén halász fejéhez kap ijedten :
 «Eb a lelke, majdnem elfeledtem.
 Készítsd hamar, asszony, tarisznyámat,
 Indulok, mihelyt a hajnal támad».

TRÓN-OMLÁS.

Dömösi erdő vadait vadászva,
Béla király bércek magasát mássza ;
Udvara odalent elmaradt tőle,
Csak Géza fiával lép a tetőre.

Megáll a magas erdei tisztáson,
Jó hely az, onnét hogy messze lásson.
Kitárul a táj. Mélyen alatta
Felcsillan a Duna széles szalagja.

Sasszeme villan, nekitűz nyugotnak :
«Rég nem éreztem magam ily nyugodtnak ;
Végre napom szállt fényes delelőre,
Sok baj után bátran nézek előre.

Csak te ne volnál fiam, ily csüggedt,
Üllő, ki nem kalapács, ha nem ütsz, ütnek.
Örömet rosszban én sem találtam,
De bármily sorsban bátran megálltam.

Bajnoki szablyám sohsem érte szennyfolt,
 Lengyel bújdosásom dicstelen nem volt ;
 Itthon a császár dölyfét tönkrevertem,
 Vértés hada elhullt, vérbe keverten.

S mi volt a hála? Királyi bátyám
 Koronát ígért, s gyilkot fent gyáván.
 Korona vagy kard? ... Itt a való válasz,
 Enyém mindkettő s te reád száll az.»

Hallgatja Géza szomorún atyját,
 S könny futja végig bús ábrázatját :
 «Bűneinket apám, Isten bocsássa,
 Úgy bánt nagybátyám véres bukása.

Elnézhetik-é ezt az ég hatalmi?
 Jobb tűrni rosszat, mint megtorolni.
 Fiát, Salamont, Isten fölkenette,
 Hogy lépnek valaha trónra helyette?»

Sötét árny rebben Béla szemébe,
 De ím, egy harcos toppan élébe.
 Nyugati gyepűk hadispánja küldi,
 Arcán a sietség izgalma ül ki.

És szól lihegve : «Uram, királyom,
 Tengernyi német gyúl a határon ;
 Dandarra dandár, nincs vége, hossza,
 Ott van a császár, Salamont hozza».

Kürtjét a király sietve kapja
 S teli tüdővel megharsogtatja.
 «Gyorsan a völgynek, nyári palotámba!
 Ki a hős, ki a hű? Hadd veszem számba.»

Haragos hangoktól a palota zúg már,
 Mint tölgy a viharban egy-egy bajnok úgy áll,
 Zsivajos zajban múlnak a percek . . .
 — Padláson patkány, vagy egér perceg? —

Ott áll a magas trón. Mennyezetérül
 Két angyal mosolyog, menneiei örül.
 Trón körül, körben, ispánok, bánok,
 Béla király bátor bajnoki állnak.

Jó a király úr, s a trónra fellép,
 Büszke önérzet dagasztja mellét :
 «Vitézim, a magyar vagy győz, vagy elvesz,
 De semmi császár szolgája nem lesz».

Láng csap a szótól, tűzláng a szemekbe.
 De a két angyal mintha remegne.
 Trónmennyezet indul. «Nagy Isten!» «Jaj, jaj!»
 A királyra omlik szörnyü robajjal.

Romok közt — holtan, vagy csak alélva? —
 Véres fejével ott fekszik Béla.
 Fia zokogva öleli a testet :
 «Óh, hogy így kellett látnom elested?»

«Istenítélet.» Sok ispán mormog.
De összemossolyg Petrőd, Bikács, Szolnok,
S Petrőd odásúg, meglökve Bikácsot :
«Úgy-é, ügyesen dolgoztak az ácsok?»

1925.

A VADÁSZAT.

Szőke Tiszán túl, rengeteg erdőben,
 Áll nagy vadászat, minden esztendőben.
 Jó Géza herceg most készül rája,
 Nyergelve áll már hóka paripája.

De jó rohanvást páncélos levente :
 «Bajt, iszonyút lát még e nap lemente.
 Halld, Salamon jó, nincs veszteni perced,
 Meghajtja erdőd, s vada te léssz, herceg.

Elfogat — ez Víd gonosz gondolatja —
 Hallám a tervök, s szemed kitolatja.
 Hercegem, gyorsan kengyelbe, kengyelbe!
 Fuss, ahogy csak bírsz, Lengyelbe, Lengyelbe!»

Hallgatja Géza s ámulva látja,
 Vilmos a vendég, Szegszárd apátja ;
 Még fel sem ocsúdott ámulatából,
 Már amaz eltűnt, csak pora leng távol.

Felkacag Petrőd : «Hercegem, látod,
Már megint részeg a te jó apátod ;
Újfent felöntött bőven a garadra».
Szolnok tódítja : «Eh, menjünk a vadra».

Géza viszont szól : «Aligha részeg,
Vadászni többé csöpp kedvet sem érzek.
Hadát most hadnagy magára ne hagyja . . .
De legyen meg Isten szent akaratja».

Jön nagy zúgással, mintha varjak szállnak,
Harminc dandárja Salamon királynak,
Ott van Víd ispán, oka minden bajnak,
Bátor Opós is, a legerősb bajnok.

Előugrat egy hős Géza hadából,
Aranyos páncélján napsugár táncol ;
Nagy kelevészét magasra dobálja . . .
Salamon hadában akad-é párja?

Különb is akad. De csak egy, több nincsen.
Opos ugrat elő, fekete vasingben,
S az aranyos páncélt úgy dőfi át jobbja,
Hogy rőfnyire áll ki hátul a kopja.

Salamon népe újjong diadallal,
S ront Géza hadára nagy riadallal.
Ott eldobja pajzsát Petrőd, Bikács, Szolnok,
S viszi át dandárját, viszi hanyatt-homlok.

Elsápad Géza : «Áruló cenkek! . . .
 Oltalmazó Isten, hozzád esengek!
 Mit ér egyetlen megmaradt dandárom?
 Szabadulásunk csak tőled várom».

Bátor Opos meg, mint ki se hall, sem lát,
 Három árulóra viszi vérszomját,
 Petrőd koponyáját ketté hasítja,
 Szolnok feje elszáll, mint egy parittyá.

Kardja Bikácson úgy sujt végig,
 Hogy széthasad az, válltól derékig ;
 Majd a három dandárt vágja, tiporja.
 Míg az öldökléstől megmerevül jobbja.

Köd ereszkedik a téli avarra,
 Tán, hogy a menekvő Gézát eltakarja.
 Fut Géza, fut, fut, meg sem is áll Vácig,
 Hol már öccse, László zászlaja látszik.

Zokogva borul öccse nyakába :
 «Óh, mennyi vér folyt hiába, hiába».
 «Bátya, ne sírj, én kétségbe nem estem,
 Megvédi az igazt az igaz Isten.»

II. ISTVÁN GYÓNÁSA.

«Csitt, lassan, óva lépjetek,
Ne halljam durva láb zaját,
Király urunk nagyon beteg,
Gyóntatni most megy a barát.»

Várad utcáin néma csend,
Itt-ott ha kél egy-egy sohaj :
«Árpád szép napja már lement,
Korhadtt az ág, a törzs kihalt.»

Az ősz apát jön és belép :
«Hivattál, itt vagyok, király.
Az Úr kegyelme int feléd,
A királyok királya vár.»

Fölnéz sötéten a beteg,
És nyög, hogy szinte fuldokol :
«Atyám, irtózom, rettegek,
Már bennem itt ég a pokol.»

Az agg szelíden szól : «Fiam,
Kétségbe kishitűn ne ess,
Békét találsz, hol annyian,
Krisztus keresztyénél te is».

«Süket mélységből, óh barát,
Kárhozott lélek sír feléd,
Lemosni bűneim sarát
Irgalom égben nincs elég.»

«Az Úr kegyelme végtelen.
Bármennyi benned a salak,
Csak gyónd meg s bánd meg, fejdelem,
És én, fiam, feloldalak.»

«Óh, nagy a bűnöm, szent atyám,
Engem magasra szánt az Úr,
Kincsét tetézve bízta rám,
S én elpazarlám gonoszúl.

Kun asszonyok forró ölen,
Megrontva testem, lelkemet,
Időm s erőm kéjben ölém,
Királyi nagy tettek helyett.

Örök dicsőség a nagyok,
Apám s elődim szent nevén,
Mellettük törpe korcs vagyok ...
Mit tettem én, mit tettem én? ...

Még ott se voltam a csatán,
S szalasztott a cseh, mint pulyát ;
Halicsnál meg nem állhatám
Apám reám szállt bosszuját.

Míg ágyba fektetett a kín,
Emésztő nyavalyák miatt,
Görögnek elhullt bajnokim
Páncélos teste vert hidat.

Ott már egész Dalmácia
Álnok Velence orv kezén,
Apámnak méltatlan fia,
Én, jaj, meg nem védelmezém.»

Szemét fáradtan húnnya le . . .
Ott állt a jámbor ősz apát
Nagy, néma részvéttel tele,
Majd halkán így ejté szavát :

«Hogy füstbe szállt sok szép napod,
Fiam, már bűnhődél ezer',
Azért esengj bocsánatot,
Mit néped ellen vétkezél.»

Fölretten a sápadt beteg,
És nyög, mint elhaló vihar :
«A sírban sem pihenhetek,
Hazát szerző házam kihál.

Testvérharag kiölte már,
 S az én nagy, legnagyobb bünöm ;
 Csak egy Árpádfi élne bár,
 Királlyá tenném, esküszöm».

«Fiam — kiált az ősz apát —
 A kárhozattól már ne félj,
 Az ég kegyesb volt, mint apád,
 Álmos fejedelmi sarja él.

Pál és Otmár mentette meg.
 Az ifju Béla szép, deli,
 Hogy eltörülje vétketek,
 A trónra Isten rendeli.

Szeme kioltott csillagát
 Világos ész pótolja majd ;
 Feloldva léssz, te és apád,
 Árpád zöld fája újra hajt.»

Megragadja az agg kezét
 Sovány kezével a király :
 «Óh, égi szó ez a beszéd,
 Bélát *azonnal* hozza Pál».

Királynak arca lángban ég,
 Szemében boldog könny ragyog,
 A pap kezét szorítja még
 «Jöhetsz halál, nyugodt vagyok ...

Csak még egy kérést, szent atyám,
Ne ítéld meg, ha tán bohó :
Fehér ruhátok add reám,
Fehér legyek, mint tiszta hó . . .»

Király nem érzi már baját,
Bűnnél nagyobb az irgalom.
Mint egy szelíd fehérbarát,
Úgy fekszik a ravatalon.

1925.

A KÉT TESTVÉR.

Álmos bevonult Fehérvárba.
 De nem úgy, ahogy egykor várta ;
 Nem koronázni hozák a dómba,
 Hült hamvainak szólt ez a pompa.

Aludni ölen örök álmot,
 Bizánci mester remeke áll ott.
 Úgy áll, mint kővé vált lehellet,
 Kálmán király kőszarkofágja mellett.

Már éj van. A dómban nagy, néma sötétség,
 Derengve csak az örökmécs ég,
 Ott egyedül ősz barát térdel,
 Imát mormogva egész éjjel.

Ezt így a király, vak Béla kívánja.
 Halkan pereg a pap egyhangu imája.
 Éjfélkor fölijed . . . Jaj, mi az ottan?
 A két koporsó födele fölpattan.

Az agg odapillant, s elszörnyed a jámbor,
 A két testvér kikél koporsójából.
 Kálmán, a király, kelt ki elébb,
 Két tenyere közé szorítva fejét.

Arca sötét, bú és önvád jegye rajta,
 Lép egyet előre, mélyet sohajtva :
 «Óh, jaj, ez a kín mikor ér véget?
 Itt, itt, az agyamban pokol tüze éget».

Fölfigyel Álmos, egy helyben állván :
 «Te vagy?... Hangodról megismerlek, Kálmán.
 Hangodról csak, mert szemem kitolattad,
 Istenitélet ez a kín rajtad».

«Öcsém, ne beszélj így. Azt a sok rosszat,
 Trónomra törve, mind te okoztad ;
 Támadt gyűlölség, gyilkos, halálos.»
 Fejét kevélyen emeli Álmos :

«Isten és ember egyként tudója,
 László, a dicső, engem szánt trónra,
 Téged papnak, könyvért ki úgy éltél, holtál,
 S termetre, mint én, daliás sem voltál.»

«Hát persze pártod, az a sok derék pap,
 Elbérált engem csúf nyomoréknak,
 Mert halat nékik nem oly igen bőven,
 Annyit adtam csak, mennyi elég bőjtben.

A trónra jogom volt, rá is termettem,
 Hirdeti annyi királyi tettem ;
 Nem volt olyan nagy soha Magyarország,
 Partját az Ádria habjai mosták».

Álmos szelidebben : «Az Isten látja,
 Szeretet volt köztünk sokáig, bátya,
 Sohsem hallottam legkisebb vádat,
 Haza is én hoztam norman arádat.

Tüzes csikó voltam, mely nem tűr zablát,
 S te hercegségem ridegen elrablád ...
 De vetted volna el a világot,
 Csak ne az áldott szép napvilágot.»

Elhallgat Álmos, nagyot sohajtva.
 Kálmán is hallgat, fejét lehajtva.
 Majd szól : «Sziven szúr öcsém a vérvád ;
 De nagyok adták nekem a példát.

A szent király is Vazúllal mit tett?
 Ennyire Álmos, te magad vitted,
 Hisz egymást érte sok pártütésed.
 Jött végre bosszúm, mely egyre késett.»

«Vétkeztem, bátyám, bűnhödtem érte ;
 De kis fiamnak mi volt a vétke?
 Ellened ő sohase lázadt ...
 Magunk rontjuk meg az Árpádházat.»

Kálmán nyög : «Hallgass, iszonyú vádló! ...

Óh, a sok álnok gonosz susárló,

Mily kígyó-nyelvvel szóltak felőle ...

Fiamnak trónját féltettem tőle ...

Hiába féltém, nincs már utódom.

Te fiad ül fenn fényben a trónon.

Ne ölje lelkünk tovább az átok,

Öcsém, bocsáss meg ... Én megbocsátok».

Álmos zokogva bátyjára borul :

«Kálmán, ne rontsuk egymást botorul!»

De szól a kakas künn, mécs nagyot lobban,

S mint üres álom, eltűnnek nyomban.

Remeg a barát egész testében :

«Irgalmas atyám, Isten az égben,

Mutasd meg, kérlek, te szent hatalmad,

Adj nekik örök nyugodalmat».

AZ ADMONTI LILIOM.

Bezörget egy csapat kevélyen
 Admonti zárda kapuján :
 «Apácák, a magyar király nevében
 Nyissatok ajtót, szaporán!»

Van benn zavar. A félelem nő,
 Vak rémhír szájról-szájra kel ;
 De talpon már a fejdelemnő :
 «Vitézek, mért jöttök, mi kell?

Mily döngetés! Nem tűröm ezt én.
 Keresztyének vagytok talán ;
 Durván be nem tör a keresztyén
 Az Úrnak fölszentelt falán.»

«Nyittass kaput, benn majd beszélünk,
 De addig el nem távozunk,
 Tiétekből semmit se kérünk,
 Kincset mi nem viszünk, hozunk.»

Kitárt kapun a had betérül.
 A zárda árnyas udvarán
 Lekapja kalpagát fejrül,
 S szól a kemény vezér, a bán :

«Kár lenne a sok szóvitáért.
 Tán ismered hírünk, nevünk.
 Mi a magyar királyleányért,
 Urunk kis húgaért jövünk.»

«S ha nem adnók, mi lenne akkor?
 Mi ad uradnak ily jogot?»
 «Félhettek a magyar haragtól,
 Urunk tréfálni nem szokott.

Isten legyen bíró közöttünk,
 Hogy Konrád császár a hibás.
 Mi csak jogunkat védni jöttünk,
 Nem kell minékünk semmi más.

Konrád megkérte kis fiának
 Királyunk, Géza, kis hugát ;
 A gyermeket mi a zsványnak
 Tömerdek kinccsel adtuk át.

A szépséges magyar királylány
 Nem úgy ment, mint koldús ara,
 A véle vitt kincsek csodáján
 Elámult Konrád udvara.

De köztük a királyi gyermek
 Úgy élt, mint megvetett cseléd,
 Ruhája rongy volt, s eledelnek
 Kenyérből sem jutott elég.

Mert a frigyet megbánta Konrád,
 Csupán a kincs kellett neki ;
 Csalárd elméje mind azon járt,
 A mátkát hogy' semmizze ki.

Azt gondolá, legjobb a zárda,
 Nincs nász a szent falak megett,
 S gazul kolostorodba zárta
 Az ártatlan szép gyermeket.

Add a leányt, mert érte jöttünk,
 Kincset hozánk váltságaul.
 Másképp majd megmutatja öklünk :
 Urunk német földön is úr.»

«Elég, a boldogságos Szűzre!
 Halld Napkelet kevély fia,
 Hozzánk nem földi kényszer űzte,
 Önként van itten Zsófia.»

Elmordul egy zord harcfi hátul :
 «Kár mást bolondnak tartani ;
 Szeretnők ezt saját magátul,
 Nem a te szádból hallani».

«Hívjátok Zsófiát legottan!»
 A félénk gyenge szűz kilép...
 Féltérdre esve, meghatottan
 Köszönti őt a harci nép...

«Lányom, hazádból jöttek érted,
 Bátyádtól jött ez a csapat.
 Nem tartlak vissza. Hallod? Érted?
 Szived ha kész, utad szabad.»

«Óh, drága, szépséges királylány,
 Nézz hű magyarjaidra, ránk.
 Vérünk utolsó cseppje árán,
 Ha kell, bizony, megváltanánk.

Bátyád, anyád s mind várva-várnak,
 Rabul tovább hazád se hagy;
 Ártatlan liljom, a királynak
 Te legfőbb, édes gondja vagy.

Majd elfelejted szép hazádban,
 Mit a gaz császár vétkezett;
 Nem élsz rokontalan, barátlan,
 Királyok kérik szép kezed.»

Szemérmesen, szemét lesütve
 Szól a fehér királyleány;
 «Szivemnek már csak egy az üdve,
 Földik, ne várjatok reám.

Anyámat esdekelve kérem,
 Bátyám se értse szóm balul,
 Szivem, hálával telve mélyen,
 Királyi lábukhoz borul ;

De égi vőlegény arája
 Hogy' mennék földi férjhez én?
 S akkor megyek csak más hazába,
 Ha hí az égi vőlegény.»

A fejdelemasszony felujjong :
 «Örömem el sem is bírom,
 Koszorújába Krisztusunk font,
 Fehér admonti lilium!»

Magyar urak, maguk' megadva,
 Meghajtják mélyen fejüket.
 Zsófia eltűnt. Lóra kapva
 A bús csapat tovább üget.

Ott hagyva kincsét, földve portól,
 Honába tér a kis sereg,
 De még alá sok arcon olykor
 Egy-egy nehéz könnycsepp pereg.

A SZENT KIRÁLY KERESZTJE.

Levelet írt Géza magyar királynak
 Kiew nagyfejedelme :
 «Halld, drága rokon, gaz Vladimirkó,
 Ez a nyugtalan elme
 Újra vizályt kezd. Nagy hadat indít,
 Bosszút lehelve.

Mondtam előre : torkon a rókát,
 Hogyha kiástad!
 Hisz Vladimirkó a ma tett esküt
 Megszegi másnap.
 Küldj segedelmet, bajnok öcsém, hogy
 Szégyent ne lássak.»

Int a király úr. Gyorsan előlép
 Maurusz, a püspök.
 «A szent keresztre Vladimirkótól
 Te vettél esküt ;
 Kérd tőle számon. Az ördögöt addig
 Falra ne fessük.»

Indul a püspök s Boriszovics Péter
Kiew követje.

Halicsban őket vén Vladimirkó

Fogadja nevetve :

«Minek köszönjem ezt a szerencsét,
Én, erdei medve?»

«Király uram küld — kezdi a püspök —
S kérdezi szóval :

Fejdelem, hozzád tán nem hiába
Volt annyi jóval,

Midőn Izaszláv szörnyü haragja
Várt a bitóval?

Izeni tőlem : keresztyén ősök

Fejdelmi sarja,

Hogy esküt szeghess, hinni a hírt ő

Nem is akarja.

Vár szelíd választ. Le nem sújt addig
Fölemelt karja».

Kacag Vladimirkó, hogy bele szinte

A terem is reng :

«Azt hiszi, most is markában tart még?

Urad, de nem ismert.

Hogy Izaszlávon bosszumat állom,

Hiszem az Istent.

Fenyegetésén kacagok! Hát csak
 Jöjjön a kába,
 Mánuel császár majd belehorgol
 Horgas inába.
 Várhatja bizony gyáva Izaszláv,
 Várhatja hiába.»

Maurusz püspöknek kipirul arca
 S a hangja reszket :
 «Én, én hozám el drága ereklyénk,
 A szent keresztet,
 S három újjoddal érintve mondál
 Nagy, erős esket.

A dicsőséges szent Istváné volt
 E drága ereklye ;
 Fejdelem, gondolj, mely esküd hallá,
 Az égi seregre!
 Az Úr haragja, vigyázz, le ne sujtson
 Gonosz fejedre!»

«Bátyura, hallgass! Hogy minden papba
 Hét ördög bújjon.
 A te keresztet oly kicsiny volt csak,
 Akár az újjom.
 Fejedre állhatsz, urad nótáját
 Akkor se fújom.»

Vén Vladimirkó Boriszovics Pétert
Csak karon kapja :
«Jer, igyunk pajtás! A haragunkat
Hagyjuk holnapra.
Ma egy pár hordót, holnap meg téged
Veretlek csapra.»

Víg pohárcsengés veri föl éjfélig
Friss palotáját.
Hallani folyvást nekiszilajodva
Nyers hahotáját . . .
Ágyában reggel vén Vladimirkót
Halva találták.

1926.

II. LÁSZLÓ.

A börtön éje nyirkos és setét.
 Esztergom ősz, szent éltü érsekét
 Négy hónap óta rejti, gyötri már.
 Boszús reá az új, bitor király.

Závár csikorg s panaszosan sohajtó
 Nyögéssel nyílik a rozsdás vasajtó,
 Egy udvarispán lép be nyílatán.
 Bilincs lehull. «Szabad vagy, szent atyám.»
 Az érsek meglepetve föltekint :
 «Szabad vagyok? Király tehát megint
 Harmadik István, törvényes királyom?»
 «Nem, érsek úr, még egyre tart a járom,
 Csupáncsak a pápának köszönöd,
 Hogy a király megnyitja börtönöd.
 A dorgálástól kissé megijedt,
 De nem tévé jó szívvel, elhihetd . . .
 Ne ingereld többé, előle térj ki,
 A bábkirályt Mánuel kardja védi.»

«Hol a bitor?» «A kápolnában itt.»
 Lukács érsek a kápolnába nyit.
 A mise épp javában áll,
 Magas trónszéken a király.
 Megáll az érsek a trónhoz közel,
 Szeme villámokat lövel :
 «Hogy nem szakadnak rád e szent falak?
 A szentegyházból kiátkoztalak,
 Hazád s királyod undok árulója!
 A trónt bitorlod. Átkozott, le róla! . . .
 Az Úr testét se érintsd.» Ezt kiáltva,
 A terítőt az oltárról lerántja.

Van rémület, elképedés, zavar.
 Király kiált : «Szolgák, elő hamar!
 Ki vakmerőn palástomon tapod,
 Bilincsbe ezt az őrjöngő papot! . . .»
 «Bilincsbe verhetsz, mit bánom, bitorló!
 Megnyílt az ég, ott ül az égi Torló,
 Kezében mérleg. Balgatag ne hidd,
 Hogy büntetetlen hagyja bűneid.
 Negyven nap múlva számadásra vár!» . . .
 — — — — —
 És negyven napra meghalt a király.

JULIÁN BARÁT.

Ünnepi harangok hangjától kísérve,
Indul Béla király éjféli misére ;
De csonka az udvar dísze, ragyogványa,
Mögötte csak egy-két püspöke és bánja.

Varában a többi titkon nyeli mérgét,
Átkozza magában király keménységét ;
Csak belül évődik, de kitörni nem mer,
Véres a megtorlás, tölti félelemmel.

Polgár, meg a pór is lázong a királyra
Az urakkal együtt gáncsolja, bírálja.
Sok kósza beszédől zavarodik, bódul,
S budai várfokra seregestül tódul.

Mert im, jelek is már, égi jelek járnak,
Fele folyvást lángban az égi határnak,
Nyugszik a nap, mintegy haragos vértóba,
S keleten tűzcsillag, hosszú vörös csóva.

«Felfordult a világ, atyafiak, végkép,
Hirdeti sok jóslat a világnak végét,
Lángfarkú üstökös szintén azt mutatja.»
«Bizúgy, mert a király népének nem atyja.»

«Atyja? Kinek bosszú tölti kemény szívét,
Üldözi halálra valamennyi hívét,
Kik tisztet viseltek Andrásnak alatta,
Nádorispánynak is szemét kitolatta.»

«Úgy kellett! A bosszú méltán csapott rája,
Gaz pogányoknak volt gonosz cimborája.»
«Hát most talán pogány vámosok nincsenek?
Kik az urak most is?» «Zsidók, szerencsenek.»

«Az urak sem urak. Szégyen süti arcom,
Mindenenken úr a kevély görög asszony.
A király — világos — csupán érte tette,
Hogy az urak székét mind tűzre vetette.»

«Mit bánom én, földi, a nagy urak székét,
Csak az igazságnak hagyott volna békét.
Hajdanában az ily nemesemberféle
Bement a királyhoz, beszélhetett véle.»

Elmondta panaszát. Meghallgatták. Oszt ott
A király úr nyomban igazságot osztott.
Most az igazságra kilenc hete várok,
Csak tollat faragnak az íródeákok.»

«Bolond kend, ha keres itten igazságot!
 Az apám Halicsnál kilenc kunt levágott,
 Én is vitézkedtem a szörényi végen,
 Mégis visszavette igaz örökségem.»

«Szóru-l-szóru így van. Nagy jó uram, hallja,
 Magam is így lettem a nemesség alja.
 Kard ez, általjárja mi magyar szivünket,
 A király ám lássa, ha így becsül münket ...»

Elnémul az ének, a szent mise hangja,
 Megkondul a várnak nagy öreg harangja.
 Templombul a népség már kifelé árad,
 Indul a király is, arca komor, sápadt.

De amint a templom küszöbére lépe,
 Egy magas ősz ember állt gyorsan elébe ;
 Daróc a ruhája, szakállá bozontos,
 Sárga, sovány arcán kiülnek a csontok.

«Julián vagyok én, kit az őshazába
 Atyafi-keresni küldél Ázsiába.
 Jó uram, királyom, megjöttem, de kérlek,
 Engedd meg, hogy itt a nép előtt beszéljek.

Óh, bár a kegyelem Istene azt adná,
 Hogy szavam mindenek szívét általhatná.»
 «Hallgatlak, csupa fül. Szent férfi beszélj hát,
 Hosszu bolyongástok elérte-e célját?»

Hosszu bolyongásunk hosszú gyötrelem volt,
 S négyünk közül kettő hitben erős nem volt,
 Hamar visszafordult gyáván, csüggedetten,
 Csak Bernát testvérrel mentünk tovább ketten.

Nagy sok inségünket minek is beszélném?
 Sivatag pusztákon, ingoványok mélyén,
 Közelében vérért lihegő vadaknak,
 S emberek közt, kik a vadnál is vadabbak.

Egyszer a fagy gyötrött, másszor meg a hévség
 S benn fene farkasként mardosott az éhség.
 Tengődünk fakérgen, fűvön és gyökéren,
 Ritkán hamuban sült rossz korpakenyéren.

Lábát szegény Bernát már csak alig vontá,
 Eldől, hahogy én nem támogattam volna,
 S az igaz, hű lélek könyörögve unszolt :
 „Hagyj itt engem testvér, mint valamely tuskót.

Csak menj, a halált én csöndesen bevárom,
 Méltatlannak ítélt mennyei királyom ;
 De neked megadja utunk boldog végét.
 Hirdesd véreink közt neve dicsőségét.’

Hogy’ tehettem volna, hogy’ tehettem volna!
 Tovább vánszorogtunk, csetelve botolva,
 Míg végre mozlímok városába értünk.
 De éjjeli szállást mindhiába kértünk.

Városon kívül hát megháltunk a sárban,
 Közel volt halálunk. Már magam is vártam ;
 De a Jézus Krisztus kegyes volt irántunk,
 Felvirrasztott s másnap más falut találtunk.

Ott egy jámbor mozlím, egy irgalmas lélek,
 Szállást ada s ágyat Bernátnak, szegénynek ;
 Sírva letérdeltem a haldokló mellé,
 S az Úrnak ajánlva, lelkét kilehellé.

Sírnak adva testét, tovább bújdokoltam,
 Fogyó reménységgel, majd eleven-holtan ;
 Nagy szomjúság gyötrött. Hát egy általútnál
 Menyecske meríté korsaját a kútnál.

Egy korty vizet kértem, de csak úgy jelekkel,
 Ő meg mosolyogva, mint a nyári reggel,
 Korsaját nyújtotta, kissé kiloccsantván,
 S szíves szép magyar szó csendült meg az ajkán.

Enyhőbb volt ez nékem, tikkadtnak, a víznél,
 Epedő lelkemnek édesebb a méznél.
 Adva Jézusomnak szívből igaz hálát,
 Kérdezém az asszonyt s magyar hazáját.

Férjnél van ő itten, de Etel víz mellett,
 Két napi járó csak, már magyar föld terjed.
 Szinte eltűnt testem minden fáradtsága,
 S el is elérkeztem Nagy-Magyarországba.

Dagadó sátrakból vala egész város,
 Mindenfelé fegyver s paripa, csótáros ;
 Férfi, gyerek, asszony, méhe módon rajzó,
 S valamennyi ajkon szép tiszta magyar szó.

Gyorsan gyülekeztek mindenfelül össze,
 S mint egy kikiáltót fogtak vala közre,
 Ámulva, csodálva hallgaták beszédem,
 Majd koboz pendült meg tisztos ősz kezében.

Zengő koboz mellett el is énekelte,
 Mint volt egyik ágnak napnyugotra kelte,
 S lábuk porát a szél, amint elsöpörte,
 Azt hitték, a testvér elveszett örökre.

Ragyogott minden szem, tőlem amint hallák
 Nyugati magyar nép nagy hírét, hatalmát,
 Földje gazdagságát, koronája fényét,
 S új egyesülésnek közeli reményét.

Folyam is szétválik, külön medret vágva,
 De valahol mégis egyesül két ága.
 Magot is hintettem, mit az Ige nyujtott,
 S bizony kösziklára az a mag sem hullott . . .

Jaj, de sivatagján távol Napkeletnek
 Nép támada, vad nép, nagy haragos felleg ;
 Mint fővényt a puszták félelmes viharja,
 Maga előtt népek foszlányit kavarja,

Iszonyú a tatár számnélküli száma,
 A letiport fű sem sarjad ki utána,
 Repülő csóvákto! város, falu hamvad.
 Pokolbeli ördög . . . Tán az sem olyan vad.

Kopjára csecsemőt szúr, valamint nyársra,
 Szörnyü vonaglását az anya hogy lássa ;
 Majd, ördögi kedve mikor már bétellett,
 Széthasítja karddal az anyai mellet.

Karóhoz a férfit kötik, nyomorultat,
 Tatár kölykök rajta nyilazni tanulnak ;
 Olyan az áldozat, mint egy Szent Sebestyén,
 Vére patakokban csorog le a testén.

Holttestek rohadnak szanaszét halomban,
 Tizenöt nagy ország hever immár romban ;
 Nemzeteket erdő módjára kivágnak!
 Híre-hamva sincs már Nagy-Magyarországnak.

S én jöttem, siettem, már szinte rogyásig,
 Inam szakadtáig, lélekzetfogyásig,
 Hogy idején megtudd, bűnös Magyarország,
 Az Isten haragja micsoda vést hoz rád!

Tatár nyíl zúgását szinte közel hallom,
 Reszket a kereszt is, hogy porba lehulljon,
 Bűnbánva magyar nép, verd, verd csak a melled.
 Az Isten haragját, hogy kiengeszteljed.

Boldogtalan nemzet, mennyi bűnbe estél,
A fiú apát ront, testvért meg a testvér.
Jaj, századok óta tornyosul az átok,
Iszonyú az, amit közelegni látok!...»

Sápadt arcán kigyúl szíve indulatja,
Szemét félelmes tűz lángja lobogtatja,
Térde remeg, feje megcsuklik előre,
S király lába elé lebukik a kőre.

Megdöbben a király, a tömeg megdermed.
De a szívek annál szaporábban vernek,
A szívet, az elmét gondok köde úli;
Jó lenne a romlást mégis kikerülni.

De döbbenet oszlik, szél ködöt elfújja,
Viszály és gyűlölség felparázslík újra,
S a keleti égen, haragos fényt vetve,
Bal csillag, véres kard fénylik fenyegetve.

KIRÁLYLEÁNY RÁCORSZÁGBAN.

Budavártól messze, árván,
Sírdogál a szép királylány ;
Öreg Uros, férje atyja,
Kemény szóval korholgatja :

«Itt minálunk, Rácországban,
Menyemasszony, más világ van ;
Nincsenek itt cifra termek,
Renyhe szolgák nem hevernek.

Nem táncolunk itt éjfélig,
Nem is alszunk késő délig ;
Korán túlköl itt a pásztor,
S nyáj kitódul minden háztól.

Nem parancsol itt a szoknya,
Vigyázzon a bárányokra.
Előveszi guzsalykáját,
Terelgeti selyem nyáját.

Ballag, ballag nyájam után,
 Fonogatja gyapjú ruhám.
 Ez a törvény, menyemasszony
 Ha nem úgy lesz, megharagszom.»

Szép királylány friss hajnalra
 Pásztor tülkét sírva hallja ;
 Fogja gyapjas guzsalykáját,
 Terelgeti véle nyáját.

Terelgeti selyem nyáját,
 Harmat éri a szoknyáját,
 Mezők hideg harmatába'
 Vörösödik fehér lába.

Erdőn kakuk őt gunyolja,
 És a gyapjú, amint fonja,
 Könnytől ázik guzsalykáján,
 Sírdogál a bús királylány :

«Apám, apám, király apám,
 Halalmas úr fényes Budán,
 Mért is adtál idegenbe,
 Ebbe a farkasverembe.

Ifju férjem dali legény,
 De mikor oly gyáva szegény,
 Morcos apja egyre szidja,
 Hogy' álljon meg, azt se tudja.

Az meg, a vén veszedelem,
 Még azt mondják, fejedelem,
 Fejedelem, fő-fővajda,
 Pedig csak oly vad rác fajta.

Bocskorszóját maga fűzi,
 Kecske húsát maga főzi,
 Farkas bőrét maga nyúzza,
 Bortól csurgós a bajusza.

Szűz Mária, Krisztus anyja,
 Ne hagyj engem egymagamra,
 Sóhajtságom, óh, te halld meg,
 Árva szívem vigasztald meg...»

Hát az ágon ím egyszerre,
 Búgni kezd egy páros gerle,
 S kezét nyalni jó egy bárány ...
 Mosolyog a bús királylány.

NÁPOLY FELE.

Hajó fut a kék Ádrián,
Búbajos ég nevet le rája ;
Ott a magyar királyleány,
Az Anjou herceg szép arája.

Piros selyem sátor dagad
A liljomos, hószerű gályán ;
De méla, csüggedt, hallgatag
A nászra induló királylány.

Folyvást csak vissza, visszanéz.
A vágy is nő, ha nő a távol ;
Hajh, válni végkép oly nehéz
Szerettitől s szülőhonától.

Megsímogatja melegen,
Agg udvarhölgye, Ágnes asszony :
«Szépséges, drága gyermekem,
Hagyd már a bút. Minek hervasszon?

A nagy, csodás Nápoly fogad,
Száz díszterem s tündéri pompa.
Amennyi kincs, Dél és Nyugat,
Te boldog asszony, néked ontja.

Fejdelmi férjed büszke sas,
Tán még dicsőbb dicső apádnál;
Trón sincs talán több oly magas,
Mint az, mely Mária, reád vár.»

Sohajt a szép királyi szűz :
«Szivem nehéz, úgy tele jajjal . . .
Jőjj, kis apródom, bút te űzz,
Valami régi regedallal.»

Jön az, s remegve ajkai,
Pöngeti húros, zönge fáját,
S elkezdí lágyan dallani
Árpádok anyja, Emes álmát . . .

Kilép pár csillagocska már,
Köszöntni tán a kelő holdat.
Hosszan kigyúl a tengerár,
S dal és fény szinte összeolvad.

Mária álmos. «Már elég»,
Selyemsátrába lép sohajtva,
S álomtól ittas szép fejét
A habfehér vánkossra hajtja.

Lelke sokáig elmerül
 Valami tompa zsibbadásba,
 Majd álma színessé derül,
 Nápolyt mutatja meg varázsa :

Harangok zúgnak, újjong a nép,
 Tarkán virít ezernyi ablak,
 Virágosó hull, merre lép . . .
 De boldog az, kit így fogadnak . . .

Majd úgy tetszik, hogy egyedül
 Pihen pompás királyi kertben ;
 Merengve félkönyökre dül,
 Feje fölött egy sas lebeg fenn.

Ölébe csap le most a sas,
 És elkezd fészket rakni rája.
 Tövisből rakva olyan az,
 Mint Krisztus urunk koronája.

A tüske szúr, a tüske tép,
 De mintha rózsza nyílna közben,
 Mosolyg, mert ím egy ifju szép
 Koronás sasfiók kiröppen.

Látja, a léget mint szeli,
 Mily hős erő az ifju sasban,
 S szeme, örömkönnyel teli
 Veszíti el a kék magasban . . .

Majd álma új képet cserél :
 Ott van szülőhonában újra,
 S lát büszke várat, mely kevély
 Tornyait fellegekbe fúrja.

Olyan, mint légben tükrözött
 Tündér-káprázat a Dunánál.
 Délceg magyar hősök között
 Ott egy dicső, egy nagy király áll.

Korona, fényes, mint a nap,
 Köríti fenkölt homlokát ;
 S csendül egy hang — úgy szívbe kap —
 «Mária, nézd, az unokád . . .»

Már ébred a királyleány . . .
 Kelő nap hint fényt a habokra,
 S habok berzengő taraján
 Ezernyi láng táncol lobogva.

Mária arca is derül,
 Szeme úgy csillog, mintha égne,
 S sólyomtekintettel merül
 A déli kéklő messzeségbe.

V. ISTVÁN HALÁLA.

Megloccsan a víz az éjjeli csendben,
 Sajkán a királyt viszik eszméletlen.
 Nyúlak szigetén kolostor odábbat,
 «Fejdelemasszony, itt hozzuk apádat.»

Erzsébet ijedten tölgyajtót föltép :
 «De él, ugy-e, él? Az égre, mi történt?
 Puha ágyra hamar». Lesi mécsfény mellett,
 «Él, él, ajakán még jár a lehellet.»

«Halld, a királyfit Pektari elrablá.
 Elsápadt a király, hogy a hírt hallá :
 Ha föld alul is! Nyomára, nyomára!
 S szökött maga is, betegen, lovára.

Vágtata éj nap, verte vihar, zápor,
 S aléltan imént lebukott lováról.
 Szívünk s a karunk övé, a királyé . . .
 Megtartja, remélj, az égi királyné.»

«Mehettek, urak. Köszönöm vigasztok.
Szórorok szintén. Egyedül virasztok.»
A szűz leborul apja előtt térdre,
Kulcsolva kezét imádkozik érte.

Felnyitja szemét a király éjfélkor :
«Ki az? Te, anyám? ...» «Nem apám, ő rég holt ;
Én, én vagyok itt, Erzsébet, a lányod.»
«A multat, anyám, szememre te hányod? ...

Anyám, az öcsém mért kedvesebb mint én?
Épp úgy a fiad nem vagyok-é szintén?»
Néz, néz mereven, mintha messze nézne,
Lányát maga mellett nem is veszi észre.

«Míg állt az öcsém csodafényű násza,
Én menekültem, éhezve, fázva ;
Mint vadra kopók, úgy nekem estek,
Királyi hadak halálra kerestek.»

«Rég volt az, apám. Ne törődj miatta.
Ellenségid az Úr kezedbe adta ;
Nézd, én vagyok itt, hű Erzsébeted.»
De ügyet se vet rá a beteg.

«Anyám, a vizályt ki szítja? Talán én?
Az urak, s te, anyám, s Anna, gonosz néném.
Ő fúj követ folyvást cseh Ottokárral,
S a magyar szégyent tetézi kárral.

Pártos vagyok én, hogy koronám védem,
S nem tűröm a gazt a trón közelében? ...
Óh, jaj, ha fiú apja ellen támad,
Fejére vonja égből a villámot.»

«Apám, ki szívünk sebeit látja,
Ha vétkezel is, hidd, megbocsátja.
Győztél, de senkin bosszút nem álltál,
Bizony, nemesebb voltál ősz apádnál.»

«Anyám, ne gyűlöld, ki nekem oly drága,
Szép hitvesem az én éltem boldogsága.
Érte buzog minden csöpp vér az eremben,
Ő az én egyetlen drága szerelmem ...

Anyám, te beszélsz? ... Ez kígyó nyelve,
Így csak vipera marhat a szívembe.
Hogy hitvesem hűtlen? Rongynál silányabb,
Ő adta fiam Pektari bánnak.»

A király gyorsan felszökik fektébül,
Arca elsárgul, ajaka elkékül.
«Hol van a kardom? Folyjon a bán vére,
S együtt hörögjön a buja asszony véle!»

Erzsébet a szót iszonyodva hallja,
Gyöngéden apját ölelni akarja ;
De az már némán hátrahanyatlott ...
Hajnalra meghúzták a lélekharangot.

KÉZAI SIMON MESTER.

Kézai Simon mester, a derék
Királyi jegyző s jámbor krónikás,
Elöregedve, fáradtan, Bakonybél
Kolostorába vontá meg magát.
Csak nézte ott a végtelen vadont,
Hallgatta zúgását s azt képzelé,
A vén idő nagy óceánja zúg.
Lemorzsolgatva megszokott imáit,
Egész nap tétlen, álmodozva ült.
Az emberektől félt, csupán a szomszéd
Ifjú baráthoz ballagott be néha.
Nem egyszer órahosszat nézte ezt,
Amint ecsetjét sárga, kék, piros
S fehér festékbe mártva, pergamenre,
S hártýára fínom képeket lehelt.
Urunkat a Jézus Krisztust s tizenkét
Apostolát és sok más szenteket,
Arany tányérral a fejük körül.

Simon mester csak nézte szótlanul,
 De mégis egyszer megszólalt : «Fiam,
 Vannak nekünk tulajdon szentjeink is :
 István, dicső királyunk, Imre herceg,
 S a szent királyok fényes tükre László.
 Szent asszonyink is, Árpád vériből,
 Erzsébet és a Nyúlak szigetén
 A liljomtisza szűz királyleány.
 Vannak, kiket szentnek tisztelhetünk
 Pápai bulla nélkül is. Teszem,
 Atila, Árpád . . . Mit csudálkozol?
 A bömbölő német s a csácsogó
 Ledér olasz gonosznak tartja őket ;
 De szentek ők, mivel hazát szereztek . . .
 Milyen jó lenne, ily szép színesen
 Ha pergamenre írnád őket is.

Én összeböngészgettem őseink
 Emlékezetre méltó tetteit
 És krónikámban egybefoglalám.
 Meglátod ott királyaink sorát
 Hunor- s Magyartól kezdve boldogult
 Ifjú László királyig. (Bűneit
 Isten bocsássa meg kegyelmesen.)
 Elég, ha krónikámat olvasod,
 Mert a nem a mi vérünkből való
 Olasz, cseh, német s lengyel krónikás
 Tódítja mind, ha balszerencse ért,
 De elhallgatja győzödelmeinket.

Én úgy írák, ahogy volt, őseink
 Szerencsés és szerencsétlen csatáit.
 Adassék annak tisztelet, dicsőség,
 Ki volt, van és örökké lesz, s ki mindent
 A hold alatt s a csillagok fölött
 Teremtett, megtart és igazgat. Ámen.

A bölcs Isten végzéseit ki tudná
 Nyomon követni? Hányszor nem fakad
 A rosszból is jó. Nálunk, tudja Isten,
 A jóból is mindig csak rossz fakadt.
 Mi sok bűnünk okozza ezt bizony,
 Viszály, versengés, pártos gyűlölet.
 Mit megnyerünk ma, holnap elveszítjük,
 Örömeink közé nagyon hamar
 Üröm vegyül. Van példa rá elég.

A Babenbergi osztrák Fridriket,
 Ki a tatár elől futó királyt,
 Bélát kirablá, Újhelynél levertük.
 A rossz szomszéd a harcmezőn maradt.
 Szép győzelem volt; de mi haszna lett?
 Fridrik helyébe a cseh Ottokár ült,
 Hatalmasabb, irígyebb, álnokabb,
 Sok bajt, veszélyt, viszályt okozva nekünk.

Újjongott a szivünk, hogy ifju Mársunk,
 László leverte a galád csehet...

Lászlót Rudolf császár alássan és
 Örök barátságot fogadva kérte,
 Vigyen segílyt a pártütő cseh ellen.
 Morva vizénél volt az ütközet,
 De tenger népétől cseh Ottokárnak
 Úgy megrémült Rudolf császár hada,
 Moccanni sem mert. Nézte tétlenül,
 Mint támad a kun és magyar sereg,
 S mint szórja széllyel Ottokár hadát.
 A véres harcmezőn maradt tizenhét
 Halálos sebbel maga Ottokár is.
 Úr lett a császár, s hittet esküdött
 Örök háláját úgy mutatta meg,
 Hogy Lászlót szép szóval fizette ki,
 Míg Ausztriát, Krajnát és Stiriát
 Fiának adta, Albertnek, ki épp oly
 Gonosz szomszéd lett, mint cseh Ottokár.

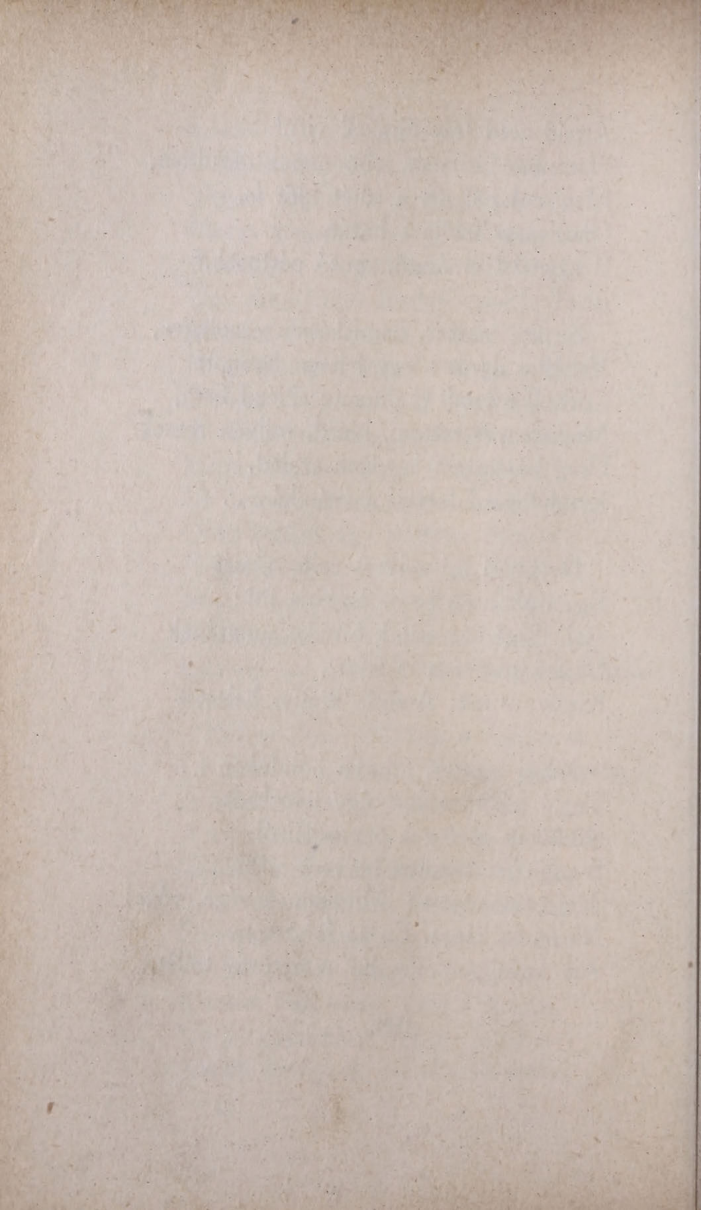
Nehéz idők fordultak a magyarra.
 László király, a hős, kit úgy szerettem,
 A bűnök fertőjében elmerülve,
 A versengő nagyok s a céda szomszéd
 Szabad zsákmányaul hagyá a hont.
 A szívem elszorult, nem tudtam én
 Folytatni krónikám e gyász napokról...
 De hát az Úr kegyelme végtelen,
 Rosszat jóvá tehet. László helyén,
 Kit meggyilkoltak kedves kunjai,
 András király ül, a bölcs és szelíd,

Árpád zöld fája újra él, virul.
 Hazánkra tán már jobb napok derülnek.
 Megírom hát azt a sötét időt is,
 Okuljanak belőle a hazát
 S egymást emésztő, rontó pártosok.»

Simon mester, hamiskásan mosolygva,
 Keblébe nyúlt s egy frissen faragott
 Lúdtollat vont ki onnan : «Nézd fiam,
 Magam metszettem. Nézd, milyen remek.
 Öreg kezemben is vígan szalad,
 Ezzel fogom folytatni krónikám . . .»

De künn mi zaj? A cella ajtaját
 Egy dúlt arcú barát szakítja föl :
 «Jaj, Árpád-törzsünk büszke sudarának
 Utolsó aranyága is letört,
 Király urunk, András király, halott !»

Kézai mester, mintha homlokon
 Tagló találta volna, úgy leroskadt.
 Könnyek görögtek ősz pilláiról
 S remegni kezdtek hervadt ajkai.
 Majd felnyögött : «Mindennek vége, vége!
 Ne írj te képet. Én se folytatom
 Kis krónikám . . .» És összetörte tollát.



III.

ŐSZI LEVÉLHULLÁS

1923—1926.

ÉLNEM KELL.

Míg dúlt a harc, és annyi vérmezőn
Tenger halott hevert jéggé fagyottan,
Minden magyar halott, úgy érzem,
Az én halottam.

Örökünket midőn silány ebek
Falánk falkája koncul elragadta,
Úgy érzem, hogy vérző szívemet
Tépik darabra.

Midőn elhangzott a galád ítélet,
S kihúnyt egünkön a végső remény is,
Szegény hazám, szerettem volna véled
Meghalni én is.

Egyetlen örvény lett mélység, magasság ;
De végre mégis csak horgonyt vetettem :
Nem hagyhat Isten, az örök igazság,
Bűnt büntetetlen.

S bár vén vagyok, bár únt teher az éltem,
S rólam a kedv viselt rongyként levásott,
Meg nem halok, hazám, míg meg nem értem
Feltámadásod.

1923.

A BÖLCSŐ ÉS A KOPORSÓ KÖZÖTT.

Rég elhagyám az enyhe révet,
Hátam megett már évre évek
Úgy torlanak, mint tengerár,
S új rév : koporsóm csendje vár.

Csalóka fény nyomát csapásztam,
De néha gyöngyöt is halásztam,
S azt képzelém botor-vakon,
Hogy kincseket visz csolnakom.

De most, amint a révbe térek,
Látom : a gyöngyök mit sem érnek ;
S kaviccsal partra szállni kár,
Hadd nyelje bé a tengerár.

1923.

A FARAÓ BOSSZÚJA.

Víg társaságban ül a lord,
 Ételt, italt dísz-szolga hord.
 A sziklasírok zord tövén
 Európai a csín, a fény.
 Feltornyosuló ezüst tálak
 Finom gyümölccsel rakva állnak,
 Kristálypohárban, mint bibor,
 Piroslik a bordói bor ;
 Pompás a porcellánedény,
 Reálehelve könnyedén,
 Mint lombárnyék a tó vizére,
 Karcsú, kecses rajzok füzére.

A vendéglátó lord körül
 Tudós urak gyűrűje ül,
 Királlysírok sok ezer éves
 Rejtelmait kiásni, édes.
 De vannak nők is, a komoly
 Munkához jó a hölgymosoly.

«Képzelve csak, Milady — szól a lord —
 Az éjjel vendégem ki volt?
 Nálam egy kurta vizitet
 Faraó ő felsége tett.
 Királyi díszben állt meg ott,
 Szeme haragtól villogott,
 Szinte villámot szórt felém :
 „Mit háborítasz, jövevény?!”
 Sírom falán döng már a csákány,
 De nem tudod, ki lesz a zsákmány.
 Hátam mögött évezredek,
 A tegnap szült csak tégedet
 S nem éled túl a holnapot.
 Lábad bár síromon tapod,
 S országom elcsenéd gazúl,
 Itt én leszek mindig az úr!”
 Szólt, ködbe tűnve hirtelen ;
 Fölébredék s fájt a fejem.»

«Lordságodnak, a rémet látva
 Nem borzongott kissé a háta?»
 «Milady, jól jegyezze meg,
 Egy britt álmában sem remeg . . .
 De azt már magam is csodálom,
 Hogy’ jött ez a bolondos álom?»
 Megszólal rá egy szürke fő :
 «Pedig nagyon is érthető,
 Talán nem is lehetne máskép,
 Itt van velünk e babonás nép,

Egyébről sem fecseg a jámbor,
Csak a faraók bosszujáról.
Az ember rá ügyet se vet,
Betölti mégis a fület,
S komor csöndjében a vak éjnek
Belőle álmodt szót a lélek.»

«Ha hinni tudnék szellemekben,
— Finom mosollyal szól a lord —
Megmondanám, hogy győzhetetlen
Faraónknak mi célja volt.
Jól tudja, hogy rejtett falán
Általtörünk, holnap talán;
Szeretné elkerülni ezt,
S föltette, hogy reám ijeszt.
De óh, te büszke Napfia,
Kevés ahhoz egy múmia;
Hamar kitárul sírlakod,
Holnap meglátogatlak ott.
Az lesz nekünk a boldog óra...
Ezt a pohárt a faraóra!»

* * *

Vágja a vas a szirtfalat,
S ím, a csákánycsapás alatt
Megkondul egy szomszéd üreg.
Mind fölfigyelnek a fülek.
Csákány a rést kettőzve vágja,
Ott már a lord és társasága,

Feszülten várja, izgatottan,
 Az áttört fal, midőn ledobban.
 Hogy jobban teljék az idő,
 Beszédbe kezd a munkavezető :
 «Elrejtni síri hajlokát
 Minden faraó mester abban,
 Róka se tudja a lyukát
 Megásni, vésni ravaszabban ;
 De végre már nyomon vagyunk,
 Egérutat nem is hagyunk.»

Nagy dördüléssel dől a fal,
 Porból nehéz felhőt kavar.
 «Világot gyorsan az üregbe!»
 Ámulva látják, meglepetve,
 Előttük áll egy szertelen,
 Fényes, hatalmas trónterem.
 A trón porfirból van faragva,
 Benne a faraó alakja ;
 Körüle, bárhová tekints,
 Szemet kápráztató a kincs ;
 Gyöngyös, gyémántos ékszerek,
 Minőt a büszke dús szeret,
 Arany tálak — mesterművek —
 Szivárványos karcsú üveg ;
 Halottnak is kell ez bizony,
 Ne bántsa őt se éh, se szomj.
 A négy fal képekkel tele
 — A művészet szűz reggele —

S habár beillenék mesének,
Él a négyezer éves élet.
 Minden tárgyon és alakon.
 Oly friss a szín a falakon.
 Ecsetjét mintha mestere
 Éppen most tette volna le.

Az ámulatnak egy lady
 Magát egész átengedi :
 «Mily nagyszerű, milyen csodás
 E földön minden alkotás,
 S mennyi fenséges babona!
 Egyiptom a csodák hona».
 «Valóban az — a lord felel —
 Csodás már maga ez a hely,
 Azt hirdeté az ősi tan :
 Az embernek két lelke van.
 Egyik a *Bá*. Az elrepül,
 Nyomban, mihelyt a test kihül,
 De már a *Ká*, a második,
 A testtől el nem távozik.
 S kell néki földi kényelem,
 Azért van itt ez a terem ;
 De lépünk a fülkébe át,
 Lássuk a faraót magát».

Középen nagy kőszarkofág,
 Két oldalán vésett csodák ;

Négy sarka, a négy szfinx, kiszökken,
 Kaján mosoly szunnyad szemökben.
 Benn a faraó múmiája,
 De kőfedél borul reája.
 «Közelebb szolgák, közelebb,
 Vegyétek le a födelet!»
 Vennék, de mily gonosz varázs,
 Kiröppen egy fakó darázs,
 A lord nyakának egyenest.
 «Hess, átkozott csúf férge, hess!»
 De fullánkját bedöfte már.
 Felszisszen a lord: «Jaj, de fáj,
 Nem ég talán ily élesen
 A viperák marása sem.»
 Van rémület, ijedt zavar,
 S kéztördelés. «Orvost hamar!»
 De borzalmas kísértetül
 A lord arca elfeketül.
 Teste, mint nyárlevél, remeg,
 Megtörték a kevély szemek,
 S lelke egy végsohajba vesz:
 «A faraó boszúja ez».

ÖREG DAL.

Nem úgy van már, nem úgy van, mint régen,
Csillag elfogy a megfakult égen,
Nem hangos a zöldülő bokorka,
Fátyolos a fülemüle torka.

«Csak olyan még a menny tiszta kékje,
Róla a sok csillag se hullt még le,
Fülemüle ma is éppúgy zeng még,
Csak a kelmed szeme, füle gyengébb.»

1923.

A MAGYAR NÉPHEZ.

Nemzetek közt hát a magyar az utolsó?
 Vére, verítéke, becsülete olcsó.
 Nincs az a szennyes láb, mely bele nem gázol,
 Nem jutott ki még így senkinek a gyászból.
 Völgyeit elrablák, el hegyeit, bércét,
 Erdeinek fáját, bányáinak ércét ;
 Szájában keserű mindenik falat,
 Hisz kenyerét sózni csak könnye maradt.

Elvesztettük, népem, ősi örökünket,
 De ne hidd, hogy az ég büntelenül büntet,
 Századok bűne nőtt tornyosuló hegygé,
 Nagy célra, magyar nép, sohse forrtál eggyé.
 Balga, botor bűnöd mindegyre tetézted,
 Pártos irígységgel magadat emészted,
 Homlokodon bélyeg — azért ver az ég —
 Testvérgyűlöletnek Kain-jegye ég.

Elveszni silányul, ha nem akarsz, népem,
 Ne maradj a bűnök sötét fertőjében,

Mosd, mosogasd lelked patyolat tisztára,
 A végzet fonalát ne viszáld visszára.
 Ámde gonosz kézzel sírod magad ásod,
 Nyomorékká törpül magas hivatásod,
 Hogyha be nem tölti egész szivedet
 Az Isten félelme s a honszeretet.

Istenhez ha nem térsz, boldogtalan népem,
 Elmerülsz idegen népek tengerében.
 Azért kell fizetned a pokolnak vámot,
 Mert kevés a magyar, mert kicsiny a számod.
 Nemzetrontó bűnre magadat hogy adtad,
 Ezt a csekély számot magad is fogyattad,
 Ily koldússá a sok bűnös szüle tett ...
 Óh jaj, mennyi gyermek meg sem született!

Mint a gazdag méhkas kirepülő rajjal,
 Legyen itt minden ház tele ifjú sarjjal.
 Ha viradtát várjuk éjsötét jelennek:
 Szeressük a jövőt. A jövő a gyermek.
 Az új sarj, ha istenfélelemben nő fel,
 Munkabíró karral, józan okos fővel:
 Elnémul a szívek sok bús panaszá,
 Boldog lesz minden ház, nagy lesz a haza.

A KÖLTŐ.

A költő hiába nő fel nagy embernek,
Benne mindhalálíg megmarad a gyermek ;
Egy gyöngé virág, egy fűszál megigézi,
A világot folyvást gyermekszemmel nézi.

1923.

FAJVÉDELEM.

Gyermekeim s unokáim száma
Megüti a huszonötöt már ma.
Megmutattam, mit tehet egy ép tő,
Én vagyok az igazi fajvédő.

1923.

KÉRDÉSEK FELELET NÉLKÜL.

Maholnap elfogy már a földi élet,
 Jön a nagy éj. S dereng-e újra hajnal? ...
 Uram, szeretnék megbékélni véled,
 És enmagammal.

A csillagok hideg rejtelseit,
 S a végtelenség vak titkát kutattam;
 De nem találkozáim tevéled itt,
 Földi utadban.

Kereszted lábánál letérdepelvén,
 Ha sírtam is tán a szent asszonyokkal;
 De mély titkát üres sírodnak, elmém
 Nem győzte okkal.

Kinek nagyobb, mint a csillagsereg,
 S százezer napnál fényesebb a trónja,
 Hogyan lehettél egy kis porszemed
 Fájdó atómja?

S a földről én hogy' szállanék ki messze?
 Mért lennék üdvözült egy szebb világon?
 Hiszen nincsen szó, amely kifejezze
 Parányiságom.

A természet kérdéseimre néma.
 Ki fel, a nap felé, a fényre törtem,
 Világosságot ott találok-é, a
 Sötét gödörben?

1923.

LEFORRÁZOTT ANYAI BÜSZKESÉG.

(Régi történet.)

Boldog a szép ifju asszony,
 Zeng a szíve égi hanggal;
 Nem üres már a kis bölcső,
 Benne egy kis édes angyal.

Belemosolyogja lelkét
 A picinyke lány szemébe;
 Azt se tudja, mi nagyobb,
 Boldogsága? Büszkesége?

Hát Bényéről csak beállít
 Galbácsné, a kofaasszony,
 Árul túrót és tojást,
 Veszi s adja morzsa hasznon.

«Hozta Isten. Ámde addig
 Azt se kértem, hogy mit árul,
 Míg csak nem beszél nekem
 Sógorasszonyom fiáról.

Nagy lehet már, hisz betölti
Szombaton a tíz hetet.»

«Jaj, könnyörgök, szebbet annál
Már pingálni sem lehet.

Oly kövér, mint a vakart hal,
Az egészség rí le róla,
S nagy gyerekek sincs különb,
Mint a kis lelkeknek, orra.

Osztán milyen hangja van!
S a pólyából ha kiódzik,
— Óh, a gyöngyöm — nála jobban
A csikó se rugdalózik.»

«Jól van Galbácsné. De most már
Jöjjön csak be a szobába,
Nekem is van egy kicsinykém,
Azért sem lép ám hiába.

Látott-e már, mondja, szebbet,
Mint ez az én pici lányom? . . .»
«Isten teremtései
Vagyunk kérem, mind a hányan.»

1923.

AMI A VILÁGOT S A KAKAS-SZÍVEKET MOZGATJA.

Ejh, goromba kis kakas,
Mit bántod a jércikét?
Nézd, apád mily úrias,
Egy szemecskét hogyha lát,
Odahívja tyúkanyád
S valamennyi nénikéd.

Föl nem venne egy magot,
Kínálgatja édesen ;
Ha te lelsz, csak felkapod,
S hogyha jó egy jércike,
Dehogy adnál néki te,
Búbon csíped mérgesen.

Csupa önzés vagy te még,
A kamaszkor járja most,
Kakas-szíved még nem ég ;
De másképp lesz, amikor
Benne a vágy forrva forr,
Mint a hordóban a must.

VILMOS CSÁSÁRHOZ.

(Vonatkozással lord Byronnak «Bonaparte Napoleonhoz» című költeményére.)

Byron, te korbáccsal verél
 Végig a zsarnokon ;
 Hogy szégyent rongy élten cserél
 Egy nagy Napoleon.
 Kit a szerencse elhagyott
 Nagy hős is bukhatik nagyot ;
 De meghal szabadon.
 Nem látja láncon őt a nép
 Komédiások majmakép.

Vilmos, kemény germán fiak
 Nagy imperátora,
 Zsarnok te nem valál s riadt
 Népeknek ostora.
 Egy vágy hevíte tégedet,
 Oly nagyvá tenni népedet,
 Milyen nem volt soha.
 Hogy merre szél jár, nap ragyog,
 Ne legyen nála nép nagyobb.

De nem vérmosta harcteren
 Kerested a babért :
 A harcmezőn csak baj terem,
 Vér vérért, seb sebért.
 Békés munkában a siker.
 Germán erő, munkára fel!
 Verítéket, ne vért.
 A német ész és szorgalom
 Minden más népet árnyba von.

S lefúrt — a föld mélyébe le —
 A dolgos hangyanép,
 S kelt gyárkémények erdeje,
 Egy éj varázsakép.
 Vöröslött százezer kohó,
 Mindenfelé gyors, kattogó
 Hangan bűgött a gép.
 Munkában állt milljónyi kar,
 S nőtt a csodát tevő ipar.

Vonat rohant vonat megett,
 Órjas kígyók gyanánt,
 S hosszan elnyúlt a füst, melyet
 Hajóid torka hányt,
 Mint büszke diadalmi jel,
 Végig úgy bokrétázta fel
 A három óceánt.
 Országot érő kincseket
 Ontott a fél világ neked.

Békés munkához, azt hívéd,
 Nincs senkinek köze,
 Boldog nagyságnak a tiéd
 A legjobb eszköze.
 Trónod szilárdnak gondolád,
 Ugyan hogy' is sujthatna rád
 A sors boszús keze?
 Ha büszke vagy, önérzeted
 Méltán dagasztja kebledet ...

Csalódtál, a nagy nemzetek
 Vezérit esztelen
 Kaján irígység lepte meg,
 És sápadt félelem.
 S összesúgott a sok gonosz :
 «Ránk nehezül ez érckolossz,
 S elzúz könyörtelen.
 Ily óriást nem tűrhetünk,
 Ledönti tán hatunk, hetünk.»

S kigyúlt a vész. A fúriák
 Szíták a harc tüzét ;
 Őrjöngve tört rád egy világ,
 Hatalmad zúzni szét.
 Jött rettentő földindulás.
 De állt a germán óriás,
 S te, Cæsar, azt hívéd :
 A hős magyarral oldalán
 Pokollal is megví talán.

A német órjas egyre nőtt,
 Csodát művelt, csodát,
 Oly küzdelem folyt, aminőt
 Nem látott a világ.
 A győzelem már-már övé ;
 De jött a sátán s rálövé
 Gonosz mérges nyilát.
 Megbénítá a hősi kart,
 S a vaskézből kihullt a kard.

Midőn fordult a sorskerék
 És talp alá vetett,
 Császár, hogy föl nem ösmeréd
 Kötelességedet?
 Zászlót ragadva törni be,
 Hol legvadabb a harc ebe,
 Elöntve véredet,
 S elnyögni ott végsóhajod :
 «Hazámért éltem és halok».

Fű lengne most sírod felett,
 Aludnál álmakat ;
 De élne halhatlan neved,
 Erősebb, mint magad.
 Híred mindaddig tartana,
 Amíg csak germánt szül anya,
 S hol germán mell dagad,
 Láng csapna minden szíven át
 És állna házad és hazád.

AZ ALFÖLD SZÉLÉN.

A nagy Alföld szélén van egy kis falu,
Minden háza csínos, szép fehér falú ;
Szép fehér házakkal rendes ház-sorok,
Róluk szorgalom és jólét mosolyog.

Magyar ember rakta jó fecskefalát,
Magyar ember lakja, mind régi család,
Magyar a beszéde, magyar a hite,
Látszik, hogy nem a szél hajtotta ide.

Arcán a komolyság felhője borong.
Nem a mult sok gyásza, sem a mai gond,
Még az ősi puszták bús végtelenén
Árnyalta szemébe a sárga fűvény.

Szava lassú, tempós, fontolva beszél.
— Csak a könnyű füstöt kapdossa a szél —
Úgy érzi : amit mond, azért felelős,
Annál a pecsétetes írás sem erősb.

Munkája se lármás, de amibe fog,
Mint tűz, a kezében úgy ég a dolog ;
Arat már, mikor a harmat születik,
Hajnali harmattól estszürkületig.

Kél busa kévékből sűrűn a kereszt,
Haragos zöld lombból mosolyg a gerezd ;
Bőven terem áldás a munka nyomán,
Szérűkbe alig fér a sok rakomány.

Szép sörény leng lova csillagos fején,
Tele töggyl tér meg este a tehén,
Sárga tarlón sétál fehér libanyáj,
Szőke malacokkal öreg koca jár.

Megvan a szalonna, megvan a kenyér,
Hű szorgalom adja, egy kéz se henyél ;
E népnek a hat nap munkára kevés,
De itt a vasárnap, int a pihenés.

Kepének, kapának nincsen sora most,
Ölt ünnepi köntöst, tisztet, magyarost,
S templomban, a zsoltár szent hangjainál,
Lelke tehozzád két mennybéli király.

Mennyei szent felség, te bölcs, te igaz,
Homokos határán áldást aki adsz,
Aki megtartád őt, sokszor csodakép,
Őrizd örök Isten, tiéd ez a nép.

TÖVISEK.

Demagógia.

Haranglábon a harangot
 Könnyű megkondítani,
 Nagyon könnyű alja nép közt
 Embert bolondítani.

1923.

Népbolondítók.

Nép, azt hiszed, téged szeret,
 Ki gyöngéidnek hízeleg
 S a csillagot lehozza rád? ...
 Dehogy téged, csak önmagát.

1923.

Földosztás.

Mit hajtjátok gyarló értelemmel :
 «Nincsen annyi föld, amennyi ember».
 Eh, a medve nem hagyja a mézet,
 Üssünk agyon tizenegyből tízet.

1923.

Október.

Őszirózsa a kalapján,
 Igér minden földi jót . . .
 Újra honfi hát a patkány,
 Mely kirágta a hajót?

1923.

Modern hősök.

A vakmerés is szép erény,
 Ha csak saját bőrödre mén ;
 De könnyű úgy a harci zaj,
 Könnyű karóhoz kötni az ebet,
 Ha bőrödet nem éri baj,
 Csak a hon az, mely meggebed.

1923.

Gyászjelentésem.

Gyermekeim, gyászlapomra,
 Ha tetszik a hiú pompa,
 Írhatok egy rőfnyi címet . . .
 Eh, írjatok csak egy rímet :
 «Rang, cím gyarló amulett,
 Por és hamu lett.»

1923.

Családi örökség.

Van énnekem gyermekem szép számmal.
 Ép negyed száz sereg unokámmal;
 Örökölték élhetetlenségem,
 Azt hiszem, hogy meg is hal mind éhen.

1923.

Hazug frázisok.

Megértük azt is végre, hogy már
 Sok frázis rongyabb lett a rongynál,
 Rongynál, amelyet a szeméten
 Vén koldusasszonyok kivájnak,
 Mégis sok kényes úr, kevélyen,
 Kalapja mellé tűzi pántlikának.

1923.

Honszeretet.

Szeretni a hazát nehéz,
 Hisz ahhoz is kell egy kis ész.

1923.

Méltóságosok.

Dunaparton nincsen annyi zsákos,
 Mint amennyi most a méltóságos,
 S tízszer annyit kap a zsákos,
 Mint a szegény méltóságos.

1923.

Tilalom.

Unokáim, ez apró népek
Egy szál virágot le nem tépnek.
Azért szent tán anyjok tilalma,
Mert a virág nem alma.

1923.

EGY BÍRÁLAT OLVASÁSAKOR.

1.

Mit énekelsz, szegény dudás,
Keserves a vesszőfutás.

2.

Ne féltsd, öreg, becses személyed,
Járv útadon, nagy baj nem érhet.
A kritikus úr meg nem bicskáz,
Csak orron fricskáz.

3.

Ha baj, hogy lantom pengetem,
Mondjátok csak ki kereken,
Oldalam a vers ki nem fúrja,
Én könnyen elnémulok újra.

1923.

VISSZHANG EGY BESZÉDRE.

Kimondva már a szó: hazánk történetét
 Más hangra kell cserélnünk ;
 Mi, bamba magyarok, eleddig nagy, setét
 Tudatlanságban éltünk.
 Nagynak néztük, vakok, nagynak, mi a kicsinyt,
 A feketét fehérnek,
 Magyar vitézségnek a vásott durva csínyt,
 Az árulást erénynek.

Pogánnyal a levét, dologtalan herék,
 Örömmel összeszúrtuk ;
 A német és cseh és vallon hadak derék
 Munkáját nem becsültük,
 Hogy hűn vigyázva ránk, feltörni kamaránk
 Nem voltak soha restek,
 És hogyha jött a harc, nagyszívü nyúl gyanánt,
 A széllel versenyeztek.

Hálátlanság bizony, hogy a midőn imánk
 Naponta ég felé száll,

Nincs benne bölc s Rudolf, a hithú Ferdinánd,
Lipót s a többi császár.

Hogy megváltó gyanánt Bástat nem tisztelők,
Se Caraffát, a hóhért,
S nem zengünk háladalt gyertyás oltár előtt
A vérpadért s bitóért.

Elárulók Budát, magyar vért habzsoló
Törökkel cimborálva ;
Szívünknek a pogány pórázán csaholó
Erdély volt boldog álma.
Mit bántuk, a hazát hogyan szakítja szét
A hithagyó s hitetlen,
A koronára is kinyujtva orv kezét
Pártos Bocskai, Bethlen.

És hogy sötét legyen, sötét, minél vakabb,
Magyarság éjszakája,
Vak tévelygésből szőtt Fehérvár* és Patak
Gyásztakarót reája.
Csupán ott pislogott, hol német volt az úr,
A tudományok mécse ;
Műveltséget magyar, ha nem szerez hazúl,
Menjen lakáinak Bécsbe.

Kimondva már a szó s mit e szó magyaráz,
Az a bölcsesség nyitja,

* Gyula-Fehérvár.

Hazánk történetét hisz az oláh, cseh, rác
Már is másképp tanítja . . .
Magyar, ha nincs hited, hogy a jövő tied,
S a próbát jól megállod :
Multad szent lapjait bízvást kitepheted,
Aludd halálos álmod.

1923.

SZÜLETÉSEM NAPJÁN.

Ki leőrrölt hetven évet,
 Sokat az már nem remélhet.
 A szíves szó, kézszorítás,
 Jókivárat, bátorítás
 Nem szól már, csak búcsuzóra,
 Menni kell, ha itt az óra.

Leborult az őszi este,
 Maradnánk még örömet, de
 Nyugtalanok künn a lovak,
 Kaparják a jeges havat ;
 Hogy' maradna hát a vendég?
 Bár marasztják : «jaj, ne menj még».

Jól esik, hogy meg nem unták,
 De fölvette már a bundát,
 Ott kezét fog, itt ölelget,
 S a Rákóczi hangja mellett
 Beleül a deszka-szánba
 S indul a vak éjszakába.

1923 nov. 4.

V. KÁROLY.

Tied volt majd a félvilág,
Le nem ment földeden a nap ;
Neked Peru s az Indiák
Önték a tenger aranyat.
S hozott a harc bőven babért ;
De kincsed- és hatalmadért
Nem irigyellek én.
Csak azt irígylem tőled, oh, hatalmas,
Hogy ott végezted élted egy nyugalmas
Kolostor néma rejtekén.

1923.

ÉRKEZÉS — INDULÁS.

Az utat — soha meg se pihentem —
Réges-régóta rovom ;
De ég a vágy szivemben,
S nagy távolokba von.

Vágy sarkal, sejtelem visz,
Tovább, tovább, el, el . . .
Végre a végtelen víz
Itt van közel.

A zsongó habok ajka
Rejtelmesen susog.
Vár a fekete sajka,
Mely vinni fog.

Leborultak a végtelen árra
A nagy, nehéz ködök . . .
Indulok nemsokára,
S talán ki sem kötök.

ÖNZŐ VÉNSÉG.

Öregnek, aki élni még szeret,
S kit nem háborgat lelkiösmeret,
Se földi gond nem ostromol,
Mi kell egyéb, mint jó gyomor.

1923.

A HÍVŐ.

Ki már a földön mennyországban él,
Azt képzeli, ha kő ég talpa alatt
S tövistől tépett lába csupa vér,
Hogy égi rózsákon halad.

VERSENYFUTÁS.

Hála érte a jóságos égnek,
Jobb lábom van, mint az öregségnek,
Kerget immár vagy tizenhat éve,
Azt kiáltom : nem érsz utól élve!

1923.

BAJVÍVÁS ELŐTT.

A Vénség bajvivásra hítt,
 Morogva, hogy majd megtanít.
 Van sok félelmes fegyvere,
 Tudom, nem bírhatok vele.
 Kardom törött, karom velőtlen ;
 Reménytelen harc áll előttem.

Jól tudja ő is s felkacag :
 «Ha félsz talán, add meg magad.
 Borulj le, csókold meg kezem,
 Nyakadra én lábom teszem.
 Élhetsz tovább rabszolgaképen,
 Hisz úgyis oly kevés a népem.

Amott királyi udvarom,
 A palotám füstfogta rom ;
 De rabnak is jut egy vacok,
 Hol úgy diderg, csakúgy vacog ;
 Bilincsbe verve sajnál a lába
 S nyilallás áll az oldalába.

Lesz étked is, csonton cubák,
Írigylik tőled a kutyák ;
De rágni azt kínnal fogod,
Mert kiverem minden fogad.
De hát az élet így is élet,
Tart még, ha e harctól kiméled.»

Szemem haragtól fellobog :
«Én nem leszek silány rabod!
Fogd a legélesb fegyvered,
Itt a szívem! Ha átvered,
Ajkamrul egy sohaj se lebben,
Csak áldalak, te győzhetetlen.

1923.

NAGY FÉNY, KIS FÉNY.

Elismerem, van arra példa,
Zord vénségnek az agg se préda.
Szophoklesz, Goethe, mint egy Phárosz
Még nyolcvan évvel is sugároz.

De az a tűz, mit őszi estén
Vén szőlőcsősz gyujt, gyenge kis fény ;
A rőzse, gaz füstöl, kigyúl,
Lobog, lobog s hamvába hull.

1923.

GRÓF ZICHY GÉZA RAVATALÁRA.

Örökre béna hát a félkéz,
A húrokat verő acélkéz?
Végig a billentyűk során
Nem kelt vihart a zongorán.

A művész annyi fényes álma
Csak foszló füst, a szélbe szállva ;
Van még virág, egész halom,
De már csak a ravatalon.

Mely a honért nem szűnt lobogni,
A férfiszív megszűnt dobogni ;
Hajh, érte hét tör szúrta át,
Mint Jézusért a szűz Anyát.

A jóságos szemek lehunytak,
Talán, mert nézni már meguntak,
A szem, mely új fényt vár amott,
Mért nézne itt sötét romot?

MESE.

A mezőrül este későn
 Hogy megtért a szegény ember,
 Kis leánya jött elébe :
 «Éd's apám, itt járt a gólya».

Csendesen belép. Az ágyban
 Megcsókolja feleségét,
 S mert fáradt, mint a kutya,
 S olyan éhes, mint a farkas,
 Indul az asztal felé.
 De kiált a bábaasszony :
 «Rá ne üljön a gyerekre!»

Vén festett pad áll a falnál,
 A felé tart, hogy leüljön ;
 De kiált a bába ismét :
 «Rá ne üljön a gyerekre!»

Ott a vén búboskemence,
 Padkáján csak megpihenhet ;

De a bába újra rikkant :
 «Rá ne üljön a gyerekre!»

Egyet fordul nagy morogva,
 Rossz subája a sarokban ;
 Felsikolt a bábaasszony :
 «Rá ne hágjon a gyerekre!»

Erre már kitör belőle :
 «Szedte-vette! Itt is, ott is,
 Minden zugban egy gyerek!
 Ennyi rongynak, rongy porontynak
 Ördög lesz, nem én az apja!...»
 Botja végén a kalapja,
 Búsan a fejébe csapja,
 S ki a házból, megy világgá.

* * *

Így hallám ezt a mesében,
 S most fülembé az a hír csap,
 Hogy mesém valóra válik,
 S hőse épp te léssz, fiam.
 Baj bíz ez ; de azt tanácslom,
 Emberünknel légy te bölcsebb,
 Mondj el egy-két szedtevevettét,
 De világgá még se menj.

NAPNYUGTAKOR.

Nyugszik a nap, alkonyat van,
S mennyi még az aratatlan ;
Hátad mögött kevés kéve,
Munkádat még ne hagyd félbe.

Hogyha nem megy úgy igazán :
Egyet-kettőt fenj a kaszán,
Hanem most már kalapálni
Kár megállni.

1924.

LIDÉRCNYOMÁS.

Bealkonyult magyar hazánknak.
 Boldogtalan népem, beh szánlak!
 Fojtogató vak éj feküdt rád,
 S vérivó vámpír szárnya üt rád.

Mellünk szorong a nagy tehertől,
 Szivünk egész torkunkba ver föl!
 De szabadulni lehetetlen,
 Zsibbadt karunk oly tehetetlen,

Tompult az agy, nehéz ködében
 Holttenger hömpölyög sötétben.
 Dugult a fül, a hangok útja,
 Nagy némaság süketre zúgja.

Rettentő éj! Megfojt a kétség . . .
 Úgy várjuk az óra ütését,
 Fordul-e már az éj viradóra?
 De semmi hang, elállt az óra.

És mintha az idő is állna,
Örök az éj s lidérces álma.
Fel-felnyögünk, mély tompa jajjal :
Nagy Isten! Hát sohsem lesz hajnal?!

1924.

KÖLTÖZŐ LELKEK.

Kik rég előre mentetek,
 Apám, anyám, s ti jó barátok,
 Szárnyam suhog, már fönn lebeg,
 De hol találhatok reátok?

A lelkek, mint a vadludak,
 Foltokban úsznak egyre délnek.
 Vágy hajtja, vonja szárnyukat,
 Szebb, boldogabb hazát remélnek.

Én, idegen folt vándora,
 Szeretnék hirtelen kiválni,
 Repülni, mint a gondolat,
 S szeretteimre rátalálni.

De hátha csal a sejtelem
 Ők régesrégen célhoz értek?
 S jajgatva hasztalan szelem
 Magamban a zord szürke léget?

A néma hómezők felett
Egyszer csak összecsuklik szárnyam,
S az álmodott fény-hon helyett
Ott vár a vég a ködvilágban?

1924.

MAGYAR ELDORÁDÓ.

Hányan gondolnak epekedve rád, óh
 Kolbász hazája, boldog Eldorádó,
 S a csermelyidben csörgő drága borra . . .
 Jaj, csak a szörnyű kásahegy ne volna.

De általenni egy egész hegyet,
 Kivált, ha kása! . . . Herkules se tett
 Ekkora munkát. Ahhoz mily gyomor kell!
 Nem termett rá minden mihaszna korhely.

Bizony gyomor kell s erős akarat,
 Keresztülnni a roppant falat,
 Míg végre túl a kásahegy tövén,
 Feltűnik a kolbászból font sövény.

De hogyha néked tán-tán sikerül,
 Mi annyinak nem, akkor se örülj.
 Mit ér a kolbász, mit a bor, ha gyomrod
 A sok kásától végkép tönkre romlott.

Jegyzet:

Eldorádó spanyol szó. Spanyolul
Bár nem tudok, de szógyökét keresve,
A megfejtés legott elém tolul :
Arany csillámlik benne, mint erecske ;
Az aranyért midőn sok spanyol úr
Új-Indiát vérrel festé veresre.
Magyar sohsem futott arany után,
Neki jó bor s kolbász kellett csupán.

1924.

A PÁLINKA.

(Régi történet.)

Két gyerek jön dévánkozva,
 Korcsmából az italt hozza ;
 A kis üveg, teli szesszel,
 Lehet talán vagy fél messzely.
 De, úgylátszik, többnek nézi
 A nagy Lőrinc lánya, Rézi,
 Öccse orra alá dugja :
 «Gergő, sok ez egy verdungba»,
 «A bizony sok» — mond a gyermek —
 S egy-egy kortyot le is nyelnek.

Urasági nagy cselédház
 Kis kertjében egy derék váz.
 Szalmacsóva az alapja,
 Jól betűrve a kalapja,
 S ha szellő kezd fujdogálni,
 Meglibbennek pántlikái.
 «Jaj, te Gergő, de jó volna,
 Ha nekünk ily bábunk volna.»

Tovább mennek, mendegélnek,
 S pataknál a hídhoz érnek.
 Híd pallóján meg is állnak
 S zöld békákra hajigálnak.
 De szó hangzik hátuk megett :
 «Eltöritek az üveget».
 Erre aztán megszeppennek,
 Támolyogva tovább mennek.
 Senki sem jön már nyomukba.
 «Gergő, sok ez egy verdungba.»
 «Hát bizony sok» — mond a gyermek —
 S egy-egy kortyot újra nyelnek.

Így megállnak újra többször,
 S kortyolgatnak négyszer-ötször ;
 De otthon már tétovázva,
 Nyit be Rézi a vén házba.
 Nagy Lőrinc a rossz vacokrul
 Talpra ugrik s rájuk mordul :
 «Istenverte kósza kölkök,
 Hol hurcolt a sánta ördög?
 Az áldóját, rég volt reggel,
 Ide azzal az üveggel!»
 Itt az üveg, de nincs tele.
 «Ezer ménkű! Hol a fele?»
 Nyírfaseprű a sarokba,
 Fogja Lőrinc két marokra :
 «Nesze Gergő, nesze Rézi!»
 Négyszer-ötször megtetézi.

Mikor végre belefárad,
 Rug még rajtuk kettőt-hármat :
 «Mit bömböltök, ördögadták!»
 S kirepülnek, mint a labdák.

Lenn a kertben öles gaz van,
 Megbúnak a jeles gazban.
 Nem sírnak már, csak szepegnek . . .
 De mi ez? A két gyereknek
 Esze pusztul? Hemperegnek.
 Rézi görbül karikába,
 Égnek áll a Gergő lába,
 Rágják kínjokban a földet,
 S mint a farkas úgy üvöltnek.

Szomszédban a tisztos özvegy
 Kertben épp a málna közt megy.
 Megdöbben az üvöltésre,
 Már szalad, percet se késve,
 Akad rés a kerítésen,
 Átugrik az első résen.
 Rettenetes állapotban
 Leli a két bűnöst ottan.
 Fogja őket erős kézzel,
 Locsolgatja hideg vízzel,
 S kertjében egy hűvös árnyba
 Lefekteti zöld gyepágyra.
 Fejükön már vizeskendő
 El is alszik mind a kettő.

Nagysokára fölébrednek,
Úgy örülnek az életnek.
Látják, hogy itt nem kell félni,
Oly nyájas az öreg néni.
Szeliden szól: «Mi a vétek,
Már ti is megösmertétek.
Részegesség mily nagy átok,
Megmutatja vén apátok,
Jó anyátok temetőben,
Könnye hullott, ugyan bőven,
Elvitte a szomorúság.
Házatok bűn, nyomorúság,
Nyomor és bűn együtt járnak.
Jertek minden szent vasárnap,
Én majd elvezetlek ahhoz,
Ki bűn ellen oltalmat hoz.»

KORHADT FEJFA.

Azt gondolám, míg volt egy kis reményem,
Magyar hazám bukását túl nem élem.
Jött a bukás, a szörnyü végítélet,
S én mégis élek.

De élet-é, úgy állni puszta romnál,
Mint korhadt fejfa, horpadt sírhalomnál.
Amely körül éjjel bús síri árnyak
Sohajtvá járnak.

Leszállt az éj, már minden elsötétül,
Nem nyughatom a mult kísértetétül ;
Boszúra hí az orgyilkosok ellen,
Mint Hamletet a szellem.

Mult nagyságunk! Ha jó az éji óra,
Mért ingerelsz épp engemet boszúra?
Vért forraló tűz nincs sápadt dalomban,
S erő karomban.

Mit érek én? Lelkem bárhogy viharzik,
Levél se mozdul, a fűszál is alszik;
Dobbanthatok, a föld áll mozdulatlan,
S gúnyt döng alattam.

Fájó lelkem, habár ízekre tépem,
A sors, a sors nem fordul semmiképen.
Fagyos szél zúg, s hó hull, sűrűn szitálva . . .
Mért is van a korhadt fejének álma?

1924.

TAVASZ NYILTÁN.

Áldott, derült tavaszi nap,
Permetesőre langy meleg ;
Nézem fagyvette fáimat,
S lám, újra élni kezdenek.

Még holt a szín, de minden él,
Pezsdül a nedv, a rügy dagad ;
Maholnap már virág, levél
Borítja a tar gallyakat.

A téli gyásznak vége már,
Langy szellő álmodozva bolyg,
S ha rámosolyg a napsugár,
Még a fakó gyepek is mosolyg.

De lelkem, a bútól gyötört,
Napfényben is sötét marad,
Mint frissen szántott fekete föld,
Mely elnyel minden sugarat.

TAVASZI TÓCSÁK.

Szeretem, ha kikelet nyiltán
Vizektől csillan meg a rétség ;
Szeretem a tavaszi tócsák
Csodálatos mély tükrözését.

Szeretem az útszéli árkot,
Ha megtelik vízzel színültig,
S tükrében a fakadó fűzfák
Zilált rajzának árnya fürdik.

Fejét ezernyi zsenge fűszál
Kíváncsian kidugja körben ;
A vízre hajló asszu nád is
Megéled a varázs-tükörben.

Sötétebb *lenn* egy árnyalattal,
S mélyebb a mennybolt tiszta kékje ...
Hát a mikor felhők tolongnak
Fent és alant a nyájas égre!

Fenn a magasban tán csak áldott,
Esőt ígérő felleg úszik ;
De lenn, a vízben, füstokádó
Sárkány gomolygó teste kúszik.

S míg fenn, az ég tavaszi kékjén,
A barna szárnyu felleg átszáll,
Remegni kezd a víztükörben
A fű, a fűz s a gyenge nádszál.

1924.

A FOGADÁS.

Serédi Gáspár s Rákóczi János
 A büszke várban, Makoviczában
 Bor mellett ültek.
 A kancsók teltek, teltek s ürültek
 És szólt a vendég Rákóczi, álmos
 Szemekkel, mégis pajkos-vidáman :

«Bor mellett, bajtárs, hány nap virad még?
 Mint hetes esső — milliomm adtát —
 Úgy ülök nálad . . .
 Irigylem tőled e pompás várat ;
 Húszezer fényes körmöcöt adnék,
 Ha nekem adnád.»

Nagyot kacag rá Serédi Gáspár :
 «Fejszédet, pajtás, nagy fába vágta!
 Hogyha kiraknád arannyal végig,
 A hegy tövéig,
 S gyémánttal minden útfordulásnál,
 Akkor sem adnám én ezt a várat . . .

De mondok egyet. Mernéd-e állni?
 Mához egy évre, hogyha kiraksz itt
 Húszezer fényes körmöcöt, melyet
 Egy évben vertek,
 S egyen sem lesz folt, egy makulányi,
 Tiéd e szép vár, csaphatsz nagy lakzit.

De húszezer közt ha egy akadna,
 Egyetlen egy, mit más évben vertek,
 S egyetlen egyen találok foltot,
 Én leszek boldog,
 Pénzed besöpröm. Vess tenmagadra.
 Fejedből váram végkép kiverhetd.»

Rákóczi János szeme felcsillan,
 Nyújtja kezét is : «A fogadás áll.
 Hozom a kincset mához egy évre,
 Számlálva, mérve.
 Most pedig, pajtás, koccintsunk vígan,
 Megvan a vásár ...»

Nap napot, hónap hónapot vált már,
 Serédi arca egyre sötétebb ;
 Titkon az önvád tépi, harapja,
 Nincs éje, se napja,
 Várteremekben mint komor árny jár,
 Lelke vívódik : de nagyot vétett.

Nyugtatni lelkét váltig akarja :
 «Rákóczinak bár aranya van sok,

A fogadásnak, a föltételnek
 Még se felel meg,
 S kapzsi kudarcán, szél ha kavarja,
 Nagy kacagástól hét megye harsog . . .»

Letelt az egy év. Mint merev őrszem
 Úgy áll a bástyán Serédi Gáspár.
 «Hátha nem is jön,
 A fukarjába menny köve üssön.
 Megveszem rajta, hogy így gyötrődtem,
 Drága lesz néki a bolond vásár.»

De ím a völgyben porfelleg támad,
 Rákóczi vágat, kis hada véle.
 Rajta, mögötte királyi pompa,
 S hat lótól vonva
 Gyors szekér gördül. Serédi sápad,
 Megfagy a vére.

«Hoztam az árát Makoviczának.
 Itt a nagy asztal, rakjuk ki sorra.
 Forgasd meg gonddal, olvasd meg bátran,
 Mind makulátlan,
 Úgy van egészen, ahogy kívántad.
 Jó bort is hoztam, egy kis víg torra.»

Tölgyládikának föl pattan zára,
 Az érc kicsillan szemkápráztatva.

Serédi vizsgál ezret és ezret,
A keze reszket,
Hideg veríték ül homlokára.
Hanem a munkát nem hagyja abba.

Már csak ezer kell, csak száz, csak ötven,
Csak tíz, csak kettő, csak egy . . . Ez is jó.
Serédi felhőrg, elkékül ajka,
S hátradől halva . . .
Rákóczi nézi, iszonyút döbben,
S elkezdi marni szívét a kígyó.

1924.

NYÁRÉJI ÁLOM.

Szeretném nyári holdas estén,
Mint zúgó éji lepke,
Körülcsapongni még a kertet,
Hol gyermek- és ifjúkorom
Tündérórái folytak.

Ott állt az ősi kastély,
Sötét árnyat komor falára
Hosszú nagy hársfasor vetett.
Alatta kert virult,
Melynek virágbeszegte útain
És bársonyos gyepén,
Gyermekleánykák — egy egész sereg —
Futostak, kergetőztek,
Közöttük egy fiú is — én.
Gyakran még akkor is tartott a játék,
Midőn feljött a hold.
Ezüstös fényt hintett alá
A hársfasor zöld sátorára,
A fűre, mely harmattól csillogott,
A boldogan nyitó

Virágok százszínű csoportira
 S a gyermeklánykák bájos, szép fejére ...
 Fény hullt az én fejemre is,
 Nemcsak fejemre,
 Elárasztotta lelkemet,
 S ezüst ködében
 Ábrándok, álmok és regék
 Tündérvilága támadt.

De múltak évek,
 A bimbóból virág,
 Gyermeklánykákból büszke hajadon,
 Belőlem ifju lett.
 S jártunk a kertben újra ;
 De nem cicázva, játszva,
 A sok leány közt *egy* fiú.
 Jöttek közel- s távolból ifjak,
 Én nálam mind ügyesb,
 Előkelőbb, merészebb.
 Párok haladtak át
 A kert virágos útain
 S a barlanggá borult
 Hosszú fasorban.
 S ha néha oly szerencse ért,
 Hogy én haladhaték ott
 A legszebb lányka oldalán,
 Szívem a boldog szerelemtől
 Majd megszakadt.
 De gyáva voltam.
 Közönyösen folyt a beszéd

Sok semmiségről,
 Bár egy világot érezék szivemben.
 El-elhallgattam olykor.
 Csönd volt, csupán egy-egy nagy éji lepke
 Zúgatta szárnyát.
 Libegve meg-megállt
 Minden virág fölött,
 S kinyujtva hosszú nyelvét,
 Szürcsölte kéjjel a mézharmatot.

Azóta tenger év lefolyt,
 Kik ott örültek, játszottak, szerettek,
 Ki tudja merre vannak?
 Kóró lett a virágból,
 És sír takarja sok virág porát.
 De én szeretném,
 Mint zúgó szárnyu éji lepke,
 Végigcsapongni még a kertet.
 Minden virág fölött megállanék,
 Szívnám az illatot,
 Amelytől annyiszor megittasultam.
 S szét-széttekintenék,
 Nem látom-é
 A gyermeklánykák bájos, víg hadát,
 S nem látok-é közöttük
 Egy ábrándos fiút,
 Kinek a lelke
 A hold ezüst ködétől csillogó
 Álmokkal van teli?

BÁTHORY ERZSÉBET.

Rajjal teli méhkas a Báthory-ház,
 Holnap kezdődik a nász,
 S fél ország ünnepli az új párt.
 Kukta, szakács konyhán százsámra sűrög,
 Halmokban a vad s a baromfisereg,
 S mint fecske, mikor ficsereg,
 Lantos, hegedős már pöngeti húrját.
 Lantosnak ugyancsak van zengni miről,
 A bor és szerelem s harc örömiről.

Erzsébet a dús ara, szűz ara, szép
 És szende-szelíd, mint oltáron a kép,
 Vagy mint a kelő hajnal, ha kilép
 Félénken az éjjeli ködből ;
 A nagyhirü nádor nagyszívü fia,
 Hét országon a legjobb dalia,
 Nádasdy Ferenc veszi nőül.
 Palotákat a szó szanaszerte bejárja :
 «Sas lesz a gerlice párja».

Nyugodni megy Erzse a násznap előtt,
 Dajkája, Dorottya vetkezteti őt,
 És suttog a vén: «Gyönyörűm, a jövőt
 Ha talán tán tudni kívánod:
 Fordítsd meg az ágyban szép fejed alatt
 Balkézzelet hétszer a vánkosodat,
 S ami lesz, azt festi meg álmod. ...
 Szép álmokat, angyal». — Suttog a vén,
 S mint macska kisurran a ház küszöbén.

Patyolat-párnáját forgatja a szűz,
 Száz gondolatot száz gondolat űz,
 Liljom-kebelét elönti a tűz,
 Szemeit nem tudja lehunyni.
 Elzúzza egészen a végtelen éj.
 Szeretne kiáltani ... Fél ...
 Óh, bárcsak bírna alunni ...
 Hajnal fele végre, pókszötte fonálon,
 Leereszkedik lassan az álom.

Lát álmot a lány: Keleten kel a nap,
 Szórja pazar kézzel a rőt aranyat,
 Kilövellnek az árnybul a fénysugarak,
 Aranyos lesz tőlük a felhő.
 S ő nyugszik a felhőn, még nászruha rajta,
 Fejét puha bíbor párnára lehajtva,
 Legyezgeti lágyan hús hajnali szellő.
 De szíve szorong, ver, ver szilaján,
 Retteg, hogy az égből a földre zuhan.

Eltűnik a kép és mintha imetten
 Bolyongana rózsaligetben,
 Körülötte a dél heve rekken,
 Jó lesz lepihenni a rózsalugasban.
 Vértörős rózsákból van vetve az ágy,
 Illata kábító, bársonya lágy,
 S a langy levegő csupa balzsam . . .
 De minő vad fájdalom újra?
 Fullánk-e? Vagy rózsza tövise szúrja?

Eltűnnek a rózsák. A csejtei vár
 Mohos fala alján komor terem áll,
 Vérszaggal a lég tele már.
 Nem hősök küzdik a harcot ;
 Ömlik patakokban a kréta-fehér
 Gyenge szüzek kebelébül a vér,
 Eltorzult kintul az arcok.
 Medence közepén, a vér oda gyúl,
 A vér, a piros vér ott elegyül.

Erzsébet — a leplét eldobva elébb —
 A medence meleg habjába belép,
 Pacskolja nyakát, karját, kebelét.
 Vérharmat a liliomágon.
 Pacskolja magát. Majd néha pihen,
 Oly zsibbatag érzés zsong ereiben,
 Mint amikor mérgez a mákony . . .
 Az álma nehéz, az álma mély,
 S arcára kiül a démoni kéj . . .

A várt nap, a násznap felvirada rég,
 Megtölti egészen a várat a nép ;
 De nem ébred a szép ara még.
 Nyugtalan a nyoszolyóasszony.
 Erzse szobájába sietve belép,
 De csak egy pillantás a lányra elég,
 Vért hogy látása fagyasszon ;
 Sikoltva kiált : «Irgalmas Atyám!
 Mi van veled, ébredj, mi lelt te leány?!»

Álmosan Erzsébet már nyitja szemét,
 De benne az álom fátyolköde még,
 Nem hallja a zajt, a zenét,
 Csak hagyja magát cicomázni.
 Ott már a fején a gyöngyös koszorú.
 De a szíve nehéz, úgy összeszorúl,
 És mintha elkezdene fázni.
 Véletlen egy násfa tűjéhez ér,
 S liliom-újjából kiserked a vér.

FIATAL FECSKEPÁR.

A verandán nagy kitömött sas,
A tolla molyette, kopottas ;
De kemény karma s horgas csőre
Rávall a kegyetlen erőre.

Két fecske szokott be-beszállni,
Fiatal pár, alig hogy anyányi ;
Egy darabig föl s le repültek,
Majd a sas szárnyán megtelepültek . . .

Most nap-nap után fiatal fecskék
Itt várjátok be az estét,
Helyet is tán, építeni fészket,
E kitömött sas szárnyán néztek.

Néktek a holt sas nem félelmes,
Sőt, tán az élő sem veszedelmes,
Hogy jutna eszébe királyi
Sasnak fecskékre vadászni?

Vídám fiatal fecskék, néktek
Csupa boldogság ez az élet ;
Gondról' mit sem tudva daloltok . . .
Aki gondtalan él, az a boldog.

1924.

PUSZTASZEREN.

Ünnepre gyűltünk. Ünnepünk elég van.
 Hát a magyar mindig csak ünnepel?
 Magyar hazánk míg itt áll omladékban,
 S kintől vonaglik annyi bús kebel.
 Láncot hallunk csörögni . . . Óh, örök
 Irgalmu ég, testvérinken csörög!

A hősök hőse, a dicső, nagy Árpád
 Hagyott reánk földet, gazdag hazát;
 Észak felől mint védfal állt a Kárpát,
 Végig szabad Dunánk harsogta át,
 Volt fája, sója, érce, aranya,
 Mindent adott a bőkezű anya.

Volt szép és dús hazánk, de megvan-e ma?
 Ha kérdené a honszerző vezér,
 Hallgatva állnánk, mint a néma.
 Arcunkon a pír, hajh, úgyis beszél.
 Alázva mélyen, mélyen, a porig,
 A bú, a gyász, a szégyen elborít.

Úr annyi emlék szent helyén a
 Cseh és a rác s a bocskoros,
 Mely, mint halottrabló hiéna,
 Sírgödröket bont, úgy toroz.
 Az oszt parancsot döllyfösen,
 Annak terem az ősi föld,
 Ki nem méltó még arra sem,
 Hogy talpadat hozzá töröld.

Hát a cseh, az udvar lakája,
 E minden aljasságra kész?
 Ezt küldte mindig a magyar nyakára
 Vért és vagyont rabolni Bécs.
 Üdvösségét is megtagadva,
 Császári kegy fényén sütkérezett,
 Aztán, amely etette, símogatta,
 Megmarta a sokáig nyalt kezét.

Míg gaz tanácsokat sugallva
 Hízott az aljas árulás,
 Mi volt a hű magyar jutalma?
 Mellőztetés, sokszor rugás.
 S úr lett a hajlongó lakájból,
 Hazug nyelv tette azzá, nem a kard,
 Fondorkodással ősei lakából
 Kitudta csalfán a magyart.

S látja népünket rabbilincsen
 Észak, kelet, dél és nyugat ;

Porló ősöknek nyugta nincsen,
 Rablók tapodják sírjukat.
 S hogy még a lelkét is megölje
 Fajunknak a kaján irígy,
 Nyelvét is elrabolja tőle . . .
 Miért van ez, miért van így?

Népünk a földrázó viharban
 Helyét megállta emberül,
 Ezernyi véres viadalban
 A hős magyar küzdött elől.
 Csodát mivelt, csodát, a véres
 Harcok során a férfikar,
 S a honszerző apák nevéhez
 Megint méltó lett a magyar.

De ránk szakadt a régi átok,
 Már ott feszült köztünk az ék,
 S az áruló ántánt-barátok
 E nép lelkét megmérgezők.
 Vitézi kardját eldobatták,
 S csúfolva véle az eget,
 Ebeknek ingyen-koncul adták
 Az ezer éves szent röget.

S most a döghollók hangja újra károg,
 Halljuk a kísértők gonosz szavát.
 Bújtják a népet a lélekkufárok,
 Hogy megtagadjon nemzetet, hazát.

Szeretni hont, a kerek ég alatt,
Csupán csak a magyarnak nem szabad?

Népem, magyar nép, édes drága vérem,
A csábítás elől zárd el füled;
Szivedhez a sátáni szó ne férjen,
Amelynek már hazánk koldúsa lett.
Úgy ápolod legjobban tenjavad,
Honért ha nem nagy semmi áldozat.

Meríts erőt a honfi-fájdalomból,
Ne bánd, hadd szúrja szíved a tövis;
Honszerző ősök nagy nevére gondolj,
Bízzál, honszerző még lehetsz te is.
Árpád Etele örökébe lépett,
Árpád öröke hí munkára téged.

Túrj még. Láncod ne tépd hiába,
Ki fejjel fálnak megy, bolond,
Magyar vér minden csöppje drága,
Haszontalan, ne tékozold.
De hogyha majd üt a nagy óra,
S jön újabb földrázó vihar:
Az első harci riadóra
Talpon legyen minden magyar.

A BUDAI VÁSÁR.

«Helyet, helyet, a nagyságos basának,
Helyet, helyet!»

Hirtelen széles sikátor támad
A sűrű tömeg közepett ;
Vásáros népek sápadtan állnak,
Kalmár riadoz, asszonyféle szepeg.

Pompás paripáján jön a basa garral,
Sólyom-szeme jobbra meg balra tekint.
Lát rózsaleányt liliom karral,
Fülelő csausznak egyet int,
S az kapja a szűzet — galambot a karvaly —
Ragadja, viszi ura kénye szerint.

Sikolt a leány, az ijedt anya jajgat,
Van háborodás, van riadalom.
Kacag egy renegát, értője a lantnak :
«Ostoba gyaur nép, mért e siralom?
Szép Bornemiszánét tán nem magad adtad?
Halld zengeni, pengeni róla dalom :

«Bécsi királynak foga régen fáj
 Jó Budavára.
 Tábort is járat, mind oda árad
 Sok katonája ;
 De az erősség, a magyar őrség
 Fittyet hány rája.

Hosszu kudarcát, sok hiu harcát
 Sínli a német.
 Szép színes szóval, észbódítóval
 Küld ügyes kémet.
 Tetszik ez az álnok budai polgárok
 Balga fülének.

Csillagtalan éjjel németet titkon
 Tárt kapu várja.
 «Állj, mi a jelszó?» A magyar őrszem
 Így rivall rája ;
 De néma a német, csehnek is néma
 Tátva maradt szája.

«Kard ki, magyar kard!» Fogát cseh, német
 Egy szálíg ott hagyja.
 Vár alatt bódult vak félelem száll
 Ostromló hadra :
 «Nagy Szolimán jó. Tenger hada immár
 Érdet haladja».

Veszi birtokba Szolimán szultán
Budai várat.

Haragja szörnyű: «Áruló ebek,
Hamis kalmárok,
A húsokból lakmározni sereglő
Varjú már károg!»

Budai tanács tanácstalanul
Dugja fejét össze.
Aranyát, kincsét örömet adná;
De sikere lesz-e?
«Bűnös lelkünkön, Jézus, könyörülj,
El vagyunk veszve.»

«Tán nem egészen. Szerelmes szív a
Török szultáné,
S itt Budavárban világszép asszony
Bornemiszáné.
Vigyük el néki, meglátjuk aztán,
Ha meg nem szán-é?»

Világszép asszonyt aranyos hintón
Ott viszik immár;
Szebb szeme könnye, mint Kelet gyöngye,
Ajka rubinnál.
Szultán mosolyog. Nem tréfa dolog,
Bűnöst kegyelem vár.

Budai bírákról fülébe a hír megy
Bécsi királynak.

Irat azonnal szép jeles címert
Bornemisának.

«Ne búsulj, hívem, asszony helyett asszonyt
Találsz te százat . . .»

Év évre fordul, nem is sok éppen,
Csak kettő-három.

Hát jön az asszony messze Bizáncból
Bús-haloványon :

«Óh uram, férjem, hű szíved kérem,
Pihenni vágyom».

De kigyúl arca büszke haragtól
Bornemisának :

«Pogány öleléstől fertőzött tested
Nékem utálat.

Lássalak utcán, koldusi rongyban,
Akkor se szánlak.»

Elfut az asszony. Reménye sincs, hogy
Jobb napot lásson.

Patyolat testét vajh födi-é még
Selyem és bársony?

Kőszív az, amely könnyre nem olvad
Ily mély bukáson.

Nincs a világon bolondabb szerzet
 Kevély gyaurnál,
 Asszonya fürdik rózsajában
 Dús török úrnál;
 Bolond, hogy asszonyt szultán után is
 Ölelni útál . . .»

Végzi a lantos. Elnémult kobzát
 Megtörli szépen.
 Koldúsok közül asszony tör elő most,
 S megáll középen,
 Vak örület sír vadul villámló
 Sötét szemében.

«Testem elhervadt, lelkem elégett,
 A nevem átok.
 Ti gyáva fattyúk, engem a gyöngét
 Kik eladátok,
 Budai bírák, férjemmel együtt
 Átkom reátok.

S te rabló fajzat, ki miatt ily nagy
 Inségbe estem,
 Súlyos kezével sujtson, alázzon
 Az igaz Isten!
 Kincsestől, basástól Buda füstölgő
 Romja temessen.

Átok, nagy átok, török szultánra,
Bécsi királyra!
Földetlen földön koldulva járjon
Az unokája.
Nagy ég, szakadj le átkos fejemre,
Zúzz szét szilánkra!»

1924.

BÉLDI PÁLNÉ.

Újvárban rabasszony, szép Béldi Pálné,
Oly büszke azért még, mint egy királyné.
Ily lelket a balsors meg nem aláz ;
De sötét rózsát fest arcára a láz.

Emészti a láz mindegyre jobban,
A lázzal az élet már-már kilobban.
Felriad éjféلكor . . . Előtte ki áll?
A Héttorony rabja, Béldi Pál.

• Ott áll a küszöbnél némán, komoran ;
Felujong az asszony : «Én drága uram!
Hogy lássalak ismét, ingyen se hívém . . .
De a vizslád hangját hallám az imént.

Bár bús volt, tudtam a vonításból,
Ha Körtövély itt van, te se vagy távol». «Hol a vizsla vonít, nagymessze a föld,
Gazdája sírján Galatában üvölt.»

«Velem azt el nem hiteted,
 Hogy másnak adtad hű ebedet . . .
 De csakhogy itt vagy, s nem vagy már rab.
 Tudta a jó Isten, mily nagyon várlak.»

«Nem vagyok, úgy van, szultán rabja,
 Földi úr sorsom meg nem szabja.
 Börtönöd zára se zárt ki engem,
 Messze Bizáncból hozzád siettem.»

Béldiné arcán kigyúl az öröm :
 «Fejedelem vagy hát!? . . . Isten, köszönöm!
 Jobb a bilincsnél a fejedelmi bot,
 Választani könnyű. Úgy-e, tudod?

Hogy emelni kell tán Erdély adaját?
 Sok rosszakarónk hadd lássa baját ;
 Töröknek adóra van kincsök elég,
 Üttesd le az álnok Teleki fejét.

Apafit, a gyávát, zárd Fogarasba, ●
 Hitvese is sorsát véle sirassa.
 Az a gyász, az a váz, az a vézna karó,
 Fejdelemasszonynak úgyse való.

Gyémántot tűzők sötét hajamba,
 Gyöngysor lehel fényt hattyu nyakamra ;
 Hogy' irigylik majd a daliás fejedelmet,
 Neje, ha ott ragyog oldala mellett.»

«Szívedet asszony, ne palástold,
 Bánffi Dénes még daliásb volt.
 Az a csók, mely arcodon égett,
 Itt, itt, még most is folyvást éget.»

«Bánffi a bálban részeg bolond volt,
 Hidd el, szerelemre sohase gondolt ;
 Azzal a vermet Teleki ásta,
 A te bukásod lett Bánffi bukása.»

«Amit hibáztam, azért vezekeltem.
 Útra vak éjben te miattad keltem,
 Jöttem, hiu lelked fordítani jóra,
 Csak egy óráam van, a szellemóra.

Kincs, hatalom füst. A széles út rossz út.
 Hagyd a hatalmas Istenre a bosszút ;
 De sírnál is erősb a szerelem . . .
 Asszony-feleségem, jer velem.»

«Jaj, ne ölelj úgy, a szívem eláll,
 Fekete mélységbe taszít a halál.»
 «Ott is enyim léssz, nem a halálé.»
 Nagyot sohajt rá Béldi Pálné.

Lihegő ajkán a hosszú sohaj
 Még hosszabb fájó csókba hal,
 S eltűnik gyorsan a jelenés ;
 Kilobban az élet, kialszik a mécs.

A SZEBENI LAKOMA.

Ül Szebenben Veteráni. Ő ül már a főhelyen.
 Fogarasban ül s csak árnyék, Apafi, a fejdelem.
 A vezér, a császár képe, szíves, nyájas, oszt kegyet,
 Tudja jól, hogy csurranó méz csal darazsat és legyet.

Dús a lakma, cseng a serleg, isznak a vendég urak,
 Veteráni, a vezér is, nem iszik bár, jól mulat.
 Hát egyszer csak dérrrel-durral beront egy cseh kapitány,
 Egy szász és egy muskotélyos kullog a bősztúr után.

«Halld hatalmas generálom, e szász, ez a vakmerő,
 E rongy varga, ezt a tisztet muskotélyost megveré.
 Ilyet tenni, ilyet merni! Ezt se látta a világ,
 Meggyalázta e vitézben az egész ármádiát.

Akasztd fel őt azonnal s példakép, ha már lakolt,
 Szeben vára négy sarkára szegeztesd ki a latort.»
 «Senkit én kihallgatatlan — szól nyugodtan a vezér —
 El nem ítélek. Hamar hát! Állj elő szász és beszélj.

«Hát, instálom, a vitéz úr hozzám kovártélyba szállt. Gondolám, nem csúfolom meg zsobrákmód' e szép hazát. Magadért most tégy ki ember. Volt egy jó kövér ürüm, Azt levágtam és lakoztunk. Úgy volt-é vitéz?» «Ühüm.»

Falt a német, mint a farkas. Pompás volt a friss tokány. Rikkantok a feleségnek : celnai bort, anyukám! Az hozott is egy vederrel s cinkupákból gyönyörűn Ittunk, ittunk, iddogáltunk. Úgy volt-é vitéz?» «Ühüm.»

«A vitéz kupát emelve szóla : császárukra most! Hosszu bajszán csorga végig, ivott olyan huzamost. Én is felkapám kupámat. Körömig nem inni bűn. Éljen, éljen! És kihajtam. Úgy volt-é vitéz?» «Ühüm.»

«Én se hagytam ám a jussom. Telt kupámat emelem Jó urunkra — mondok — Éljen a nagyságos fejdelem! Szapperlót! Rikolt a német. Ember ámul ily dühön, És a bort a földre önté. Úgy volt-é vitéz?» «Ühüm.»

«Ilyen szégyent sohse láttak azok a tisztos falak. Német, hogyha senki eddig, én majd megtanítalak. Fogtam egy jó somfafütyköst. Ne te béka, ne te sün! S mint pokrócot, úgy poroltam. Úgy volt-é vitéz?» «Ühüm.»

«Muskotélyos — a vezér szól — téged nem is kérdelek, Bölcsen immár megfeleltél. Más beszél mindjárt veled. Varga, emberséggel ittál, nesze fogd ez aranyat. Kapitány, e gyászvitézre, húsz kemény botot csapat!»

A kapitány lángvörös lesz : «S a szász elmegy szárazon?»
«Mit kimondtam, mondva van jól. Mit se másítsz már azon.
Varga menj, de hagyd te másszor a nagyok baját, ügyét,
Káplárért a muskotélyos, varga vargákért igyék.»

1924.

EZÜSTERDŐ.

Az erdő talpig zúzmarás.
 Mily bűvölet, milyen varázs.
 Ezüst minden fa és bokor.
 Ezüsterdőn ki bújdokol?
 Tán a mesebeli királyfi.
 Más itt vajon ki merne járni?

Lassan léptet fehér lován,
 Csizmája sárga kordovány.
 A bús királyfi és a ló
 Hetedhétországból való.
 Kantárszárát fáradtan megereszti;
 Tündérország oly messzi, messzi.

A ló érckörme nem kopog,
 Olykor, ha száraz ág ropog.
 Egy-egy nyúl ugrik erre fel,
 Két lábra áll és úgy fülel.
 Odvas fából kinéz a harkály,
 Gyöngyszeme ég, zöld tolla tarkál.

Túl farkasordítás ijeszt ;
Mit bánja a királyfi ezt.
Lelkében álmodott csodák,
Tündöklő tündérpaloták.
Lát tündérlányt rózsalugasban állni,
S megy, megy tovább az álmodó királyfi.

1924.

ELDÖNTETLEN VITA.

A nő:

Bús arcodat mosolygva nézem,
 S mert úgy csodálod Hamletet,
 Javítva kissé, őt idézem :
 «Hiúság, férfi a neved.»
 Nenyúljhozzámvirág a férfi,
 A semmiség is bántja, sérti,
 Ellenben az elismerés
 Bármennyi sok, mindig kevés,

A jók tetszését megnyeréd,
 Tenéked ez jutalmul nem elég ?
 Mért áhitod a tömeg tapsát,
 Mely mindig léha volt, még léhább mainapság.
 Mért bánt, hogy a kirakatok
 Tarka vásárján könyved nem ragyog,
 S neved nem trombitálja minden újság ?
 Oh hidd el, ez a nagy hiúság
 Gyom, melyet a sátán vetett.
 Tisztítsd meg tőle szívedet,

Ne nyomja el a jó magvak kelését . . .
Több alázattal kevesebb kevélység.

A férj.

A lelkemet, óh hitvesem,
Nem ismered hát még te sem? . . .
De nem vádollok, te nem vagy hibás,
A végzet tiltja, hogy lelkembe láss.
Vannak barlangok benn a sziklamélyben,
Örök nagy némaságban, örök éjben;
Beléjük elbútt szűk nyílás ha torkol,
Ezüst forrás szivárog át azon,
Vagy egy-egy gyík suhan ki olykor,
S megzörren lépte a gazon;
Zöld hátán, míg rátűz a nap,
Arany zománcok játszanak.
De sem a forrás, mely ezüst
Vizével a felszínre küzd,
Sem az arany zománcu gyík,
Amely a fűben megbuvik,
Nem mondja el, mit rejt a mély,
Amelyhez embernyom nem ér.
Ki tudja, ott elrejtve nincs-e
Tündérmesék sok drága kincse,
Mely dússá tenne fél világot?
Vagy szirt mered, s nincs semmi más ott,
Csak denevérraj csüng a szirtfalon,
S gubbaszt a kővé dermedt fájdalom?

A lelkem is ily rejtelem,
 Mélységeit magam sem ismerem ;
 De azt tudom, — ne félj, ne félj —
 Hogy nem vagyok hiú, kevély.
 Ki a magasság és a mélység
 Ingó pallóján szédülök,
 Az éjnek miriádnyi mécsét
 Midőn kigyujtják a csillagkörök
 S világok rajzanak végetlen láncolatban,
 Úgy érzem, hogy a föld porszemmé vált alattam,
 Ki nem vagyok nagyobb a semminél,
 Porszem paránya hogy' lennék kevély?

De létem bármi semmiség is,
 Él bennem egy halk sejtelem :
 E sártekén az Alkotónak mégis
 Valami célja volt velem ;
 Talán hiába nem sugallt
 Szivembe annyi méla dalt.
 Hiúság-é, ha megpendítve lantom,
 Magamban titkon azt ohajtom,
 Hogy ami lelkemből kiforrt,
 Fakasszon könnyet és mosolyt
 S gyujtson magyar szivekben tiszta lángot.
 De hírnevet magamnak nem kívánok.
 Nekem, e zajgó lét után,
 Egy jeltelen sír kell csupán,
 Hol elfelejtve teljesen
 Porladjak békén, csöndesen.

ROSKADÓ LÉLEK.

Megemészt engem a bú s az örök gond ;
Olyan a lelkem, mint a törött csont,
Mely minden változó időre
Sajogni kezd már jó előre.

E szegény lélek, megroskadva,
Betegebb, búsabb napról napra ;
Annyi a zord téli zimankó,
Hogy várja maholnap a mankó.

1924.

FORGÁCSOK.

Tükrözés.

Lelkem, te kis tó, kebleden
Csak partodat tükrözgeted ;
De átfogod csodáival
A rád hajló egész eget.

1924.

Szüntelen imádkozás.

Nevét bár szüntelen kiáltják,
Hallgatja-é Az, aki hall?
Hisz Néki több, mint száz imádság
Egy szívből feltört mély sohaj.

1924.

Megbocsátás.

Ki engem bánt s tört csak szívembe szúr,
Én annak kész örömmel megbocsátok ;
De ki megrontja nemzetem gazul,
Sírjában is gyötörje azt az átok.

1924.

Tehetség.

Ki nem lángész, csupán tehetség,
 Bolond, ha a halál után
 Magának örök hírt jövendől,
 Tíz-húsz év mulva tán,
 Olyan, mint egy vén sírkereszt, amelyről
 Eltűnt az írás, lekopott a festék.

1924.

Érték szerint.

A kisebb-nagyobb unokákat
 Ha boltban árulnák, mint a babákat,
 E tizennyolcból, igazat szólva,
 Hatot-hetet ha tán megvettem volna.

1924.

Régi és új ideál.

A lelkeimtől — hisz más az ideálom —
 Korunk egészen idegen.
 Egy csöppet sem csodálom,
 Ha nem tapsol nekem.

1924.

Boldogulás.

Az élet lakzijában az mulat jól,
 Ki a tömegnek *érti* nyelvét ;
 Sebaj, ha tán a tízparancsolatból
 Egy-kettőt elvét.

1924.

Ki a boldog?

Sokat ne várj saját erődtől.
 A holnappal is mit törődöl?
 A mának élj. Csak az a boldog,
 Kibe a végzet vágyakat nem oltott.

1924.

Óvatosság.

Nagy kár, hidd el, fejeddel
 Falnak nekimenni.
 Sem erényhős, sem erénycsősz
 Nem szeretnék lenni.

1924.

Könyörgés.

Uram, jóságod ég és föld dicséri.
 Tetőled én de sokat tudnék kérni.
 Másoknak csak. Magamnak semmi mást,
 Adj nékem csöndes, békés nyugovást.

1924.

Cselédtelenség.

«Cselédtelenség? Nem kell tőle félni,
 Hisz Robinson is meg tudott élni.»
 «Bölcs biztatás, csak egy a hibája,
 Robinson úrnak nem volt kis babája.»

1924.

Antik vonás.

Volt rajtam mindig valami pogány,
 Valami antik ősi hellen forma,
 Hisz a halállal úgy kacérkodám,
 Mintha egy bájos ifju lányka volna.

1924.

Fejelés, talpalás.

A csizmát — nem kell ahhoz bölcselet —
 Talpalni és fejelni is lehet ;
 Az embert hajh — te sem tudsz mást felelni —
 Talpalni csak, de nem lehet fejelni.

1924.

Hála és könnyörgés.

Áldalak, égi atyám,
 Hogy a dalt lelkembe lehelted ;
 Óh, kérlek, véglehelletemig
 Ne hagyjon el engem a lelked.

1924.

Erős lélek, gyöngé test.

Gyöngé test is sokat eltűr,
 Hogyha ép, erős a lélek ;
 Mégis én nem a haláltól,
 Csak a fájdalomtól félek.

1924.

Szabadság.

«Jobb egy erőszak, mint sok durva csíny.
 Jobb egy nagy zsarnok, mint pár száz kicsiny.
 A pár száz könnyen fölmegey ám ezerre,
 Számuk talán pár százra rúg egyszerre ;
 De fölváltják egymást a céhesek,
 Jönnek bizony új s újabb éhesek.»

«Minek fecsegsz örökké zsarnokságról,
 Az emberész, mint fáklya, úgy világol,
 Az megmutatja, hol van az igazság.
 Egy megváltónk van : a szabadság.»
 «A szabadság? Köszönöm szépen ;
 De hol van az? Könyvekben és mesében.»

1924.

Utolsó ítélet.

«Ítélet, hogyha akkor lesz csupán,
 Midőn a Jézus mint bíró jelen meg,
 A gonoszok, tenger gazság után,
 Millió évig is békén pihennek.»

«Óh, könnyen megbotránkozó,
 Ily holt betű neked az égi szó?
 Egy óra, melyet a torony lekongat,
 És millió év, mindegy a halottnak.»

1924.

Abstinentia.

Mert jelszavakra semmit sem adok,
 Biz' én örömmel elborozgatok ;
 Áldom a tőkét, mely a fürtöt adja,
 S áldalak téged, minden jónak atyja.

1924.

Megróvás.

Sokszor megrója feleségem
 Hiúságom és profán fecsegésem ;
 Ő szóban szigorú, elvben bátor.
 Mint egy puritán prédikátor.

1924.

Modern költők.

Én a modern költőt nem kedvelem,
 S hogy őt kövesd, egy csöppet sem tanácslom,
 Ki csak forgatja tárgyát szüntelen,
 Mint a szakács a pecsenyét a nyárson.

1924.

Hiábavaló fáradtság.

Nem dorgálom többé az embereket,
 Öreg vagyok én s torkom berekedt ;
 Szóltam könyörögve, szóltam szilajon,
 De hát egy batkát ért-e vajon?

1924.

Kettős csalódás.

Több jót találtam sok emberben,
Mint amennyit remélni mertem ;
De annyi rosszat leltem sokakban,
Mennyiről nem is álmodhattam.

1924.

Színvaktság.

Úgy a jelenben, mint a múltban,
Nem egy képviselőn bámultam.
Világos dolgot, hogy' nem ért meg?
A feketét hogy' látja fehérnek?
E csoda honnan van? Hiszen
Színt egyformán lát emberi szem.
Színvakok-é tán? Dehogy azok.
Önzők, gonoszak, csalfák, ravaszok.

1924.

Gyujtogatók.

Ha kévékkal telt csűrbe mennék,
Ments Isten, hogy gyufát gyujtani mernék ;
De ott, hol népünk kincseit őrzik,
Ezt a szorongást kevesen érzik.
Sok hetykén gyujt a pipára,
Ha tűz támad, néki mi kára?
S nem nézve se balra, se jobbra,
Az égő gyufát el is dobja.

1924.

Volt képviselőtársamnak.

Tiszát tartottad mesterednek,
 Tudom, hogy őt te is szeretted.
 De hát a mester csak addig mester,
 Míg itt jár köztünk földi testtel?
 Barátom, hogyha fenn a Házban
 Beszélni kezdesz, szinte lázban,
 S a szó már zúgna áradatban,
 Jó lesz, ha sohasem rested
 Megkérdeni némán előbb magadban :
 Mit szólna hozzá mestered?

1924.

Felelősségérzet.

Ha ott ülnék a parlamentben
 S kész volna jól forogni nyelvem,
 Előbb imám suddogna : «Bárcsak
 Némulnék meg örökre inkább,
 Mintsem hazámnak ártsak».

1924.

Tanács.

Jegyzőkönyvedbe jól jegyezd fel ezt :
 «A gazembert le ne gazemberezd».
 Nagyon sok furcsa dolgot látsz ma,
 Még te kerülhetsz könnyen pácba.

1924.

Származástan.

Darwin arcképét nézve sokáig,
 Nem tagadom,
 Elhittem, hogy az ily pofának
 Az őse majom.

1924.

Munka közben.

Munkám elég serényen menne,
 Csak több köszönet volna benne.
 Forgács repül csak a gyalú alul,
 Bizony bolond, ki forgácsért gyalul.

1924.

Lábbadozóban.

Ha ül az ember, mint lábadozó,
 S még nem lehet munkáról semmi szó,
 Csak akkor tudja meg valóban,
 Egy napban is mily tenger idő van.

1924.

Üres panasz.

Ne panaszkodjál, hogy időd kevés,
 A fele életünk semmittevés.

1924.

Teljesülés.

Sültgalambot csak a bolond remél,
 Magára vessen, aki célt nem ér.
 Ki minden órát jól használna,
 Nem menne füstbe annyi álma.

1924.

Késő elhatározás.

Vess számot jól magaddal, aztán
 Küzdj és megállsz az élet harcán.
 Csak az a baj, ha számvetésed
 Nagyon megkésett.

1924.

Versenyen.

Előre tudhatod, hogy rajtavesztesz,
 Versenybe ha időt mulasztva kezdesz ;
 Maga gyors Achillesz talpra hiába kél már,
 A teknősbéka is ha már ott jár a célnál.

1924.

Tettek rugója.

Ne túlvilági jutalom-reményér'
 Légy hű, igaz, bátor, nemes ;
 E sárgöröngyön nemesen azért élj,
 Mert élni csak így érdemes.

1924.

Fecsegők.

Ki mondja meg, miért van az, hogy
 Legtöbbet éppen az fecseg,
 Kinek a mondanivalója
 A legkevesebb?

1924.

Megbocsátás.

Másokhoz csupán az kíméletlen,
 Ki gyöngé az önismeretben ;
 Ismerve saját gyarlóságom,
 A másokét is megbocsátom.

1924.

Kétség.

Isten tudja, van-é vagy nincsen
 Zamatja, lángja ó boromnak?
 Ez a dicséret, félek, félek,
 Nem is nekem szól, csak öreg koromnak.

1924.

Mit ér a jó tanács?

Adhatsz bölcs tanácsot,
 Azért sohse látod
 Sok foganatját . . .
 Nem azért szoktak kérni tanácsot,
 Hogy megfogadják.

1924

Öreg ember -- fogatlan eb.

Hogy agg előtt mindenki bátor,
 Dehogy szokatlan;
 Mért félnének a vén kutyától?
 Hiszen fogatlan.

1924.

Egy kósárka almával.

(Kozma Andornak.)

Kit megénekeltél, a vén «löbi gazda»
 Maga útra kész már s fái betegek.
 Utolsó termés tán, mit róluk szakaszta,
 Hálás szeretettel hadd nyujtsa neked.

1924.

Most is így van.

Csak arra való az igazság,
 Hogy megfeszítsék s ecettel itassák.

1924.

Magyar tempó.

A magyar, ha hősi kedve támad,
 Nekimegy az ördögnek magának;
 De megbomlik néha perc alatt,
 S az árnyékától is elszalad.

1924

A véletlen.

Magadra hasztalan vigyázol,
 Nem álldogálsz, nem is szaladsz,
 Az utcán csöndesen haladsz,
 S cserép akkor zuhan le épp a házról,
 Csak egy lépéssel hátrább vagy elébb,
 S nem üt le a hulló cserép.

1924.

Végzet.

Jól tudjuk azt évezrek olta :
 A szfinx talányát Ödipusz megoldja ;
 De sorsa ellen gyöngé, mint akár
 A pókhálóban vergődő bogár.

1924.

Erdély.

(Cserey olvasása közben.)

Boldogtalan kis Erdély,
 Porban hányszor hevertél.
 Beh sokszor megtanultad :
 Gyász a jelened, multad,
 Neked megbánni van mit,
 Sehol sem ittak annyit,
 S nem gyűlölködtek annyit,
 Nem is bűnhődtek annyit,
 Mint benned, Erdély.

1924.

Méltó irígység.

Ha hírnevem irígységet kelt,
 Méltán van ez, óh haza, méltán ;
 Hisz verskötetemből is elkelt
 Tíz vagy tizenkét példány.

1924.

Kérdés.

Kasban, hol úgy sürr-forr a méhraj
 Egymás hátán, hegyén,
 S szabott munkája van mindenkinek,
 Van-é egyén?

1924.

Istenarc.

Ne a mosolyt szeresd az ember arcon,
 Inkább a borút ;
 Az Üdvözítő volt az emberek közt
 A legszomorúbb.

1924.

Jó olvasó.

Az nékem a jó olvasó,
 Aki hibáimat észreveszi ;
 Mert az, versemben ami jó,
 Szintén valóban élvezi.

1924.

Sehogy sem jó.

Nem jó ily sok nép egy rakáson,
Ennyi nagy hangnak szűk a lakásom ;
De még rosszabb, ha őszre kelve, végül
A ház csak úgy kong a nagy ürességtül.

1924.

SZEMIRAMISZ.

(Töredék.)

I.

Ninusz király, a győzhetetlen,
 Másodszor indult Baktra ellen.
 Amerre járt, véres nyomán
 Meghódolt minden tartomány,
 Északra a Tanaiszig,
 Hol a vad scytha vért iszik ;
 Délen, hol a piramisok
 Aljában pálmalomb susog ;
 Nyugatra a Tauruszig.
 Kelet felé az Induszig.
 De Baktra város ellenáll,
 Hős ott a nép, hős a király.
 Hiába vitt reá hadat,
 Nagyot, mint tengeráradat.
 Követve őt százféle nép :
 Asszír, arámi, perzsa, méd,
 Amoreusz, fríg, khéta, pártus,
 Szilaj, kegyetlen, mint a párduc,
 Egyiptom népe s Lybia
 Tűznap kohán edzett fia,

Ez ébenfából faragott
 Sötét, félelmes alakok.
 A tenger néppel Baktriát
 Hiába dúlta kétszer át,
 Áll víhatatlan Baktra város,
 Fala erős, kapuja záros.
 Ninusz tömérdek számszeríjja
 Az ormokat hiába víjja.
 Faltörő kosok ércfeje
 Hiába döng a falakon,
 S ágaskodik, néppel tele
 Száz meg száz várívó torony.
 A várból mint zápor zuhog
 Nyíl, dárda, kő, forró szurok.
 Naponta ott ezer s ezer
 Halálra szánt vívó vesz el.
 Ninusz dühöngve látja, hogy
 A tenger nép mindegyre fogy.

Parancsa hangzik : «Hej, papok,
 Nagy Baálnak oltárt gyujtsatok.
 Amíg az áldozat meleg,
 Miről beszélnek a belek?
 Vagy istenek haragja tán,
 Hogy ily kudarc ma sok csatám?
 Engesztelésül mit kívánnak?»
 Szól s szeme ég a bőszi királynak.

Vezetnek egy hősín üszőt,
 Két szarva színaranyba szőtt,

Kés villan, s mint bíborszalag,
 Szügyén a vér végigszalad.
 A jós már bontja belsejét,
 De arca vészjósló setét,
 S remegve szól: «Óh, nagy király,
 Jelet nem akar adni Baál.
 Kérdezzük Asztartét magát,
 Ninive istenasszonyát».

«Élesszetek hát új tüzet,
 S áldozatok meg egy szüzet.»
 Itt már a szűz. Remeg szegény.
 Liljomfehér habtermetén
 Egy áttetsző, finom lepel,
 Kilátszik a két hókebel,
 A szerelem tündéri halma,
 Picinyke még, mint egy-egy alma;
 Égszín szeme könnyel teli,
 De a pap a kést emeli,
 S bíborra festi a fehér
 Liljomkebelt a tiszta vér.

Lángnyelvet ölt máglyán a tűz,
 Ott ég a tört virág, a szűz.
 Oltár fölött galambsereg
 Repdes, csapong, kóvályg, kereng,
 És mintha a lángok közül
 Fehér galamb röppenne föl,
 S egész csapat csak erre várna,
 Elvillan valamennyi szárnya,

A pap kiált : «Uram, király,
 Harag miatt ért annyi kár.
 Asztarte bosszús, mert kegyét,
 Csatak pőrölyje, megvetéd,
 Kegyét, kegyelmét kérve kérd,
 S ő maga hoz neked segélyt.»

II.

Követ jön messze Ninivéből,
 Onnesztől, a király hivétől,
 Ki, míg ura hódítani jár,
 Helyette ott csaknem király ;
 De pontosan, újhold ha támad,
 Jelentést küld király-urának.
 Onnesz követje, Barnabul,
 Király előtt földig borul.
 Fakó arcán bajusz, szakál,
 Nincs egyetlen egy árva szál ;
 Hangja gyermekhang, de szemében
 Kígyó tekergőzik sötéten.
 Látszik, hogy férfiatlan férfi,
 De a hizelgést bezzeg érti :
 «Helytartó szolgád, Onneszed,
 Csókolja felséges kezed.
 Nagy istenek dicső fia,
 Imád egész Asszíria.
 Ahogy hagyád, országod úgy áll,
 A nép utánad bégető nyáj.

Epedve várja, újjolag
 Hogy lássa napját, arcodat.»
 «Elég már, túrtőztesd magad,
 Csak mondj kevés szóval sokat.
 Meddő módon időt ne tölts,
 Kevés szóból is ért a bölcs.
 Reggel korán nyergelj lovat,
 Vidd Onnesznek parancsomat :
 Amennyi nép van Lybiáig
 — Az ostrom rosszul ment idáig —
 Mind gyűjtse hadba s hozza nyomban!
 Percet se késve hozza! Érted?
 Ha nem siet jól, haragomban
 Eltiprom, mint a férget.»
 «Parancsod istenek parancsa.
 Ki merné azt, hogy meg ne tartsa?»
 «Szemed körül kaján mosoly.
 Mit rejtegetsz, rabszolga, szólj!?»
 «Előled bármit, isteni
 Felség, ki merne rejteni?
 Onneszre gondolék magamban,
 S elmosolyodtam akaratlan.
 Nem is tudod, most ülte nászát.
 Keserves ám elhagyni házát,
 És ott az égből szállt csodát,
 A világ legszebb asszonyát.»
 «Eh, fecsegő üres beszéd,
 Mit tudod azt te, mi a szép?

Asztarténak aki nem áldoz,
 Ugyan mit ért az női bájhoz.»
 «Hát a szegény juh tudja-é
 Fejét fordítani ég felé?
 De hogyha eltikkadva délben
 Megy hús forrásra, szomjat ölni,
 A víz tükrén ott látja fényben
 Az ég királyát tündökölni,
 Én Szemiramisz szépségét, királyom,
 Mások szemében nézem és csodálom.»
 «Mondd kurtán — a fecsegés bosszant —
 Hol vette Onnesz azt az asszonyt?»
 «Mint pásztorlányt szerette meg,
 Hisz oly csodás volt, oly remek.
 Onnesz nem nézett származásra,
 Látván, a lány Asztarte mása.
 Kar és kebel, arc és szemöld,
 Ily asszonyt még nem szült a föld . . .
 Ma már megoldva a talány,
 Hogy égi származás a lány,
 Az anyja Asztarté maga,
 Az ég sugárzó csillaga.»
 «S ezt a mesét te elhiszed?»
 «Papok tesznek reá hitet ;
 Sőt a pásztor is bizonygatja :
 Szemiramisznak ő nem atyja.
 Mint csecsemőt, sívó homokban
 Ott lelte künn a sivatagban.

A védtelent, hű örökül,
 Galambsereg vevé körül,
 Nap ellen szárnyukkal befedték,
 Szájokbul ápolák, etették . . .
 Jelül, hogy őt Asztarte szülte,
 Nászát midőn Onnesszel ülte,
 Láttuk, hogy egy galambsereg
 Szemiramisz fölött lebeg,
 Majd fönn kerengve, majd alant.
 Hát csak kivált négy hógalamb,
 S a szép ara fejére, nagy sietve,
 Gyöngyös, gyémántos diadémot tett le.
 Lányának azt, óh, győzhetetlen úr,
 Asztarte küldte nászajándokul.»
 Ninusz arcán felhőző gond kel :
 «Mindent, amit tudsz, szolgál, mondj el».
 «Elmondok mindent, nagy király,
 Úgy, ahogy otthon híre jár :

Elúnta Asztarté az özvegy ágyat,
 Érzett sovárgó nagy szerelmi vágyat,
 Epedve várta férjét, Thammusz-istent,
 Csaknem Damaszkuszig elébe is ment.
 Galambszekéren ment, ment, mendegélt,
 S egyszer csak egy pompás ligetbe ért.
 Halk mormolással forrás csorgatott
 Mohos sziklák közül ezüst habot,
 S fehér, piros virágokkal szegett
 Zöld gyepterített bársonyszőnyeget.

Ledőlt Asztarte a gyep bársonyára,
 S nézett merengve, gondolattalan,
 Arany haján a nap húnnyó sugára
 Úgy csillogott, mint az olvadt arany.
 Csend volt. Az alkony illattal tele.
 Csattogni kezdett egy kis fülmile;
 S lágyan — forró lehellet dalra válva —
 Furulyaszó vegyült a fülmile dalába.
 Asztarte fölfigyelt, s ím a forrás felé
 Nyáját egy ifju pásztor terele.
 Az arca szinte lányos, rajta még
 Az első ifjuságnak szűzi hamva;
 De szeme már tűzlánggal ég,
 S a teste tán márványból van faragva.
 Asztarte rá, s ő Asztartéra néz,
 S a lelkek ittasan egymás szemébe vész,
 Csodálják egymást némán, szótlanúl.
 Asztarte keble égő vágyra gyúl,
 Általkarolja ifját hirtelen:
 «Jer, megtanítlak, mi a szerelem,
 Násznyoszolyának jó ez a gyepágy,
 Egy istenasszony ölelése lágy.»
 Szellő sohajt, megrezdülnek a lombok,
 És búgni kezdenek a felriadt galambok...

Soká szunnyadtak, szürkült már kelet,
 Az elfogyó hold állt fejük felett;
 De néma volt az álmodó vadon,
 Jött Thammusz-isten a friss harmaton.

Vállán párduebőr kacagány,
 Kezében fényes buzogány.
 Láta Asztartét s pásztorát vele,
 Mint sas csapott a szép fiúra le.
 Az jaj nélkül kimúlt. Asztarte ébredt,
 A karja, keble, arca csupa vér lett.
 Átkozta férjét s a fiút siratta ;
 De Thammusz-isten durván felragadta,
 Ragadta, vitte s messzi bércei várba
 Az istenasszonyt mély börtönbe zárta.
 Szemiramiszt ott szülte meg, de búra,
 Mert nem pihent a bős Thammusz boszúja,
 Kitéteté a gyöngye gyermekét,
 Amint ezt, nagy király, már elmondám neked.
 De még a hír azt is rebesgeti,
 Asztarte többé már nem engedi,
 Hogy itt közsorsban éljen a leánya,
 Királynőnek, a legfőbb trónra szánja.»
 «Elég a szó! Indulsz friss hajnalon,
 Onnesznek azt parancsolom :
 Ha jön — s jőjjön legott — hadával,
 Szemiramiszt is hozza el magával.»

III.

A hajnal már aranyba vonta
 Ninive palotáit is ;
 Két nap kel Onnesznek naponta :
 Az égi nap s Szemiramisz.

Ha nyílnak a csodás szemek,
 A hős nagy szíve megremeg,
 És mint oltár előtt a pap,
 Szent örület kit elragad,
 Az üdvök üdvét érzi már,
 Gyönyöre oly nagy, szinte fáj.
 A bűvös asszony is deli
 Férjét vágytelve öleli,
 Átfogja rózsaaág gyanánt :
 «Szereted a pásztorleányt?»

«Én gyönyörűm, még kérddheted?
 Azóta élek életet,
 Hogy tégedet, te gyöngyalak,
 A pusztában megláttalak.»
 «Pedig — mosolyg Szemiramisz —
 Nem is volt rajtam semmi dísz ;
 Mezítláb hajtám nyájamat.
 Akkor, ragyogva, mint a nap,
 Jött egy nagy úr fehér lován,
 Azt hittem égi látomány.
 De földre szökkent, átkarolt,
 S a pásztorlányka fogva volt.»
 «Óh, nem te, én levék rabod,
 Dísz mért is kellett volna rád,
 Még fényesebbé a napot
 Hogyan tehetné mécsvilág?
 Szépséged mindennél nagyobb,
 Gyöngyöt, gyémántot, túlragyog.»

Felel az asszony pajkosan :
 «Akkor miért rak férjürem,
 Ha a nélkül is szép vagyok,
 Annyi sok drága dísz reám?
 Rubinttól, gyöngytől mért ragyog,
 Aranyba tört bíborruhám?»
 «Hidd el, nagyon is érzem,
 India minden kincse sem
 Méltó tehozzád gyöngyvirágom!
 Valamivel szerelmemet,
 — Mást e bolond szív mit tehet? —
 Mégis csak kimutatni vágyom.
 Az igaz hála csak dadog,
 Hozzád méltót nem adhatok.»
 Megpezsöldül keblében a vér,
 S szól csábitón a szép kacér :
 «Dehogy nem adhatsz. Adsz bizony.
 Épp azt, amire szomjazom :
 Hő kebeled, láng ajakad,
 Te nékem adtad tenmagad . . .
 Nem örülök én Ninivének,
 Csak Onneszem forró szívének.»
 «De mégis, óh, szivem szive,
 Csak pompás város Ninive?
 Szebb úgy-e, mint a pusztta táj,
 Hol gyér mezőkön bolyg a nyáj?»
 «Óh nem . . . Talán te azt hived,
 Hogy megcsodálom Ninivét?

Inkább azon nem fogy csudám,
 Mi másnak képzelém a hír után?
 E palotákon mit dicsérsz?
 Nagyok? De még nagyobb a bérc.
 A bércek ormán cédrusok,
 A szélben pálmalomb susog;
 Rózsabokrokból illatárral
 Vegyülve csap ki a madárdal . . .
 Volnék király, világcsodának
 Építenék én palotákat.
 Teremtenék a rengeteg
 Falak fölött dús kerteket.
 Egész liget, fönn, kedve-kényén
 Terjesztené zöld sátorát,
 S a kúszó indák szövevényén
 Fürtökben csüggne a virág.
 Madárdaltól napköltekor
 Megzendülne minden bokor,
 A rózsza nyíló bokra mellett
 Fülmile zengne hő szerelmet,
 Forró napon, lombárnyba búva,
 Anyám száz hógalambja búgna,
 Ott pihenném ki, élvezvén jutalmát,
 Diadalmas csatáim fáradalmát.»

«Te, kedves, édes kis botor,
 Lám, még miről nem álmodol,
 Tündérmesékben sem libeg
 Ég s föld között olyan liget . . .

Csapongjon vészben a sirály,
 De hattyu ringjon síma tó vizén ;
 Menjen hódítani a király,
 Te keblemen turbékolj, gerlicém.»
 «Galambsereg kíséri bár anyámat,
 De ő azért még nem galamb ;
 Nem arra szült, szerelmes magzatának,
 Hogy turbékoljak itt alatt.
 A lelkem büszke, büszke sas.
 Trón kell nekem, fényes, magas!»
 Kigyúl az arca, mint a fáklya,
 Szeme félelmes tűzben ég ;
 Onnesz riadtan néz reája,
 Ilyennek őt nem látta még,
 S a hős, mint gyermek úgy dadog :
 «Ninuszé a kerek világ,
 A föld nem ismer más királyt,
 Én trónt neked nem adhatok.»
 «Adhatsz bizony, ha akarod,
 Nincs-é hatalmas két karod?
 Ha van hozzá merész szived,
 Vén Ninusz trónja a tied.
 Ninusz hódítani messzi jár,
 Már itthon ő nem is király.
 Ragadd meg, itt az alkalom,
 Kezedben minden hatalom.
 Gyűjts nagy hadat! A nép szeret.
 Jöhet Ninusz, nem bír veled.»

Onnesz arcán sötét az árny :
 «Szivem, ne játszá! így velem.
 Ninusz nekem több, mint atyám,
 Én mindent néki köszönök.
 Hálám határtalan s örök,
 Karom ha tán ráemelem,
 S hitét, bizalmát megcsalom,
 Száradjon el a két karom!»
 Egy rabnő lép be most sietve,
 S beszélni kezd gyorsan, lihegve :
 «A nagy királytól, óh, nagy úr,
 Megjött a hírnök, Barnabul,
 Azonnal itt akar teremni nálad.
 Azt mondja, egy percig se várhat.»
 «Maradjon a pávás teremben,
 E percben én is ott leszek . . .
 Várj itt reám, édes szerelmem,
 Ha Barnabullal végezek,
 Megint csak itt s tied leszek.»
 Villan az asszony szemsugára,
 Bíborköpenyt borít magára,
 «Férjem, megállj! Veled megyek!»

Onnesz előtt, alázatos rabul,
 Meghajlik mélyen Barnabul,
 Arcára tettetett alázat
 Von émelyítő sanda mázat :
 «Dicső uram, te bölcs, te nagy,
 Ki tűzhelyünk hű őre vagy,

S ha kell, csaták gyors mennyköve,
 Legkisebb szolgád megjöve.
 A nagy király szavát hozom . . .
 Félek, haragra gyúlsz azon ;
 De róla szolgád mit tehet ?
 Ne sujtson nagy szíved haragja,
 A síp csak azt a hangot adja,
 Gazdája mit belélehelte.
 Te nagy vagy bár, ő még nagyobb,
 Beszélni kénytelen vagyok.»
 «Beszélj csak bátran, szabadon!
 Ne félj, nem érhet semmi vád.
 A nagy király parancsszavát
 Mindig hódolva fogadom.»
 «Elmondom híven, szóról-szóra,
 Mit a király haraggal szóla :
 «Onnesznek azt parancsolom,
 Amennyi nép van Lybiáig,
 — Az ostrom rosszul ment idáig —
 Mind gyűjtse hadba s hozza nyomban,
 Percet se késve hozza. Érted ?
 Ha nem siet jól, haragomban
 Eltiprom, mint a férget.»
 Onnesznek arca lángban ég ;
 De szól nyugodtan : «Soha még
 Okot nem adtam én panaszra
 Hűn teljesül most is parancsa».

Barnabul, torkát köszörülve,
 Mintegy a kínos szót kerülve,

Zavartan szól : «Kedved ne rontsa,
Urunknak van még egy parancsa :
Ha mégysz a nagy, tengernyi haddal,
Szemiramiszt is vidd magaddal . . .»
Hajlongva már megy Barnabul,
Onnesz meg áll, mint egy szobor,
Elfojtva forr benn lelki harca ;
De lángol Szemiramisz arca,
S fölcsendül vidám nevetése :
«Már érni kezd anyám vetése!»

1924.

ZUZMARÁS FA.

Lelkem, mint a félig kiszáradt fa,
Leveleit korán elhullatta ;
Többi fán még hervadás se látszott,
Már ő akkor leveletlen gyászolt.

De hogy tél jött, zord, fagyos ködével,
Néma gyászat égi kéz fődé el ;
Talpig lombos most a zuzmarától,
Színezüstből tündérszőtte sátor.

1925.

FURULYASZÓ.

Petki Farkas udvarában, leveles szín alatt,
 Nászlakomán nagyvidáman fél Erdély ott mulat ;
 Apafi, a fejdelem is ott iszik keményen,
 Kozák süveg a sok bortól gőzölgő fejében.

«Uramöcsém, kakas csípje az ilyen vőlegényt,
 Mit tud, hogyha inni sem tud, erdélyi mód szerint?»
 «Megkövetem Nagyságodat, tudok én, de már is
 Kettőt mutat a két szemem, asszonyt is, kupát is.»

Most egy percre elnémul a nevető nagy asztal,
 Hát a völgyben furulya sír, epedő panasszal ;
 Mint mikor a fülemüle párját csalogatja.
 Elsápad a szép menyasszony gyenge ábrázatja.

Kísérik már a menyasszonyt fáklyával, zenével,
 Olyan, mint egy harmatos ág, koszorús fejével.
 Ágyasháznak küszöbénél hirtelen megállnak,
 S szól a vőfély a halovány, könnyező arának :

«Hadd veszem le szűz koszorúd, gyöngyös szép fejedek,
Menj uradhoz ifju asszony, nem kell már tenéked.
Ráfűzöm ez éles kardra, ez példázza néked,
Pallos vár, ha meg nem őrzöd hitvesi hűséged.»

Ágyasházban maga marad vőlegény, menyasszony,
Vőlegény a medvebőrön elvágódik hosszan,
S hortyogni kezd. A menyasszony borzadva néz rája,
Reszket, mint a nyárfalevél, minden porcikája.

Reszketve áll. Majd megfojtja szíve dobogása.
Hát a völgyből furulyának sír fel zokogása,
Fülemüle hívja párját, csalogatva, kérve,
S elrohan a szűz menyasszony, ki, ki a vak éjbe . . .

Van reggelre riadalom. «Lóra hamar, lóra!
Keresni kell a menyasszonyt, drága minden óra!»
Józan már a vőlegény is, nyergeltet serényen,
Úgy elvágat, vissza se néz, kergeti a szégyen.

Szerteszáguld lovag, apród, darabont és hajdú,
Rengetegben keselyű, sas fölrebben a zajtúl;
Erdőt, mezőt átkutatnak, minden bokoraljig,
Itt is, ott is lárma, kürtszó, ebcsaholás hallik.

Meg is hozzák a menyasszonyt harmadnapon délre,
S láncra verve karcsu magas juhászlegényt véle;
Dali legény, fél országban aligha van párja.
Fehér asszony, mint az inda, úgy fonódik rája.

Juhászlegény homlokán egy hosszú, mély seb tátog.
 «Beste kölyke, míg lebírtuk, négy vitézt levágott,
 Megfojtaná a medvét is pusztá két marokkal.»
 Csendet int a fejdelem most s szól sötét haraggal :

«Tanácsurak, széket ülni, ide hamar mellém!»
 Petki feláll, hószakállá megrezdül a mellén :
 «Véremnek, ki becsstelenül meggyalázta vérem,
 Büntetését, fejdelem, pallos által kérem.»

Kész a törvény, tanácsurak nem sokat latolnak :
 «Pallos alatt feje hulljon lánynak és latornak!
 Ősi háznak, ősz apának vér mossa le szennyét,
 Míg e tűzhely tiszta nem lesz, el se megyünk innét».

Áll a vérpad. Fenn a hóhér. Veres köntös rajta.
 Pallosát a tőke mellett lebocsátva tartja.
 Porkoláb int, juhászlegény a vérpadra fellép,
 Nagy zokogás reszketteti fehér asszony keblét :

«Piros vérem a vérével egy patakot mosson!
 Apám, apám, megbocsátok, ne átkozzon sorsom».
 «Bocsásson meg az Úristen, én meg nem bocsátok,
 Kevély urak — bűg a legény — verjen meg az átok!»

Hazafelé tart a násznép, de zaj, zene hallgat.
 Fejök felett kóvályogva kárognak a varjak.
 Petki Farkas ül magában, komoran, sötéten,
 Éjjel-nappal furulyaszó zokog a fülében.

KIRAKAT.

A legtöbb ember, kalmárképen,
Mi legrikítóbb a lelkében,
A többi közül kiragadva,
Azt teszi mindég kirakatba.

1925.

TÖRPESÉG.

Ahol gondolkodnom se kellett,
El-el töprengtem minden semmiségen.
Én nem az óriások mellett,
Törpék között éreztem törpeségem.

1925.

VESZEDELMES TISZTELŐ.

Szép, szép ez a nagy tisztelet ;
De jaj nekem, ha oly csodálóm támad,
Ki a rámszórt dicséretet
Kamatostól visszakéri magának.

1925.

A PSYCHOLOGUSOKNAK.

Rád bölcs, tudós lélekbuvár,
Az emberek közt könnyü munka vár ;
Hibáikat nem kell nagyon kutatni,
Maguk szokták kéretlen mutogatni.

1925.

ARANY ŐSZIKÉI.

(Visszhang egy cikkre.)

«Dérvette virágok?!» A nyíló
Tavasza adhat-e nálok üdébbet?
Belőlük az illat, az illó,
Nem apad, bár tűnnek az évek.

Az a csüggedt szomorú szellem
Alkotni erős vala sírig;
Őszi virágainál szebben
A tavasz rózsája se nyílik.

1925.

ÉPÍTSETEK.

A lelkeket — nem oly rég — különös
 Rém rázta föl : a Halley-üstökös,
 Mely csillagászi számítás szerint,
 Mint a kilőtt nyíl, úgy repült felénk.
 Mondák, hogy mérges gázakkal teli
 A föld pályáját épp akkor szeli,
 Midőn a föld is éppen ott lebeg . . .
 Reszkessetek!

Mi lesz veled föld — óh szörnyű napok —
 Ha lángsörénye rajtad átlobog,
 S mint az apostol írta jóslatul :
 Emésztő tűztől ég és föld kigyúl?
 S kiknek a kín már elvevé eszét,
 Nők, férfiak, őrzöngve, szerteszét,
 Futkosnak, mint égő szövétnekek . . .
 Reszkessetek!

Eljött a nap, a várt, a rettegett,
 S felhő se vontá bé a kék eget ;

«Lám, tűzruhát a nyájas ég nem ölt!»
 Nyugodt, derült, mosolygó volt a föld.
 «No lám, tudósok, csalt a számítás,
 S a biblia? Ábránd vagy ámitás.
 Vígan, ti boldog földi nemzetek,
 Élvezzetek!»

A végitélet lángja elmaradt,
 De lelki tűz jött : gyűlölet, harag.
 Láthatlan folyt a levegő közé,
 S a nemzetek lelkét megmérgezé ;
 S mint rég, a cirkusz fővenyén, a vak
 Dűhtől hörgő éhes fenevadak,
 Egymásra úgy tört a sok lázbeteg ...
 Őrjöngjete!

És jött a harcok végtelen sora,
 Minő a földön nem dúlt még soha ;
 Láttuk a fúriák gonosz kezét,
 Pergőtűz pokla nyílt meg szerteszét.
 Mindenfelé csak gyűlölet, halál,
 Meg vér, vér, vér, enyészet, borzadály,
 S tombolt tovább a tűzláng-förgeteg ...
 Bűnhődjete!

Majd elnémult az ágyúk torka, de
 Nem az ég, a pokol szögezte be ;
 Sátán segíté a sok jogtalant,
 Jog és igazság ott hevert alatt.

Hazánk szent földjét szétmarcangolák,
 Ebek habzsolva faldossák torát,
 S magasra vitte szél a szemetet . . .
 Szenvedjete!

Most vak sötétben, bús romok felett
 Lessük, ha lassan szürkül-é Kelet?
 Kit átkos éj ónsúlya megtapod,
 Szorongva várja a kelő napot.
 Talán az ébredő madárdalon
 Megtér megint a kedv és bizalom.
 Szomjúhozunk új, boldog életet . . .
 Ébredjete!

De várhat-é új szép hajnalt, akit
 Száz bűn kísér s csalóka fény vakít?
 Hejehujázás, bál a gyász helyett,
 Önzés, irígység, testvérgyűlölet,
 Hamis próféták ajkán népcsalás,
 Port hintenek, én népem, hogy ne láss,
 Ne lásd a készülő bilincseket . . .
 Óh, jaj neked!

Óh, jaj neked, ha tévelyegve jársz,
 Sátáni szóra kész fület ha társz,
 Ha bős ebek gyanánt egymást marod,
 Vagy vad tivornyán ernyed el karod . . .
 Hevüljön nagy, szent célokért az ész,
 Munkában égjen valamennyi kéz,

Munkára vígan, ifjak, öregek!
Építsetek!

Építsetek, hisz annyi még a rom,
Benn a lelkekben is rom és korom,
Vagy nagy sivárság Szahara gyanánt,
Mit a hitetlenség számumja szánt.
Építsetek, miként a szent hegyen,
Minden szívben, egy-egy templom legyen,
Az Úr kegyelmét kérje lelketek,
Építsetek!

1925.

KÉT FEJFA.

Két fejfa áll a temetőn,
Fejét egymásra hajtva ;
Az írást — még le nem kopott —
Elolvashatni rajta.

Öreg házaspár nyugszik itt,
Egy sírhalomtól földve,
S mert testök elporlott alatt,
Fejfájuk borul össze.

1925.

LORÁNTFFY ZSUZSÁNNA HALÁLA.

Vén szolga robog be a Pataki várba,
 Paripája szakadt, egy-habba válva.
 Csapzott a szőre,
 Vér, sár bemocskolta.
 Hátarul a szolga
 Fáradtan ledobban a dobogó kőre.

Kíváncsin a várnép körülveszi mindjárt,
 A vén odadobja közéjük a kantárt,
 S morog sötéten,
 Meggörnyedt testtel :
 «A tiszteletessel,
 Medgyesy Pállal volna beszédem».

Medgyesy elsápad, látva a szolgát,
 Kinek csukló sírás fojtogatja torkát,
 És sóhajt mélyet :
 «Fülembe sem öntéd,
 Már bent, idebent ég,
 Boldogtalan ember, lelkemben a mérged.

Csak mondd el a hírt, bármilyen átkos,
Mit ránk bűneinkért mért a Magasságos,
El kell viselnünk».

És felnyög a szolga,

Könnye omolva :

«Gyalunál elesett fejedelmünk».

Kezét Medgyesy Pál kulcsolja imára :

«Légy neki, Úr Jézus, kegyelmes bírāja,

Bűneit bocsásd meg . . .

Égi Hatalmas,

Óh, légy irgalmas,

Nyomorult országunk inségét te lásd meg».

«Óh, bár meglátná . . . Török és tatárhad

Gyilkolva, rabolva szanaszét árad,

Népünknek vége,

Odavan oltalma,

Rákóczi halva.

Erdélyt nincs már, aki védje.»

«Hagyd el öreg, rossz még sohse fordult jóra,

Ő maga volt éppen Erdély megrontója

Kevély botorságból . . .

Hős volt, daliás volt,

Hajh, de azért más volt,

Mint öreg Rákóczi, az a bölcs és jámbor.

Volt mindene, s lengyel koronára vágyott,
 Pedig édes anyja, ez a kegyes, áldott
 Fejedelemasszony,
 Hogy' kérte, hogy' ótta . . .
 A könny azóta
 Soha föl nem száradt a jóságos arcon.»

«Óh jaj, a szent asszony, a kegyes Zsuzsánna!
 Hogy mondjam el a hírt, hisz meghal utána.»
 «Öreg, ezt csak hagyd rám.
 Aki már-már célnál
 S csak imában él már,
 Meg tud az nyugodni Isten akaratján.»

Lorántffy Zsuzsánna ajtajához érve,
 Kopogtatnak. Mély csend. Belopóznak félve,
 Szemben egy kis asztal.
 Ott ül karosszékén
 A nagyasszony békén,
 Öreg bibliára leborulva arccal.

Ott ül a nagyasszony. Imádkozva? Alva?...
 Medgyesi rápillant . . . «Úristen, hisz halva
 Bibliája mellett!»
 S mint villámtól érve
 Leborulnak térdre :
 «Áldassék, nagy Isten, a te szent kegyelmed».

NYÁR ELEJÉN.

Felhőt ha látok, nem kívánom,
Hogy éppen nálam essék ;
Hulljon az áldás más határon,
Ha ott nagyobb a szükség.

Hozzád fohászkodom, nagy Isten,
Mindnyájunk édes atyja :
Mindenkinek legyen meg itten
A mindennapi betevő falatja.

1925.

ELSŐ ZSENGE.

Első zsengeéd cseresznyefám,
Öt szép szemecske volt csupán ;
Nem telt abból nagy dáridó,
Lelopta mégis egy rigó.

Rigó, rigó, tolvajlegény,
Nagyon szépen megkérlek én,
Másszor ne légy ilyen galád,
Hagyj egy szemecskét legalább.

1925.

CSERESZNYESZEDÉSKOR.

Kúszom, mászom, kapaszkodom,
De fám megszedni nem tudom ;
Keservesen megy a szüret,
Hiába minden készület,
Hiába húsz lajtorjafog,
A hajlós ág rajtam kifog
Meg nem szedi az ág hegyét
Rigónál s szarkánál egyéb . . .
Azzal vigasztalom magam,
Lehoztam épen a nyakam.

1925.

SZŐLŐVIRÁG.

Szőlővirág, nektárt adó,
 Te mégse vagy hivalkodó,
 Szerényen megvonod magad,
 Zöld sátrad mennél gazdagabb.

Udvarnokod nem adta rád
 A színek égő bíborát ;
 Ha néha tán kikandikálsz,
 Kopott fakó ruhában állsz.

Sok azt se tudja, aki lát,
 Virág vagy-é, szőlővirág?
 Nem sejti, hogy kis csillagid
 Ölében mily varázs lakik.

De én tudom, szőlővirág,
 Itt szunnyad benned egy világ,
 A mámor rózsaszín ködét
 Látom borulni már föléd.

Rózsás ködben tündérsereg
Kacagva, játszva incseleg ;
Fátyol-táncban karcsú derék
Lebben, suhan, száll, mint a lég.

Dalt olvatag, lágy fuvolán
Zokogtat itt egy méla lány ;
Komoly szemében könny remeg . . .
Csodás dal és csodás szemek.

De nézd amott a rút manót,
Rossz bőgőn rángat ércvonót,
S fuvolaszó, tánc és mosoly
Riadtan szerteszét foszol.

1925.

ZSÁLYAVIRÁGOK.

Elnyíltatok ím, el egészen,
Gyönyörű szép zsályavirágok ;
Nem dőzsöl a méhe a mézen,
Mely kelyheteken leszivárog.

A bokorra boruló kelyhek
Lilaszín pompája kiholt már ;
Zsályavirág, ki hinné, hogy a kertnek
Legfőbb szépsége te voltál?! . . .

1925.

VÉRSZERZŐDÉS.

A vérszerződést nem feledjük,
 Mindmáig büszkén emlegetjük ;
 Midőn a bajnok ősapák,
 — Mind egy testvér vagy vérrokon —
 A szert megállni megnyiták
 Az eret izmos karjokon.
 A vér aranykehelybe omlott,
 Mint drága bor, pezsgett, bíborlott.
 S megmártva mind a hét az ajkát,
 Vérrel habzó kelyhök kihajták.

Óh népem, vérivó magyar,
 Erős volt bár a férfikar,
 S amely a vért sohsem sokalta,
 A szert kemény szived sugalta,
 Félek, nagy balság volt e tetted,
 A honfivért úgy megszeretted,
 Hogy hosszú ezer éven át
 Mindig egymás vérét ivád.

ELISMERÉS.

Tudom, babérok nékem nem teremnek,
Az én dalom nem tetszik a jelennek ;
De hát a dal mértéke és jutalma
Csupán csak a jelen tetszése volna?

Engem nem csüggeszt a külső csaló szín,
Elismerés nekem is jutna bőven,
Csakhogy az én megértő hallgatóim
Ott hallgatnak a temetőben.

1925.

GYOMIRTÁS.

Mikor két kis levelkében kikél,
Oly gyöngé a gyom és paréj;
Meg nem halad vékonyka cérnaszálat,
Azt véled, semminek sem árthat.

De csakhamar mélyen, a földbe le,
Fúródik éhes gyökere,
S szívja mohón a drága nedveket,
Melyeket a föld rejteget.

Nő, izmosul, hajt sűrűn és sokat,
Árnyékos, ernyős ágbogat,
Közötte már a kerti vetemény
Elfonnyad, elsárgul szegény.

Kezdő kertész, hát jól jegyezd meg ezt:
A gyomirtást későn ne kezd;
Ha már a kertben mindent elnyomott,
Irtani késő a gyomot.

Gyermek, a bűn is kezdetben kicsiny,
Azt gondolod, csak balga csíny ;
De ha nem irtod, felnő, nagyra, föl,
S szivedben minden jót kiöl.

1925.

MEZEI NÁSZ.

Már a deli tengeri, ládd,
Bokrétásan készül a nászra ;
Selymes szőke haját
A menyasszony most cicomázza.

Ünnepi díszben a nyoszolyólányok,
A fehér, lila babvirágok
Tárt karra futnak, úgy ölelik át
A szemérmes szűzi arát.

1925.

ARATÁS FELÉ.

Legszebb a táj így aratás felé,
Hőség, aszály ha el nem perzselé ;
Az élet teljét csillogtatja már
Teljes pompában a királyi nyár.

Sötét sátrat feszítenek a fák,
Megbúnak ottan a fehér tanyák ;
Lombok közé őszt sejtető jegyül
Egy sárguló levélke sem vegyül.

De a zöld színben mennyi változat,
Ezüst zászlóját bontja itt a zab ;
Tengeri-táblán a sűrű sorok
Haragos zöld hulláma háborog.

A széna már boglyákban, de a rét
Zsendíti újra gyenge friss füvét,
Minden fűszálon harmatcsepp remeg,
Zománcba játszó drága gyöngyszemek.

Napfényben úszva tündököl a táj,
Olyan, mint egy gazdag kevély király.
Díszül reá az érő gabonák
Már föltevék az arany koronát.

1925.

CSALÁDI OSZTOZKODÁS.

«Már én, komám, csak a mondó vagyok,
Örökségül fityinget sem hagyok ;
Holtom után a lányok és fiak
Vagyonkámon ne civakodjanak.
Azért biz én nagyon bölcsen teszem,
A micském van, hogy eliszom, eszem.

A Bódi sógor meghalt a minap,
Szép kis vagyont hagyott fiainak ;
Csaptak is néki temetést nagyot,
A torban négy akó bor elfogyott.
Nem is sokáig sírtak, keseregtek,
Oly kedve támadt a gyászos seregnek,
Hogy majd kirúgták a ház négy falát,
Együtt dalolt a vendég és család.

Ez csak megjárná. A sír fenekén
A Bódi sógor bánta is, szegény ;
De másnap már, hogy vége volt a tornak,
S csak émelygését érezték a bornak,

A békebontó enyim és tiéd
Próbára tette a fiak szívét.

A legkisebb elkezdte nagyszerűsen :
«Én a Somosban veszem ki a részem».
«Veszed ám! Majd megmondom, hol veszed,
Nemcsak neked van, szép öcsém, eszed.»
Az kéne mindnek, ami épp a másnak,
Rút vége lett a nagy osztzkodásnak.
Mindannyian szegény sógort okozták :
Miért nem tett élteben igaz osztályt . . .
Elhiggye kend, tett volna csak a jámbor,
Kiátkozták volna halóporából.»

«Bíz ez, komám, siralmas egy dolog,
Ez a világ nem éppen jól forog.
A szívekből kihalt a szeretet,
Nem él a mag, melyet Krisztus vetett.
Az egyre megy : vagyon, vagy nem vagyon,
Ne törje hát fejét olyan nagyon.
Holta után, ha semmi sem marad,
Csak egyetlen vánkoss feje alatt,
Majd a fölött foly a kemény tusa :
Kie legyen egyetlen vánkusa.»

A HŐS KAKAS.

Havas szél zúg észak felül,
 Csirke, tyúk az ólban elül ;
 Csak egy hetyke kis kakaska
 Áll a szemétdomb-havasra.

A kis kakas — tudja kánya
 Hol termett a tudománya —
 Ismeri a históriát,
 Mint a legjobb öreg diák.

«Ez — úgymond — a Sipkaszoros,
 Én meg az a híres orosz,
 Ki őrhelyét el nem hagyta,
 S ott találták másnap fagyva.

Bajnokpróbám most megállom,
 Érjen itt bár a halálom.
 Szép a hősi vértanúság,
 Rólam ír majd minden újság.»

És áll, mint egy szélvitorla,
Libeg-lobog farkatolla ;
De nem mozdul, áll csak éllel,
Szembe hóval, szembe szélllel.

Szemébe szél havat sodor,
Meg se rebben, áll mint szobor,
Térdig veszett már a hóban . . .
Sipkaszoros ez valóban.

De kél a gazdasszony hangja,
S tyúk az ólat mind ott hagyja,
Mit bánja a havat, szelet,
Kapkodja a kiszórt szemet.

Kis kakas is, vesd el magad,
Szalad, szalad, majd megszakad ;
Felejt orosz, Sipkaszorost,
Azt nézi, az asszony hol oszt.

A FEKETERIGÓ.

Ráfeküdt a kertre
 Majd félölnyi hó ;
 Hogy' kerültél hozzánk
 Feketerigó?

Irmagul se láttunk
 Egész nyáron át ;
 Nem te jártál itten,
 Csak ravasz komád.

Csak ravasz komád járt,
 A sárgarigó,
 S azt fütyülte folyvást :
 «Huncut a biró!»

Ily címet bírónak
 Csak a tolvaj ad ;
 Sárgarigó-hadnál
 Nincs is tolvajabb.

Még alig piroslik
 A cseresznye, már
 Ott dézsmálja, vágja
 A gonosz madár . . .

Tolvajságra, téged,
 Feketerigó,
 Nem bírt sem cseresznye,
 Sem barack, dió.

Megvonultál szépen
 Erdő rejtekén ;
 Most itt, téli hóban
 Bukdácsolsz, szegény.

Elvándorolt régen
 A sárgarigó,
 Azt keresi Délen,
 Most is, ami jó.

S téged, ki hazádnak
 Holtig híve vagy,
 Majd halálra üldöz
 Az éhség s a fagy.

1925.

SZÁZADUNK.

Szétdőlt gombolyag e bomlott század,
 Vele macskamanók gurigáztak,
 S oly gonoszul összekuszálták,
 Nem bontja ki senki a szálát.

1925.

HÚRATLAN HÁRFA.

Húratlan hárfa, hogy elnémultam,
 Semmi öröm sincs jelenben, multban ;
 Nem látok arasnyi zöld színt se hazámon,
 Szemem teli hordta homokkal a számum.

1925.

MODERN WASHINGTONOK.

Csak a vak nem látja : manapság
Mily üres jelszó a szabadság.
Vagy madarász lépvestseje,
Bolond rigókat fogni vele.

Ki népjogokért kiabál váltig,
Washington abból sohse válik ;
Ha egyszer hatalomra kap,
A muszka cárnál zsarnokabb.

1925.

AZ EGYENLŐSÉG FELÉ.

I.

A demokrácia vizein evezünk,
Hogyha így haladunk, hamar célnál leszünk.
Egyenlőség felé sietünk, világos,
Már minden második ember méltóságos.

II.

Nem minden szépíró,
Nem minden gépíró,
Hanem aki diktál,
Az mind államtitkár.

1925.

TÁVLAT.

Mélyen, az erdő sűrűjében járva,
Nem láthatod, melyk a magasb sudárfa ;
Az látja csak, ki távolabbról nézi,
Egy-két sudár a többit hogy tetézi.

1925.

LÖBI KERTEMBEN.

Meghízhattok kis fülmilék,
Hernyó bizony van itt elég . . .
No, azt se hittem, hogy a dal
Ilyen jó zsíros hivatal.

1925.

CSEKÉLY MUNKA.

Míg itt a földön élek, dolgozom,
Van a csekély munkában is haszon ;
Ha földbe szúrok tíz-húsz babkarót,
Már azzal is tettem valami jót.

1925.

TALENTOM.

A rám bízott talentomot
Nem forгатám kellő szakértelemmel ;
Elég jó munkás voltam, tudhatod,
De nem voltam jó üzletember.

1925.

FÉLPOGÁNY.

Teremtőm, mind az öt érzékem
Gyönyörűsége adtad nékem.
Folyvást a széprül álmodám,
Azért levék ily félpogány.

1925.

FOGATLAN VÉNSÉG.

Öreg ember mit szégyenlje,
Hogy szegénynek nincs foga?
Aki hetven-nyolcvan éves,
A fogatlan öregséghez
Annak immár van joga.

1925.

KÉSŐ.

Nyaram az őszbe messze kitoltam,
 Mulasztásimból sokat pótoltam ;
 Nem megyek tán mint koldus a télbe ...
 De mennyi munkám maradt még félbe.

1925.

AKTÉON.

Aktéon sorsa tán
 Nem is volt oly kegyetlen.
 Saját kutyái tépték,
 Hanem az égi szépség
 Legtisztább ideálját,
 A szűz Diána báját,
 Meglátta leplezetlen.

1925.

KOZMA ANDORNAK.

I.

(A «Honfoglalás» megjelenésének hírére.)

Boldog, kinek szomjú szívét
A múzsa új s új alkotásra bírja,
Ki élte büszke főművét
Nem egyszer, tízszer is megírja.

II.

(Levelére, melyben magunkról, mint «utolsó mohikánokról» beszél.)

Történetünk lapozva, száz alakban
Láttam, e nép bűnt bűnre hogy' tetézt,
Sokszor a szennyes, forrongó salakban
Alig láttam csillanni tiszta ércet.

Ha mégis él, az ég hatalmi védik.
Hazámnak én többet nem is kívánok :
Legyenek még, legalább ezer évig,
Mint te, olyan «utolsó mohikánok».

1925.

TAKÁTS SÁNDORNAK.

(Ki egy negyedfélszázados felbontatlan levelet talált.)

Te bontál föl egy sutban ott feledt,
 Sok százados, fel sem tört levelet.
 Örökre hát a néma sír se zárul :
 Hány rég feledt érdem koporsajárul
 Emelted már le a kőfedelet.

1925.

TITÁNOK BUKÁSA.

Mint az eget vívó titánok,
 Magasba törni nem kívánok . . .
 Hol van a bátor, a büszke titán
 Az olympusi ostrom után?
 Szörnyű, ha lesujt Zeüsz nyila rá,
 Bukni, zuhanni, merülni alá,
 Le, egészen a Tartaroszba,
 Hol kínjainak nincs vége, se hossza.

1925.

SZERÉNYSÉG.

Hogy fönn nem hordod az orrod,
Nem nagy erény,
Hisz a közönség sohse hordott
Tenyerén.

1925.

BEVÉGZETLEN ÉLET.

Költő, ki az ifjui évek alatt,
Gyarló töredéknek félbemaradt,
(Úgy lesz, ahogy végzete végzé)
Száz évre se válik egésszé.

1925.

OKTALAN TŰZ.

Értem, ha csikó, tele tűzzel,
Kitörni szeretne karámból.
Ily vágyat vén gebe űzz el,
Kit este kifogtak a hámból.

1925.

MEGNÉMULVA.

Meddő napok bús sivatagja,
 Szélhordta elvesző nyomok ;
 Kiszáradt a dalok patakja,
 Fölitta végkép a homok.

Rám, roskadt vállam nem kimélve,
 Kor és gond kettős terhe ül.
 S lelkem a hangtalan vak éjbe
 Örökre, némán elmerül.

Ha fenn, a fényes égi pálya
 Magas zenitjén jár a nap,
 Úgy tetszik, ormán mintha állna,
 Azt véled, folyvást fennmarad.

De ha leszáll fáradt-unottan
 A napnyugati dombokig,
 Már szinte szemmel látni ottan,
 Gyorsan, amint alábukik.

HASZTALAN MENEKÜLÉS.

Meguntam hordani
Tovább, a mostani
Feldúlt világ búját, baját ;
Te szárnyas képzelet,
Emelj a föld felett
S ragadj egy szebb világba át.

Alant vergődni kár,
Ki mint szabad madár
A kék eget verdesheti,
S hatalma átteremt
Multat, jövőt, jelent
S fényország nyílik meg neki.

Mit ér, ha titeket,
Szerettem, nem lehet
Magammal úgy röpíteni át,
Mint — ködsüveg fején —
A küzdelem helyén
Szigfrid a hős, Gunther királyt.

ILLATSZEREK.

Ki maga is nyíló virág,
 Szebb, bájosabb a többinél,
 És van finom illatszere,
 Melyben virágok lelke él,
 Ám hintse meg magát vele.
 De gyűlölöm a rút banyát,
 Ki pacsulitól párolog,
 S szagától majd elájulok.

1926.

KOSZORÚTLAN.

Csak koszorút ne koporsómra,
 Virág, babér lerína róla.
 Ha éltemet, e csüggedt szomorút
 Végigfutottam koszorútlan,
 Miért borítnák koszorúk
 Utolsó útam?

1926.

ÖREGEN.

Az őszi avart rég,
Már rég befutám,
Isten mire tart még,
Ő tudja csupán.

1926.

ÖNÉRZET.

Népszerűségért
Tűzni ki cégért,
Magad azzal csak megaláznád.
A kagyló sem azért termi a gyöngyöt,
Hogy kihalásszák.

1926.

PASZTELL-KÉP.

A gyermek ébred. Egy szót a világ
Minden kincséért ki nem ejtene ;
Mit a szobában földerengni lát,
Csak issza némán tágra nyílt szeme.

Két székre téve szép kis tekenő,
Frissen szitált liszt tölti félig azt.
Teknő előtt egy édes arcu nő,
Az édes anyja. Kalácsot dagaszt.

Az arca, hósín liszttől hamvasan
Mint ért barack, oly finom és puha ;
Dús haja kontyra kötve gondosan,
Fehér karján feltúrve a ruha.

Egy sápadt gyertya ég az asztalon,
De a kelő nap már bemosolyog,
S a kettős fénytől a fehér falon
Világoskék nagy árnyék imbolyog.

1926.

FALUSI NAGYANYÁK ÉS NAGYAPÁK CSENDELETE NYÁRON.

Öreg szakácsné s vén háziszolga,
Van mindkettőnek bőséges dolga,
Talpalnak folyvást, hajnaltól estig,
Ahogy csak bírja megroskadt testük.

Udvaron, ólban, konyhán és kertben
Ki állna helyt más, ha nem ők ketten?
Féldélfelé is lábújjon lépnek,
Álmát ne rontsák bent alvó népnek.

Sok kis kisasszony s kényes kis úrfi
Dél felé kezd csak ágyból kibújni,
S összeverődve vagy tizenketten,
Máson sem kapnak, csak a krocketten.

Olykor a játék végszaka véres,
Labdaütésből fejbeverés lesz ;
Van vihar akkor, lárma, visítás,
Hiába minden szép szó, csitítás.

Délebednél is jaj szegény fülnek,
 Sokan ott félig megsiketülnek.
 Húsz torok együtt, mind trombitányi
 Próbálja egymást túlkiabálni.

Hol annyi nép zajg, van sok baj azzal,
 Kurta a kétszer megtoldott asztal,
 S bárha van étel, sok jóból jó sok,
 Csak fitymálják a válogatósok.

Ritka kivétel, ami kelendő,
 Ha van oly étel, reped a bendő,
 Kapkodják mégis egymás kezébül,
 Öreg szakácsné majd beleszédül.

Vén háziszolga csak hallgat mélyen,
 Beszélnek mások, ő mért beszéljen?
 El-elgondolja magában néha :
 Úgyis süket, hát hadd legyen néma.

1926.

ŐS PARASZT.

Hogyha van szalonnám, kenyerem, borom,
Magam úrnak érzem, dúsnak gondolom.
Fülemülenyelve hízott pénzkirályok,
Egy percig sem tudnék irigykedni rájuk.

Vérrel szerzé ősom — parasztfi elébb —
Jó háromszáz éve nemeslevelét ;
Bár büszke vagyok rá s megböcsülöm azt,
Bennem maig itt él az ősi paraszt.

Szeretem a földet, a föld fia, én,
Rám béke csak itt vár, áldott kebelén ;
Testvérim a fűvek, testvérim a fák,
Értem a természet szent titku szavát.

Szeretem hajnalban a zsenge mezőt,
Mit a szőke harmat gyönggyel tele szőtt ;
Nagy nyári melegben a déli szelet,
Ha nedves szárnnyal zúg a pusztá felett.

Szeretem a pusztát, buckát, televényt,
A sárga homokban tengő növevényt,
A bégető nyáját, szép szarvu gulyát
S a hallgatag éjben síró furulyát.

El-elandalgok, mint pásztor eleim,
A csillagos éj fénylő seregén,
Ha kigyúlnak az ég mély árnyu ivén . . .
Mellettök mi koldús minden földi fény.

Pompa helyett jobb is az egyszerü ház,
Itt szeretet, hűség és béke tanyáz ;
S magam úrnak érzem, dúsnak gondolom,
Hogyha van szalonnám, kenyérem, borom.

1926.

VÁRAD.

(Egy vers olvasásakor.)

Én Tisza városának tudtam,
 Te Ady városának érzed.
 Csodáljam ennek furcsa voltát?
 Címerünkől is elrabolták
 A négy folyót s a hármass bérceket.

1926.

A MÚZSA SZÓL.

Ha szíved égi csókomért hevül,
 Ne hagyd a lantot illetetlenül,
 Fejedre én friss koszorút fonok,
 S nem fájnak úgy a pofonok.

1926.

NEMESÍTÉS.

Nemes körtét szemeztem
Galagonyára,
S mi lett a hála?
Míg a vad gallyba tettem a szemet,
A tövisek megtépték kezemet.

1926.

KÖZEL A PARTHOZ.

Rég tart utam, hátam megett már,
 Úristen, mennyi tenger év ;
 De már közel ködlő sziget vár.
 Szirtzátony-é vagy enyhe rév?

Alig fodrozza még kelő hab
 A lágyan ringó végtelent,
 De vérvörös a lemenő nap,
 E baljós szín vihart jelent.

Elérek-é a ködszigethez,
 Amíg ki nem tör a vihar?
 Vagy a vad orkán nyomban itt lesz,
 Örvényivel, villámival?

A szél és víz kettős haragja
 Szirthez paskolja csolnakom?
 S vérző testem tovább ragadja,
 Szétzúzni végkép a fokon? ...

Mindegy. Szétzúzva, megmeredve
Dobnak bár partra a habok,
Azért a rejtelmes szigetbe
Pihenni mégis eljutok.

1926.

MOHÁCS.

Maroknyi had gyűlt csak Mohácsra,
Mikor hazánkért halni kellett ;
De bezzeg a magyarnak nem szokása
Elkésni onnan, ahol ünnepelnek.

1926.

LEGJOBB SPORT.

Mondják, sötét gyalázatából
A sport deríti fényre a hazát.
Fel hát a legjobb sportra ifju tábor,
Jer, fogd meg a kapát, kaszát.

1926.

DIÓSZÜRET,

Nincs diónk, búsan panaszlom,
Mert a jó Pomóna asszony
Most nem volt a régi jó.
Egy kicsit szűk volt a marka,
Több a fán a varju, szarka,
Mint amennyi a dió.

1926.

ŐSZI MUNKA.

Az őszi nap sugára
 Haldokló fűre, fára
 Gyászfátylon át tekint ;
 De szívem újra gazdag,
 A bimbózó tavasznak
 Fát ültetek megint.

Bár téli dermedés jó,
 Ültetni most se késő,
 Még munkál a gyökér ;
 Fácskám beéri azzal
 S az ébredő tavasszal
 Új virulásra kél.

Eltűnik téli gondja,
 Zöld zászlaját kibontja
 A napsugár elé ;
 Fényes fodor levéllel
 Mosolyg az ég felé, fel,
 S tör egyre fölfelé.

És majd a karcsu ágak
Sudárba szökve állnak . . .
De év fut év után,
Míg színesen kifeslő
Virágiból az első
Zsengét meghozza fám.

Első zsengeje fámnak,
Már én aligha látlak
Pirulni nevetőn ;
Reám borult az agg-kor
Én már ott nyugszom akkor
A néma temetőn.

1926.

A «KÚT» MŰVÉSZETRE.*

1.

Esőben, sárban a komondor,
 Melyről a víz csakúgy csorog,
 Ha egyet gondol,
 S az eresz alá sompolyog,
 S loncsos farkával a falat becsapja :
 «KÚT» képet fest, fehér alapra.

2.

Baj, hogy ma sok, bolondgombát zabált
 Pictor felrúg törvényt, szabályt,
 S tótágast áll, mint a cigány kamasz ;
 De még sokkal nagyobb baj az,
 Hogy a jóízlés ellen e merénylet
 Ma már erény lett.

3.

Szól a progressiv művésztábor :
 'Ha KÚT képet élvezni vágyol,

Tagadd meg a természetet
 S feledd, mit vésű s ecset alkotott!...»
 Nem kéne azt is tanácsolnotok :
 Közönség, szúrd ki a szemed?

4.

Ezek után már nem lehet vitás,
 Hogy mi a progresszivitás :
 Hazugsággal jól lebakolva,
 A legsimább út a pokolba.

1926.

* A «Képzőművészek Új Társulata» («KÚT») a múcsarnok őszi tárlatán egész termet töltött meg torz mázolásokkal.

GYÖTRŐ VÁGY.

A Cserhát vadvirággal ékes
 Őlén születtem,
 Aztán a sík Alföld hűséges
 Lakója lettem.

A Felföldet s a bérces Erdélyt
 Olykor, ha láttam;
 Homokpusztán a lelkem megfért
 Egy szűk határban.

De most, hogy látnom lehetetlen,
 Úgy hí a távol.
 Elsorvadok, beteg a lelkem,
 Beteg a vágytól.

Vágy hajt, ha szélről űzve szállnak
 Az égi felhők,
 Hívnak a bércek, sziklaváarak,
 S a fenyveserdők.

Hí Kassa, Várad s a kifosztott
Kincses Kolozsvár . . .
Mért hívtok? A magyarra most ott
Rabszolgasors vár.

Vágytól, keservtől egyre vérzem,
De mindhiában,
S magamat számüzöttnek érzem
A romházában.

1926.

A KÖDLŐ TÁVOL.

Amott a messzi hegytetőn,
Homályosan, csak sejtetőn
Áll egy magas sudárfa ;
Míg a vonat rohan velem,
Ez órást nézem szüntelen,
Arányait csudálva.

Mellette más fa, fönn amint
Áll a hegyélen, törpe mind,
Hozzá félig sem ér fel ;
Közöttük ő, mint egy király,
Magas fenségben úgy kivál,
Szép koronás fejével,

Visz a vonat gyorsan tova,
De most se tűnt el még a fa,
A tűnő láthatáron,
Oldalt amint kék fátylon át
A hegygerinc árnyvonalát
Lassan vonulni látom.

A nagy fa is lassan fogy el,
S engem sóvárgó vágy fog el,
Szeretnék szállni, szállni,
Szeretném a magas sudárt,
Szemem mit messziről csudált
Szemtől-szemben csudálni.

Mit ér! Egy hosszú élten át
Ködlő hegyek kék távolát
Néztem szünes-szünetlen ;
De sorsom másfelé ragadt,
S folyvást csak égő vágyakat
Vittem tovább szívemben.

1926.

HIÚ ÁLOM.

Mást nem kívánok, csak Tihany fokán
Egy keskeny cellát,
Honnan a szem a Balaton fölött
Korlátlan ellát.

A földi gondtól menekülve
Pihenni távol,
Mint sírban a halott, nem tudni semmit
A külvilágról.

Nézném a fény játékát, a vizekre
Száz színt lehelni ;
Nem tudna bűvével szomjas szemem
Soha betelni.

Éjjel csodás álomvilágot
Rajzolna elmém,
Régmúlt időket százszín ragyogással
Be én lehelném . . .

Bohó vágy. A magános cella
Nekem mit érne,
A gond családom- és hazámért
Csak elkísérne.

Nem zárja ezt ki más, csak majd ti, koporsómón
Dübörgő hantok . . .
De hátha még ti is reám a földi gonddal
Együtt zuhantok? . . .

1926.

HANGYAMÓDRA.

Fárad napestig a munkás hangya ;
Lenn jár a porban s nincs néki hangja.
Szárnyal a kis méh napnyugovásig,
S munkája mellett folyvást nótázik.

Meg is megáldá a jó természet,
Hogy nótás ajka gyűjtse a mézet.
Szánom a hangyák hangtalan sorsát,
Nem mézet gyűjtnek, csak száraz morzsát.

Visszatekintve sok szép napomra,
Fényben fürdő méh lehettem volna,
S csak némán küzdő bús hangya voltam,
Száraz morzsáért lenn robotoltam.

A NAGY VIZEK PARTJÁN.

Ki multba néz s jövőbe lát,
Mély víz alól
Hallhatja jól
A sors anyák komor dalát.

Idő, nagy tenger, partodon
A jós danát
A sors anyák
Fennhangu álmát hallgatom.

A jós dal egyre szomorúbb,
Míg szaggatott
Bús dallamot
A szél szilaj hárfája bűg.

S a mint a köd gomolygva száll,
Közelg, közelg,
Folyvást közelb
Egy néma árnyék — a halál.

A KERESZT.

Rég lángol a mennyből jövő fény,
 A Golgotán kigyúlt kereszt,
 Hirdetve: «legfőbb égi törvény,
 Hogy embertársadat szeresd.»
 S bár tőle, mint éj árnya reggel,
 Eltűnne bűn, baj, szenvedés,
 E törvényt megtanulnod, ember,
 Húsz hosszú század is kevés?

Gyilkos kezek ledöfték orvul
 Az én gyanútlan nemzetem,
 Most lenn vonaglik, földve portul,
 A még élő s érző tetem.
 Emberiség, hozzád kiáltok:
 Ha tiszteled a Golgotát,
 A Krisztus vére ha megváltott,
 E szörnyü bűnt ne tórd tovább.

A MESEBELI EMBER.

Átok ért egy embert a mesében,
Hogy ne tudjon halni semmiképen,
Míg keserves kínnal robotolva,
Kosárral a hegyet el nem hordja.

Téli fagyban, nyári rekkenőben
Veritéke egyre hullott bőven ;
Sápadt arcán sok sötét barázda
Élte átkát búsan magyarázta.

«Ezt a hegyet — sóhajtott — nagy Isten,
El nem hordom ítéletnapig sem ;
Hisz nem is fogy, bárhogy vésem, ásom,
Nem lesz nekem soha nyugovásom.»

Rég elhagyta már a reménység is,
De a hegyet csak elhordta mégis,
S leborult a puszta földre szépen,
Üres kosár megdermedt kezében . . .

Én is, mint a mesebeli ember,
Hegyet hordok, kínos küzdelemmel ;
Ámde érzem, hogy már nemsokára
Leborulok az üres kosárra.

1926.

TARTALOM.

I. A végtelen felé. 1922.

	Lap		Lap
Hamvadó tüzek	5	Epigramm-félék :	
Pillanatnyi fény	6	1. Lelkiösmeret	70
Belenézek az éjbe	7	2. A nagy idealista	70
Lefelé a lejtőn	9	3. A nép szava	70
Menekülés a gond elől ...	11	4. Egy sereg politikusra ..	71
Matyis koldús	13	5. Elég volt	71
A Rajkó Pörke koporsója ..	18	6. Akik nem félhetnek ..	71
Czigány Misa	21	7. Árral vagy ár ellen? ..	71
Vadász szerencse	23	8. Csali madár	72
A cimborák	26	9. Pilátusok	72
A jó bor megáldása	30	10. Keserű fohász	72
Mihály bíró	31	11. A történelem könyve ..	72
Lepkeűzés	35	12. Hangos új magyarra ..	72
Az öreg pár és az öreg ház	37	13. Egy felolvasó estély	
Az elrabolt területek magyar		programmja	73
népéhez	39	14. Eltévesztett út	73
Beöthy Zsolt temetésén ...	40	15. Szelíd közepszer	73
A kassai harangok	41	16. Jutalom	73
Torstenson lakomája	47	17. Hamar munka	74
Huszár Mátyás	50	18. Vackorérés	74
Minden gondotokat ő reá		19. Varázsszer	74
vessétek	54	20. Öreg poéta	74
Feleségemnek	55	21. A csacsi	75
Sivatagban	56	22. Predesztináció	75
Az angol-búr háború idején	57	23. Titkok titka	75
A trianoni béke megkötése-		24. Túl leszek	75
kor	59	25. Elég az önvád	76
Legenda	61	26. Dalaimban	76
Nessus ing	69		

	Lap		Lap
Szóló szőlő	77	Őszi eső	107
Három igazság	79	Késő munka	109
A huszár meg a zsidó	82	A végzet ellen	111
Az egér ineg a macska gusz- tusa	87	Kakas-szerelem	112
A púpos, kancsal és kopasz	89	Nagy hidegben	114
Nyári hajnal a pusztán ...	93	Részvét	115
Álomélet	94	Nívós vers	116
A bronzbika	95	Ma más vagyok	118
Túl a Léthén	100	Töredelem	119
Dióveréskor	102	Öngyilkos nemzet fia vagyok én	120
Vasfog, csontfog	103	Bevégzett napszám	122
Tengersok baj	105	A végtelen felé	123
Új özönvíz	106		

II. Királyok könyve. 1922—1926.

Az első harangszó	127	II. István gyónása	165
A szomszéd	132	A két testvér	170
Szent Imre halála	134	Az admonti lilium	174
Vazúl	139	A szent király keresztje...	179
Gizella királyné	142	II. László	183
Szent Gellért vértanúsága.	145	Julián barát	185
A temetés	148	Királyleány Rácországban.	193
A bosszú	152	Nápoly felé	196
A tihanyi temetés	155	V. István halála	200
Trónomlás	158	Kézai Simon mester	203
A vadászat	162		

III. Őszi levélhullás. 1923—1926.

Élnem kell	211	Ami a világot s a kakasszíveket mozgatja	228
A bölcső és a koporsó között	213	Vilmos császárhoz	229
A faraó bosszúja	214	Az Alföld szélén	233
Öreg dal	220		
A magyar néphez	221	Tövissek :	
A költő	223	Demagógia	235
Fajvédelem	223	Népbolondítók	235
Kérdések felelet nélkül ...	224	Földosztás	235
Leforrázott anyai büszkeség	226		

	Lap		Lap
Október	236	Megbocsátás	305
Modern hősök	236	Tehetség	306
Gyászjelentésem	236	Érték szerint	306
Családi örökség	237	Régi és új ideál	306
Hazug frázisok	237	Boldogulás	306
Honszeretet	237	Ki a boldog?	307
Méltóságosok	237	Óvatosság	307
Egy bírálat olvasásakor ...	239	Könyörgés	307
Visszhang egy beszédre ..	240	Cselédtelenség	307
Születésem napján	243	Antik vonás	308
V. Károly	244	Fejelés, talpalás	308
Érkezés — indulás	245	Hála és könyörgés	308
Önző vénség	246	Erős lélek, gyöngé test..	308
A hívő	246	Szabadság	309
Versenyfutás	247	Utolsó ítélet	309
Bajvívás előtt	248	Abstinencia	310
Nagy fény, kis fény	250	Megrovás.....	310
Gróf Zichy Géza ravatalára.	251	Modern költők.....	310
Mese	252	Hiábavaló fáradság	310
Napnyugtakor	254	Kettős csalódás	311
Lidércnyomás	255	Színvakság.....	311
Költöző lelkek	257	Gyujtogatók	311
Magyar Eldorádó	259	Volt képviselőtársamnak.	312
A pálinka	261	Felelősségérzet	312
Korhadt fejfa	265	Tanács	
Tavaszi nyíltán	267	Származástan	313
Tavaszi tócsák	268	Munka közben	313
A fogadás	270	Lábbadozóban	313
Nyáréji álom	274	Üres panasz	313
Báthory Erzsébet	277	Teljesülés	314
Fiatalkor	281	Késő elhatározás	314
Pusztaszeren	283	Versenyen	314
Budai vásár	287	Tettek rúgója	314
Béldi Pálné	293	Fecsegők	315
A szebeni lakoma	296	Megbocsátás	315
Ezüst erdő	299	Kétség	315
Eldöntetlen vita	301	Mit ér a jó tanács?	315
Roskadó lélek	304	Öreg ember — fogatlan eb	316
		Egy kosárka almával ...	316
Forgácsok :		Most is így van.....	316
Tükrözés	305	Magyar tempó	316
Szüntelen imádkozás ...	305	A véletlen	317

	Lap		Lap
Végzet	317	Talentum.....	374
Erdély	317	Félpogány	375
Méltó irigység	318	Fogatlan vénség	375
Kérdés	318	Késő	376
Istenarc	318	Akteon	376
Jó olvasó.....	318	Kozma Andornak.....	377
Sehogysem jó	319	Takáts Sándornak	378
Szemiramisz	320	Titánok bukása.....	378
Zúzmarás fa	336	Szerénység.....	379
Furulyaszó	337	Bevégzetlen élet	379
Kirakat	340	Oktalan tűz.....	380
Törpeség	340	Megnémulva	381
Veszedelmes tisztelő	341	Hasztalan menekülés	382
A pszichológusoknak.....	341	Illatszerek	383
Arany Őszikéi.....	342	Köszorútlan.....	383
Építsetek	343	Öregen	384
Két fejfá	347	Önérzet	384
Lorántffy Zsuzsánna halála.	348	Pasztell-kép	385
Nyár elején.....	351	Falusi nagyanyák és nagy- apák	386
Első zsenge	352	Ős paraszt.....	388
Cseresznyeszedéskor	353	Várad	390
Szőlővirág	354	A múzsa szól	390
Zsályavirágok.....	356	Nemesítés	391
Vérszerződés	357	Közel a parthoz.....	392
Elismerés	358	Mohács	394
Gyomirtás	359	Legjobb sport.....	394
Mezei nász	361	Diószüret	395
Aratás felé.....	362	Őszi munka	396
Családi osztozkodás	364	A KÜT művészetre	398
Hős kakas	366	Gyötrő vágy	400
A feketerigó	368	A ködlő távol	402
Századunk	370	Hiú álom.....	404
Húratlan hárfa	370	Hangyamódra	406
Modern Washingtonok	371	A nagy vizek partján	407
Az egyenlőség felé	372	A kereszt	408
Távlat	373	A mesebeli ember	409
Löbi kertemben	373		
Csekély munka.....	374		

